

SYNG SOM FOLK

HILDEGUND
BRUNHILDA

P. Gassoff

1984

P. Gassoff
84

SYNG SOM FOLK

Folkeleg songtradisjon frå Romsdal

SYNG SOM FOLK

Folkeleg songtradisjon frå Romsdal

Redigert av
Arild Hoksnes og Marit Rekdal

Transkripsjon: Henning Sommerro

Illustrasjonar: Paul Gåsøy

Andre utgåve tilrettelagt av Rolf Strand

*Blandt bedste ting som Himlen gav,
er godt og roligt Grandelag;
Det kjøbes ei for Pænge;
Et Sammenhold af Fredens Aand,
Hvor Grande rækker Grande Haand,
Er det ei som et gyldent Baand,
Hvor ægte Perler hænge?*

Claus Frimann (1746–1829)

Utgegeven av Romsdal Sogelag
Molde 2003

Første utgåve er trykt i 1984 (ISBN 82-90169-09-4)

Andre utgåve er trykt med tilskot frå Margit og Morten Parelius' minnefond

Trykk: EKH trykk, Molde, 2003

Opplag: 500

ISBN: 82-90169-73-6

Innhald

Føreord

Kapittel 1

Folkeleg song i Romsdal – eit utsyn

Av Arild Hoksnes	7
Minne om ein storsongar	
Etter Ola Hola ved Marit Rekdal	12
Olav Rekdals innsamlingsarbeid	13
«Jeg råde vil alle» frå «Aandelig Visebog»	14
Kjelder til visesamlinga	14
Korleis bruke notane?	15

Kapittel 2

VISER I ROMSDALSTRADISJON

Alfabetisk ordna etter tittel

1. Abraham satt i Mamrelund	16
2. Agnetta og havmannen	17
3. Alfabetvisa	19
4. Alt forvandles skal til støv	20
5. Ballfeittviså	21
6. Barnebøn	24
7. Bjørnen sat i bakkå	26
8. Bondens hustru	27
9. Bugge-viså	30
10. Den største dårskap	32
11. Der stander et slott i Østerrike	34
12. Det e ein teng i he tenkt so lengje	36
13. Det var en lørdagsaften	37
14. Det vokste opp en lilje uti dalen	39
15. Drukningsulykke på Romsdalsfjorden	41
16. Du bonde med gård	42
17. Du Reia, du Reia	44
18. Eg gjætteTulla	45
19. En smukk kjærlighetsvise	48
20. Fenstad-visa	50
21. Fra Jylland så monne vi marsjere	52
22. Fridtjof hos Agantyr	54
23. Godt grandelag	56
24. Grisen	58
25. Grusomme skjebne	59
26. Han Mass og 'n Lasse	62
27. Harald Haarderaade	64
28. Harpå	65
29. Hutte-me-tu	67

30. I fjor gjett' i geitå	68
31. I Stockholms stad den store	70
32. I tente på Kjølstad i fjor	71
33. Jeg beiled en gang	73
34. Jeg elsker dig min pige	75
35. Jeg råde vil alle i ungdommens dage	77
36. Ka ska fruå ha te mat?	79
37. Kattå vår	81
38. Kjiko, kjiko på kalveknokjin	84
39. Kjæringa sette seg på porkå og rei	85
40. Kjøgemeistervise	87
41. Kråkeviså	88
42. Laurdagsfriaren	90
43. Lise Noragrend	91
44. Loppa ho hoppa	92
45. Løytnant Lund	93
46. Manden og konen satte sig ned	95
47. Melken sød at drikke	97
48. Molde-visen	98
49. Munken	101
50. Nu vil jeg fortelle min skjebne så tung	102
51. Oppå bakkå	104
52. På vakt vest for Ona	105
53. Romsdalsvise frå 1749	107
54. Røskatten	111
55. Sangen om Alvilda	112
56. Sinklar-visa	113
57. Sjømannen og bonden	115
58. Skjøn jomfru	117
59. Slaget på Københavns red	119
60. Storthingsvalget	120
61. Så gikk jeg meg uti skogen	122
62. Tobakksvisa	123
63. Valgmandssang til trøst og oppbyggelse	125
64. Vestnes-visa	127
65. Vinteren er kommen (Sildeviså)	129
66. Vise fra Setnesmoen	131
67. Wahlstrøm	132

Kapittel 3

SMÅ STUBBAR OG VERS

68. Hulde pige	134
69. Selskapsvisa	135
70. Dølen gjekk på gata	136
71. Ikkje sture	137

72. Langskonkjin.....	138
73. Stakkars Pe	139
74. Petterusen	139
75. Ungdommen no	140
76. Den gang jeg var liten.....	141
77. Då eg var liten	142
78. Jenten våre	143
79. Vesle Petter	143
80. Det var ein liten gut	144
81. Den sinte kjerringa	144
82. Pigerne	145
83. No ska' I seie deg.....	145
84. Kjæringja sette seg på porkå og rei (stevversjonen)	146
85. Jeg tenkte i mitt hjerte	147
86. Prillarguri-trall.....	148
87. Kisseminken	149

Kapittel 4

SETERTONAR

88. Vakne alle seterjentå.....	150
89. Daugstad-Sigrid-låten	150
90. Mari-Sigrid-låten.....	151
91. Liljetone etter Rikka Sylte.....	151
92. Liljing og hauk etter Ingeborg Daugstad.....	152
93. Saue-lokk etter bukkehorn etter Ingeborg Daugstad	152
94. Ku- og geitelokk etter Olav Rekdal	153
95. Krulihauk frå Eikesdalen etter Inga Utigard....	153
96. Kutrall frå Eikesdalen etter Olga T. Utigard	154

Kapittel 5

BANSULLAR

97. Røven gjekk på setrå	155
98. Græt du, barnet?	156
99. Pissi sat oppå omna	157
100. Bansull etter Johanna Skeidsvoll.....	158
101. Voggetone etter Johanna Skeidsvoll	158
102. Far stod og stappa korn.....	159
103. Bokkjin stod i brynja	160
104. Sov, sovan lill	161
105. På gullanveg	162
106. Ikorn stod på volla og slo.....	163
107. Kua stod på Dovrefjell.....	164
108. Rie, rie ranke	165

109. Kua gjekk på grønne voll.....	166
110. Sulla, lulla ba'net.....	167
111. Danse, danse dele	167

Kapittel 6

REGISTER

Ordforklaringar.....	168
Personregister med korte biografier.....	171
Litteratur	175
Førstelinjeregister.....	176
Etterord (2003)	176

Føreord (første utgåve)

Denne samlinga inneheld 111 songar og viser i folkeleg tradisjon frå Romsdal. Dei spenner frå mellomalderballadar til moderne skillingsviser. Alle visene har tone, som også er nedskreven slik han er blitt sunge på bygdene våre. Med denne bakgrunnen er det vårt håp at «Syng som folk!» skal bli ei bruksbok. Dei som vil lære etter øyret, kan få kjøpe ein kassett der tonane er innspela.

Romsdal Sogelag fekk tilbod frå Marit Rekdal om å gje ut eit manuskript med song- og visetekster som faren, Olav Rekdal, etterlet seg. Då mange av tekstene mangla tone, tok Romsdal Sogelag kontakt med Arild Hoksnes for å få hjelp til å finne moglege tonar til dei mange tekstene. På den måten kom han med i redigeringsarbeidet. Etter kvart som arbeidet gjekk framover, kom det for dagen meir innsamla stoff av dette slaget enn venta, og ramma for boka vart utvida. I det endelege manuskriptet er det derfor med ein del tilfang som andre har samla inn.

Henning Sommerro tok på seg den store oppgåva å transkribere og reinskrive tonane. Paul Gåsøy fekk i oppdrag å illustrere boka. Stor takk til alle dei som har vore kjelder til boka. Alle opphavsmenn og -kvinner er nemnde so langt det har vore råd å spore dei opp.

Bjørn Austigard skal ha stor takk for at han har brøyt veg og sett mot i oss.

Redaktørane

Folkeleg song i Romsdal – eit utsyn

Av Arild Hoksnes

Eit utsyn over folkeleg song i Romsdal – det blir som å skimte blånen av storhavet rundt naustnova, sanse endelausa vidder og kav, og samstundes vite at du kjenner berre nokre famner av det.

Om eg ror leja midtfjords, kan eg likevel få eit tolleg godt inntrykk av kva som rører seg. Eg ror lett og ufarleg, og skåten er ikkje tyngd av anna folks kjennskap til dette landskapet. Det er ikkje mange som har brydd seg om å skrive om folkesongen i bygdene våre, so eg trør ingen for nære. Vitskapsmannen står att i støa med hatten i handa, det er rorskaren som ser. Eller er det skårungen?

Romsdal og samlarane

Folkemusikksammlarane har vore sjeldne gjester i Romsdal. Då tenkjer eg på dei retteleg store sammlarane: Ludvig Mathias Lindeman, Catharinus Elling, Ole Mørk Sandvik og slike. Det er lett å erge seg i dag over at dei valde Valdres og Setesdal, Gudbrandsdalen og Østerdalen framfor oss, men dei skal no likevel ha takk for det dei gjorde.

Det var først på begynnelsen av 1800-talet at dei braut seg ut, dei lærde kunstmusikarane, som skulle finne «folkesjela». Nasjonalromantikk og fedrelandsrus dreiv dei ut på flat mark; borgarskapets idealistar trakka lyng og rabbar på leiting etter folkemelodiar. Dei ville finne materiale til kunstmusikken sin; ja, den eine ville fornye salmesongen i kyrkja, som gjekk so ofseleg tregt. Motiva var dei beste, tida var den rette, og vonbrota var store. Det blei ein ufatteleg kamp for å få kjerringane i årestuene til å skjønne sitt eige beste. Når dei baska seg i veg, sammlarane våre, ville dei ha *balladar*, *stev* og *sull* – ikkje allslags «tull» som folk ville syngje for dei. Då L.M. Lindeman skreiv rapport til «Det Akademiske Kollegium» i 1850, var han rysta: «Søger man Melodier, som det kan lønne sig Umagen at optegne, maa man finde sig i at høre på alskens intetsigende Kram, og lirke saalenge, indtil man kan faa draget frem for Lyset, hvad der dukker op for selve Folket næsten som ubekjendte eller forglemte Ting; thi de gamle Viser og Sange forglemmes alt

mere og ligesom begravnes af den hele Sværm af nyere mere eller mindre verdiløse Sange.»

Lindeman kom inn i ein stim av skillingsviser, stakkars mann. Tenk deg at du i morgon sender ein bunke med «Se og Hør» til Norsk Folkemuseum og tryglar dei om å ta vare på blada! Ja, omtrent so gale var det for han ogso.

Romsdal og status

Romsdal kunne ikkje hoste opp særleg med mellomalderballadar, og heller få folkeviser av det kaliberet desse karane var ute etter. Det er ein av grunnane til at Romsdal ikkje har same status for folkemusikken sin som andre bygder. Den lagnaden deler me forresten med dei fleste kystbygder her i landet.

«Det eldste er best.» Slik tenkte nok dei første sammlarane, og slik tenkjer også me. Di nyare ei kulturytring er, di mindre verd er ho. For folketonesammlarar kan arbeidet ofte arte seg som ei endelaus vandring blant menneske på gravens rand, eit siste forsøk på å redde stumpane av gammal stordom. Det ligg i oss frå romantikken, då det galdt å skaffe argument for ein nasjonalstat med eigen, høgverdig kultur. Og som nasjon hadde me vore fattigare utan den nasjonale kunstmusikken; utan Grieg og Halvorsen hadde den norske høgrefoten halta. Men det er sammlarane og vitskapsmennene som har fyrt under og laga *klisjear* og *haldningar*. Folketoneutøvarane har sjeldan vore ideologar.

Spørsmålet som dukkar opp i kjølvatnet etter denne skuta, er: Kva er *folkeviser*, og kva kan kallast *folkemusikk*? I nasjonalromantikkens ånd vil somme prøve å sette grenser ved visse *typar* av viser eller slåttar. Gjerne set dei grense ved eit årstal, som ligg ein eller annan stad rundt tida då det første trekkspilet eller dei første skillingsvisene kom. Då gløymer dei lett at all folkekultur er i utvikling. Like sikkert som eksplosjonsmotoren måtte avløyse åttringen, måtte mellomalderballaden vike for skillingsvisa, og skillingsvisa i sin tur for grammofonplata. Me kan like det eller ikkje!

Det er derfor eit dårleg utgangspunkt for ei visesamling frå Romsdal å telje opp kor mange *balladar* me har, eller kor mange folkeviser med stor F som finst i Romsdal. Då hadde me greidd oss med permanente.

Visa om Riksmøtet i Bud

Det eldste brotstykket av ei vise frå Romsdal er knytt til Riksmøtet i Bud i 1533. Arne Magerøy bladde i ein gammal skuleprotokoll frå Bjørnsund, og fann der eit laust papir med eit rim på. Det hadde overskrifta «Bolle sju» og har nok vore drikkevise:

Hr. Christi Far Risting han rister sit Svær
og sine Haarlokkers Brog.
Karl Burmand børte Os tveimærk Smær,
fem fiskende fine Knog.
Ack tvindeti Thomas Talgeljus,
Hald Bismarpund sikta Miøl
til Marimessetid Rustings hus.
Hellig Ola og Erik Bispen sjøl
ack danne Mændenes Bolle sju.
Bolle sju, bolle sju
Skal komme, skal komme
til Ridderen sadler i Bud.

Dette verset, som har levd på folkemunne, viser tydeleg til møtet i Bud i 1533. Kristoffer Rustung var erkebisp Olavs høgge hand. Kanskje kan dette brotstykket vere yngre enn 1500-talet, men det viser seg gong på gong at storhendingar i historia avlar ei spontan vise eller fleire (jf. Sinklar-visa). Det finst fleire. Eit lite rim frå Bud er slik (Magerøy, 1961):

Riddarsalens drengje
dei flyg utan vengje
veggin opp og ned
med stramme buksekne
og bukkhonnsnytte labba
på nabba.

Dette verset omtalar eit mellomaldersk fotty: Det er snute-labbar av led, med laus tresole, som ein sjølv sagt måtte ta ut av når ein skulle klive ein nabbestige.

Harpå

Det fører ingen stad å prøve å datere viser, sopass usikkert er det å uttale seg om folketradisjon. Eit eksempel på dette kan visa «Harpå» (nr. 28) vere. Eg er ikkje i tvil om at dette er den eldste visa med tone i Romsdal, slik ho her er teken vare på. Det stokk likevel i meg då eg fekk vite at ei form av denne visa var trykt i eit av dei vekeblada (illustrerte magasin) som kom på 1800-talet. Ei vise treng altså ikkje å vere gammal som all stein, fordi om ho ser ut til å vere det.

Det som likevel gjer meg trygg på at denne visa har andre anar enn illustrerte vekeblad, er tonen. Han ber alle merke på alderdom og er ein pryd for teksten. Ein slik tone ville *ikkje* leve jamsides med ein 1800-tals vekebladtekst.

Emnet for «Harpå» er kjent gjennom viser og segner so å seie frå heile verda. Det byggjer på truer om sjelevandring og omskaping: Ein som er død, kan komme att i ei omskaping. I dei eventyra me kan finne i Europa, Asia og Afrika med dette emnet, er det ofte ei ovundsjuk jente som drep søster si. På grava åt den drepne veks det opp ei selje, som ein gjetar lagar ei fløyte av. Gjennom fløyta får dei høyre målet åt den drepne – ho fortel om drapet og kjem med klagemål mot mordaren.

I Noreg blir visa ofte kalla «Dei to søstrene». I romsdalsversjonen er det ei søster som tek livet av den andre. Det kjem nemleg to friarar til garden, og *begge* vil ha den yngste. Liket av den yngste driv i land på ei strand, og ein mann lagar ei harpe av dei forskjellige kroppsdelane hennar. Denne harpa spelar spelemannen på i bryllaupet åt den eldste dottera. Harpa røpar mordaren, og ho blir brend på bålet.

Spesielt for vår versjon er at delar av visa blir dregne saman, og *fortalde*, utan tone.

Me kan seie denne visa er svært gammal på grunn av *innhaldet*, men ogso *forma*. Visa har nemleg *balladeform*. Dei nordiske balladane kan nemleg ha berre ei handfull strofeformer, og dette er ei av dei vanlegaste: toline-form med mellom- og ettersleng.

Mellomsleng: – *Sol skiner fager i lide*

Ettersleng: – *Den yngste går aldri utav min hu*

Dette lyriske omkvedet gjev grunnstemninga i visa. I dei lengste variantane av visa er det mellom 40 og 50 vers. Romsdals-versjonen har 19, ved sida av at me kan lese 7 vers ut av den samandregne teksten.

Det er *ein* mann å takke for at denne sjeldne visa er teken vare på, både med tekst og tone: Olav Rekdal.

Agnetta og Havmannen

Vise nr. 2 i samlinga vår er nok også ein ballade, med vide kjent motiv (Tyskland og dei baltiske landa m.a.). Temaet i visa er ein klår parallell til den kjende visa om «Margit Hjukse». Margit blir teken inn i berget åt bergkongen, medan ho Agnetta følgjer ein *Havmann* ned til botnen.

Slike naturmytiske viser er det fleire av i norsk folkesong, men det er den einaste i samlinga vår.

Visa i seg sjølv er nok ikkje mykje yngre enn visa om Margit Hjukse, men *denne forma* har nok komme til Noreg i nyare tid, truleg som skillingstrykk på 1700-talet.

Det er vel elles berre å legge til at eit eventyr i havet høver seg best for ei vise som er funnen på Sandøya.

Sinklar-visa

er lett å tidfeste, fordi me veit at Edvard Storm skreiv ho i 1781. Men før den tid har det eksistert ei anna vise om denne vidgjetne skotteferda i 1612. Denne hendinga har sjølv-sagt inspirert til visedikting. Me skal komme i hug at visedikting i eldre tid særleg var eit *informasjonsmedium*, på same måten som avisene og dei andre media i dag. Me kan vere temmeleg sikre på at det ganske snart etter denne hendinga vart dikta ei vise om slaget. Hans Peter Schnitler skriv i sin «Beskrivelse over Romsdals Fogderie» frå 1768 at dei song ei vise i Romsdal med mellom andre *dette* verset:

Der ligger en klippe i Gudbrandsdall
som mand monne Kringen kalde.
De laae De Norske paa mængde Tall,
henvend fem Hundrede Alle.
De skandset for sig og gjorde Muur,
opreiste Steene mange,
og laae De der som Kat paa luur
naar hun vilde Musen fange.

Spor av *denne* visa har eg ikkje funne i det materialet eg har vore innom hittil, og den «Sinklar-visa» (nr. 56) som er med her, er altså skriven av Edvard Storm på slutten av 1700-talet.

Visedikteren Lars I. Sæbø frå Måndalen

Den første namngjevne visedikteren i Romsdal er frå Måndalen. Han heiter Lars Ivarsson Sæbø, var fødd omkring 1720 og døydd tett etter nyåret 1769.

Han blei oppskula til underoffiser i København. Det var av norske studentar i den danske hovudstaden han lærte diktekunsten, blir det sagt. Asbjørn Sæbø (1960) har fortalt om han: «Då han og ein student gjekk etter gata ein dag, gjorde dei eit vågemål om kven som først kunne lage eit vers. I same augneblinken fekk Lars sjå ein kanarifugi i bur i eit glas, og so song han:

Set Fuglen i forgyldet Bur
og giv den Sukkerbrød.
Det stemmer ei med dens Natur
om Føden er den sød.

Saa du dens lille Hjereteand,
den elsket heller Frihetsstand.
Et Bygkorn endog sød den var,
om den sin Frihed bar.

Slik vann han då vågemålet.

Då han var komen heim att, trulova han seg med ei jente frå Vestnes, men ho «gjorde narr» av han og gifta seg med ein annan. Underoffiserane reiste i dei tidene ofte omkring mellom militærlegdene for å sjå etter at soldatutstyret var i god stand. Då jenta på Vestnes heldt bryllaup, høvde det seg slik at han Lars var ute på inspeksjon og vart skyssa av to mann i båt langsmed Vestneslandet. Det var sjølv-sagt stort styr og ståk i bryllaupsgarden, og so song han på bygdemål åt skysskarane:

Veit de kva so e på fér
oppi Væstnæsgara her,
følkje e so gale?
Som' fér ut og som' fér inn,
somme fér so tørka sjinn,
somme fér so smale.

Lars Sæbø blei gift med Alet Ellingsdotter Bruaset («ho er so fin at småbjørkja lægg se før 'na når 'o gjeng heimover Bruasætøygarain», blei det sagt). Dei budde på Vågstranda, og det var her Lars visstnok henta inspirasjon til den visa som me må kalle den eldste med namngjeven opphavsmann i Romsdal. Asbjørn Sæbø fortel: «Medan han budde på Vågstranda, ville han vøle skorne sine ein torsdagskveld, og han spurde derfor ei kvinne i losjiet om ho ville spinne litt skotråd. Men sidan kyrne alt var sette i fjøset til natta, torde ho ikkje ta på seg det.

– Jesus vart sviken ein torsdagskveld, og etter den lære eller tru som folk hadde i Lars si tid, ville det gå ille med alle som fann på å spinne etter at kyrne var klavebundne torsdagskvelden.»

Av visa, som i denne samlinga er kalla «Romsdalsvise frå 1749» (nr. 53), går det fram korleis folk låg under for overtru på denne tida. Lars Sæbø ville ta eit oppgjer med desse truene, og må soleis kallast ein «rasjonalist», ein opplyst mann for si tid.

Opphavsmann til tekst og tone

Fleirtalet av visene i folkesongen veit me ikkje opphavet til. Dette er viktig å ha for augo når me innimellom finn sikre

kjelder om opphav, slik som med Lars Ivarsson Sæbø. Innpå 1800-talet og vårt eige hundreår er det tettare mellom dei sikre kjeldene, slik at opphavsmann til tekst og tone oftare kjem fram. Likevel er det dei *anonyme* opphavsmenn som pregar folkesongen.

Dette har lite å gjere med at det er den «blyge, sky folkesjela» som har skapt tonane og tekstane. Tonane og tekstane har gått i arv lenge før ein begynte å bry seg om opphavsrett. Det var 1800-talets industrialisering og kremmarvesen som gjorde at folk blei opptekne av åtene pengar på åndsverk. Pengehushaldet gjorde at kunst og kultur også blir ei *vare*.

Tonane

Folketonane har sjølv sagt sitt opphav «ein eller annan stad». Det viktigaste forrådet av folkeleg tonekunst kjem frå *salmebøkene*. Det finst fleire eksempel på at kjende folketonar er omforma salmetonar, t.d. av Thomas Kingo (1634–1703).

Det viktigaste poenget med bruken av folketonane er at dei er blitt *måta til* tekstar: Me kan tenkje oss eit lager av tonar som har levd mellom folk. Desse tonane og det versmålet som passar, har vore grunnlag for dei visene som er blitt dikta. Enkelte tonar er blitt svært mykje nytta, t.d. «Jæsku au ha løst ...» (sjå vise nr. 60).

Innimellom har det sjølv sagt vore tonekunstnarar som har skapt sitt eige, altså laga ein levedyktig tone. Eg trur likevel hovudgrunnen til at me kan finne att omtrent same tekst til vidt forskjellige tonar over heile landet, er at versmåla (mønsteret) for visetekstane har vore få, og at kvar kunne måte til tonar etter eiga evne.

Tekstane

Både for tone og tekst gjeld det at dei er forma i munnleg tradisjon, og at dei då ofte kan ta underlege vegar. Ein levande og sprudlande visesongar som Eina Veltå (sjå seinare) har nok sett eit svært personleg preg på songane. Det er kunstnaren som *broderer*. Men amatøreren har også hatt hand om songane – og resultatet av den handsaminga trong ikkje bli like godt.

Eg har alt nemnt namn på visediktarar. Det er *fåtalet* me veit namnet på, som sagt. På same viset som med tonane gjeld dette at opphavsrett var uinteressant. Dei som samla folketonar, har heller ikkje brydd seg om det, særleg fordi det i beste romantiske ånd heitte at folketonane og visene skulle vere anonyme. Anonymitet har til og med vore brukt

som definisjon på folkemusikk. Enno i dag kan ein oppleve at folk blir skuffa når dei får vite opphavet til ein folketone eller ei vise. Særleg vanskeleg er det å bite i seg at ikkje alt er so særskilt norsk. Import og utveksling, blanding og samansmelting er kjenneteikn for folketradisjonen. Slikt grisar til stien for dei som vil halde han «rein og norsk».

Tekstane har ofte førebilete som ikkje er særnorske, tema dei tek opp er allmenne, og dei beste tekstane har levd fordi dei har *treft folk heime*, både i skjemt og alvor.

1800-talet og skillingsvisene

Det er ikkje heilt rett å knyte skillingsvisene berre til 1800-talet. Dei eldste visene kom på trykk i Tyskland og England alt på slutten av 1400-talet, i Sverige og Danmark mot slutten av 1500-talet. Det første trykkeriet i Noreg kom ikkje i gang før i 1643. I 1647 kom den første norske folkevisa på prent: «Ramnebrudlaup i Kråkelund» (sjå nr. 7). So tidleg som i 1630 hadde likevel presten Peder Rasmussøn frå Vol da fått trykt fire viser i København.

Skillingsvisesamlinga i Det Kgl. Norske Videnskabers Selskabs bibliotek i Trondheim inneheld 1500 forskjellige viser, som spenner over 400 år. Samlinga er ikkje stor i forhold til det som blei trykt, men representativ. Der er 7 viser frå 1500- og 1600-talet, 95 frå 1700-talet, *heile 300 frå 1800-talet*, og 50 frå vårt hundreår. Den siste skillingsvisa er frå 1951 og handlar om skeisekongen «Hjallis». Soleis er det rett å kalle 1800-talet for skillingsvisa sitt hundreår.

Det var sjølv sagt boktrykkekunsten som gjorde det mogleg å mangfaldiggjere visetrykk i store opplag. So blei dei selde, gjerne av kramkarar, for 1 skilling (om lag 3 øre). Utetter 1800-talet, i den store blomstringstida, steig prisen til *to* skilling. I «Valgmandssang» (nr. 63) står prisen i siste verset:

Og hermed gutter,
visa slutter
to skilling koster 'a – hvis ingen prutter.

Dette var i 1862; rundt første verdskrigen blei prisen 10 øre. Det er heller ikkje rett å dra fram dei gråtsprengde, søte kjærleiksvisene som det beste eksempelet på skillingsviser. På skillingstrykk kom *religiøse viser, nyheitsviser, moraliserande viser, humoristiske viser, rallarviser*, viser om *sjømenn* og sjølv sagt *kjærleiksviser*.

På 1800-talet blei det *marknad* for folkeleg lesnad. Der som ein absolutt vil stemple skillingsviser som mindrever-

dige, får ein i same ordet ta med vekebladfloraen vår i dag. Kiosklitteraturen og enkelte laussalsaviser ligg tynt an med ein slik dom.

Det er viktig å hugse at visetrykka også var *lesestoff*, kanskje det einaste «populære» lesestoffet i ein familie.

Skillingvisespråket

Me reagerer likevel på språket i mange av visene frå 1800-talet. «Språket i skillingvisene går på stylter» (Dahl, 1980). Det er eit formelspråk med faste klisjear. Dette språket var også gammaldags og forelda for publikum i samtida. Nesten all skillingvisedikting på 1800-talet brukar slikt forelda «høgglitterært» språk, som kunstdiktinga då har forlate. Det er høgromantikken sitt diktarspråk som då sporar diktarspirer til å lage viser. Eksempla er mange, også i denne samlinga.

Ikkje rart at det spratt opp for hardhausar av gamlesorten, som han Endre Berg innpå Nesjestranda, då han måtte døyve denne:

Gud unde mig et daglig brød
og efter døden Himlen sød,
da har jeg rikdom nok.

« – Ja, ja, sa han Endre: – Når Gud vil unne me' eit dagleg brød og ein salig død, so kainn det sia jevelen hengje me' opp skure.» (Ms O. Rekdal)

Elles er mykje av språket i denne samlinga laupskaus av dialekt, riksmål, svensk og dansk. Slik blir det gjerne i ein munnleg tradisjon, og det er ikkje stort å hengje seg opp i. Hugs for all del at folkeleg song er munnleg, same kor lyst me har til å dvele ved det litterære.

Handskrivne visebøker har det vore i nesten alle heimar. På same måten som tenåringane i dag klypper ut hit-tekstar av vekeblada, samla folk viser i kladdebøker.

Skillingstrykka har aldri tonen med. Det er vist til ein tone, eller so står det ingen ting. Her kjem dette med å *måte til* igjen. Det er t.d. utruleg mange viser som kan syngjast etter tonen til «Alprosen».

1900-talet

Skillingvisas døydde i 1914. Etter første verdskrigen tok grammofonen over. Det slong nok med skillingstrykk etter den tid, men stordomstida var på alle måtar over. Typisk nok har vekeblada blitt eit forum for opplivingsforsøka på skillingvisene. Først ute var Alf Prøysen i 1950-åra, og «Frem

fra glemsele»-suksessen syner at skillingvisas *som genre* er seigliga.

Det har sjølvstund vore lokal viseproduksjon etter første verdskrigen. No gjekk me inn i den store *organisasjonstida*, og eit naturleg forum for visediktarar er *ungdomslaga*, i lag-savisene. Der har både «På vakt vest for Ona» (nr. 52) og «Vinteren er kommen» (nr. 65) blitt til.

Frå vårt hundreår har me elles Olav Rekdal sine ord for korleis det stod til med folkesongen i bygdene våre. Han samla mesteparten av stoffet i Romsdals bygder i åra 1923–24, og vidare i 1932, 33 og 34. Han fortel: «Gamletida heldt på å gå i gløymeboka alt i 1920-åra. Folkeminnet hadde berre so altfor ofte halvgløynde stubbar og stykkje å by på, i staden for heile viser.»

Olav Rekdal sitt arbeid er likevel svært rikt, og berre ei vise som «Harpå» er alt strevet verd.

Småstubbar, barnesull og setertonar

Desse kategoriane av folkeleg song har komme litt på sida slik framstillinga mi er lagt opp. Denne tradisjonen er likevel svært viktig, og etter mitt syn *svært rik* i Romsdal. Han er også den mest munnlege av all folkeleg song, knytt til arbeidsliv og dagleg syssel.

Likevel skulle ein vente at *kystmiljøet*, fiskeria, hadde vore meir synleg i visetradisjonen. Jarle Sanden fortel i «Ro fram, la gå not!» at det kunne bli dikta «notaviser». Ein notbrukar på Gossa kom i hug omkvedet på ei vise som blei laga om bomkast eller når nota sette seg fast. Han låg på notavollen og song:

Hol uti hol
hol uti bomfallera
hol uti hol
hol uti bom

Eg kan ikkje fri meg for å tenkje på kva fangst me hadde gjort om nota hadde halde og mauskene hadde vore tronge når me drog på visefangst gjennom årtidene. Dessverre er det «Hol uti hol, hol uti bomfallera ...»

Minne om ein storsongar

Etter *Ola Hola* ved *Marit Rekdal*

Folkemинnesamlaren Ola Hola har gjeve oss so inderleg fin ei skildring frå den tida då orda og tonane i denne boka verkeleg levde på folkemunne. Minna er knytte til storsongaren Eina Knutsson Veltå frå Eidsvågja. – Me let Ola Hola fortelje:

Han Eina var fødd på Veltå den 27. desember 1817. Tå utsjånad var'n noko høgvaksten og lett og snåp tå seg. Han hadde blåe augo og ljøsbrunt hår som var krulla i nakken og attmed øyro. Det var eit slikt levandes glimt i augo hass Eina, og han hadde nokre forunderleg løygne miner. Når folk såg på'n so vart dei godlåtne og måtte smile anten dei ville ell' ei. Han Eina hadde eit fint, sterkt mål og var ein makalaus songar. Viser og salmar kunn'en mesta utan ende, og var det so det trongtest ved eit høve, so gjord'en både visa og tonen etter kvart som han song. Aldri let han noko av det slaget som folk kalla skalkeviser (nidviser).

Songen følgd'en Eina kvar'n for. Var'n i arbeid, so tok'en helst tå dei ei lystigaste visene sine so snart det var ei kvilstund – til glede for både seg sjølv og arbeidskammeratane. Var'n i skog og mark, so song'en, men var n oppå fjellet, oftast sammen med vener, då song'en riktig ut so de svara i berg og nutar. «Som den gyldne sol frembryter» stemte han ofte i oppe på høgden. På samlingar var det gjernast han Eina som song føre, so sant han var til steds. Salmane song'en jamt på gamletonen. Når me var komne inn etter endt arbeidsdag, var det ofte han Eina song åt oss, og då blei det liksom helg og høgtid. Somtid stevja'n og det var no det grømmaste tå alt. Hadd'en ikkje nokon å stevjast med, so song'en for begge partane. Når'n song det som jenta skulle sòngje var tonen mjuk og grann som han skulle vera, men når'n svara for guten vart det karamål att. Akkurat som ein hadde høyr't ein gut og ei jente stevjast! Då var det liv i stauen! – Men det var likevel ingen gong at han Eina hadde meir takksame tilhøyrarar enn når'n tok små-borna på fanget og song glade småstubbar som t.d. «Litl-Olamann, spela lite grann» ell' «Kalven dansa og rompå slong, presten preka og klokkar'n song.»

Ho mor tala om at då ho var ung og var heime på Aspøy'n, var det mange båtar som segla forbi på Fosenreis. Han Eina var ofte med der på Ørabåta, og då song'en heile vegen med dei segla innerter. Når folk fekk høyre målet hass bort-

på fjorden so varskudde dei med ein gong: «No kjæm'n Eina!» og då gjekk både ung og gammal ut på hammaren framai husa og sette seg for å høyre songen. – Det var ein gut som heitte Torstein som au var ein mester til å sòngje. Ein gong han Eina hadde gjort seg ferau med ein lang song og stansa litt. So begynt'en Torstein å sòngje og svara 'nå Eina. Han Eina tagde då, men med det same han Torstein hadde sòngje visa ut, so svara'n Eina. Både tonen og orda på songen var slik at tårane rann på dei som høyrdde på. Denne gongen greidde ikkje han Torstein svare, og det vart ein utruleg stans. For å lette på stemninga klemt'n Eina i med ei vise som alle måtte storle åt.

Han Eina var godt kjent med Bjørnson-familien den tida dei budde i Nesset. Bjørnson sjølv skreiv om 'en Eina at han var «den morsomste, den vittigste mand jeg har kjendt. Han gaplo og snakket, men det var aldrig noget ondt. Han stevjet som en mester. Det var som om folk alltid måtte være der, hvor han var. Når han kom til prestegården, var jeg salig. Jeg elsket og tilbad ham. Jeg fulgte ham hvor han gik». I 1888 vitja Bjørnson venene sine frå barne- og ungdomsår i Nesset. Det var laga til stemneplass ute og mykje folk var møtt fram. Han Eina var an komen og sat i flokken nærast 'nå Bjørnstjerne. Etter at dei hadde tala om laust og fast ei tid, so reist'en Arne Hansgarda seg og såg utover folkehopen som om det var noko han såg etter. Rett so det var sei'en: «Du Eina, sòng ei vise ell' to åt oss». Det vart stilt. Alle såg etter 'nå Eina – han sat på ein benk lengst til høgge – alldeles stille. Gaunt'n det ikkje skal tru? Folk vart sittande og undrast, for'n Eina var ikkje lik seg på noko vis. Han såg utover folkehopen med slikt levandes blit åsyn at «dei log kvar tonna ti 'nå». Slik vart han ståande ein grann og sjå og vente seg eit par gonger og såg attover. Karane smilte. Ein tå dei kviskra åt 'nå Bjørnson: «Hågge, støtt slik gjorde gammelklokkar'n, han Skul-Erek au, når'n kom frammi kordøra i Røkjerkjen og skulle begjønne å sòngje offersalmå om høgtidsdagan. Han an vente seg og såg attende om presten sto feran for altera før'n smurte til å sòngje». So tok'en Eina til. Han song for det meste tå det han hadde dikta og lage tonar til sjølv, men an nokre andre viser. Først song'en Sant-Ola-visa. Siste verset lydde slik:

Høyr Sant-Olas Klokkeur-omen
dei kimar inn i stille stunder
Dei er hans tolk til Noregs folk
med helsing hist frå Nidarosdomen

Deretter song'en ei vise som begynte slik:

Ein einsleg fram på vegen går
i verden vide
og trur han snart ved målet står
men er så langt avside
Og kanskje alder fram han når
det er so stor ei kvide

Det var mange vers på denne visa. Ho begynte sørgmodig, men endte med glede. Tonen vart ender og gong 50 vemodig at det gjekk reint inn på kvekje på somme tå gamlekarane. Han Anders Bokt'n og fleire tørka med handbakjen. Vidare song'en Eina mange viser med ymse innhald, au morodikt og barnsullar. Mellom desse var det ei som begynte slik:

I minnes rett oftå ein laurdagskveld
då ho Åshild spela på lur'n
I kjente den tonin så inderleg vel
frå Setersteina opponde ur'n.
Før sola var glada på Vetakolla,
var I alt framme på Grønlivolla.

So følgde:

Ho Litl-Turid med rokk og tein
spann på sitt bruralin
og tøydde trå'n so grann og fin
Sola ned om ljørin skein
kattå mol på gruestein,
han Iva ressa runå.

Å holi me fer kjerring i he fått
ikkje kan ho spinne ikkje he ho rokk
inkje kan ho bende, inkje he ho sokk
Slettest inkje kan ho bøte gammelbrokja mi
hellen ikkje døsa si. Endå er ho snåsk.
I var so Gammel-Gjerdin sa: Retteleg ein tosk.

På denne siste visa var det fleire vers, og det var slik leikande frisk tone og takt. Det var so ein måtte følgje takten anten ein ville ell' ikkje. Han Arne Hansgarda treiv'en Litl-Hans og smurte til og danse ein gammaldags dans etter songen hass Eina so det berre sto etter. Då'n Eina var ferau, sette han seg ned. Han Bjørnstjerne gjekk bort åt 'nå og takk'an med nokre hjartelege ord der'n mellom anna sa: «Du Eina fekk meir enn me andre.»

Olav Rekdals innsamlingsarbeid

Mange av dei visene Olav Rekdal fann på sine samlingsferder i 1920- og 1930-åra, hadde han alt tidlegare lært, eller skrive ned, etter mor si eller farmor si. Han hadde nokre universitetsstipend som støtte til dette samlararbeidet, og som ei førstegrøde av det vart i 1933 samlinga «Eventyr og segner. Folkeminnet frå Romsdal» utgjeven av Norsk Folkeminnelag og Romsdal Ungdomssamlag.

Dei som gav Olav Rekdal visene og stubbane, er stort sett dei same som han fekk eventyra og segnene med. Det var gamle og unge, kvinner og menn frå dei ytste øyar til dei inste fjordar.

Han konsentrerte seg om det som var *eldst*; dei nyare visene kom med seinare, særleg slik han fann dei hos nærskylde folk på Rekdal. Dessutan kunne han bruke viser frå ei handskriven bok frå Misfjord i Vestnes (datert om lag 1830). Han fann nokre få viser som var *svært lite utbreidde*. Mellom desse sjeldne er «Harpå» (nr. 28), «Agnetta og havmannen» (nr. 2) og «Kattå vår» (nr. 37). Desse visene fann han også berre i munnleg tradisjon.

Elles fann han landskjende viser som «Per Spelemann». «Pål sine høner», «I gjette Tulla» osb. (Rekdal skriv: «no landskjende viser». Dette kan tyde på at desse kjende visene hadde eit sjølvstendig liv også i Romsdal, før dei kom i skulesongbøkene.) Der Romsdals-tradisjonen ikkje hadde noko vesentleg originalt å by på, har han ikkje slike viser med. Likevel kan Romsdalsléten komme fram i ei kjend strofe: Som han P. Mittet på Veøya song «Å køyre vatten og køyre ved, å køyre timmer over *ei'e*». Det er ikkje i motbakke «over heia» tømmerlasset går i Romsdal, men over eidet. Og det kan endå gå an.

Fleire av visene er hos Rekdal sette saman av brokkar frå fleire bygder. Denne måten å *rekonstruere* på har me måtta følgje opp i denne samlinga med dei visene som ikkje er frå hans samlingar også.

Rekdal skreiv ikkje ned tonar, men han hugsar ein del. Desse tonane vart spela inn på band dessverre altfor seint, og delvis også med svært dårleg teknisk kvalitet. Rekdal understrekar fleire gonger at «stort til song er det no ikkje». Med kunnig hjelp av Henning Sommerro har likevel desse opptaka gjort si nytte.

A.H.

«Jeg råde vil alle»

Frå «Aandelig Visebog» av M.A.I. Røe frå Aukra

«Jeg råde vil alle i ungdommens dage» er ein av dei mest kjende bedehussongane våre. Han finst i «Sangboken», og der står namnet Einar Skaatan ved sida av Mads A.I. Røe. Bak «Røe» står eit lite spørjeteikn.

Soga om «Jeg råde vil alle» er litt meir komplisert enn me her kan få inntrykk av. Ho er i alle fall 145 år gammal, og tek mange kronglete vegar før ho hamnar som «Jeg råde vil alle» i «Sangboken».

Det finst eit skillingstrykk i nokre papir etter Knut Andersen Slenes (f. 1814) frå Eresfjord. Dette trykket har overskrifta «En nye Vise» og er datert Lillehammer 1839. Visa har 15 vers, og det 9. begynner slik: «Så råder jeg alle i ungdommens dage ...». Første verset begynner «Kom hid mine venner ...».

I 1847 kom boka «Aandelig Visebog eller Christelige Sange, samlede og udgivne af Mads A.I. Røe». Han var frå Rød på Aukra, og denne visesamlinga blei svært populær på slutten av 1800-talet. Ho kom i heile fem opplag, noko som var heller uvanleg på den tid. Boka var endåtil kjend på Færøyane. Ei av tekstane her er «Kom hid mine venner» med 8. verset: «Så råder jeg alle ...».

Det er ein viss forskjell på versjonane frå 1839 og 1847. Frå skillingstrykket kan me få inntrykk av at det er ei jente som er «Jeg-personen» i visa, og at ho har komme i «ulykka». Dette kan me ikkje lese ut av versjonen i Røe si bok.

I 1903 var folketonesamlaren Catharinus Elling på tur i Romsdal. Han skreiv ned tonen til «Jeg råde vil alle» i Innfjorden, mest truleg etter den religiøse felespelaren Johan Jonsen Storhjellen (f. 1852). Det er tilfeldig at nettopp denne Innfjords-tonen blir hengande ved visa. Det finst eit utal ulike tonar til visa i fleire bygder, også i Møre og Romsdal.

Det ser ut som om Elling har skrive ned berre eitt vers i sine notat, nemleg «Så råder jeg alle».

I 1935 skulle det innviast eit nytt bedehus i Kvelde i Vestfold. Til opninga blei Einar Skaatan beden om å skrive fleire vers til denne songen. Han laga tre vers, og «Jeg råde vil alle ...» er det første verset i den nye songen. *A.H.*

(Sjå note under nr. 35)

Kjelder til visesamlinga

Lb: Lydband

Ms: Manuskript

Ms Olav Rekdal

Olav Rekdal sitt maskinskrivne manuskript til ei bok nummer to med folkeminne frå Romsdal. Manuskriptet finst i Olav Rekdal sine samlingar, som dottera Marit Rekdal forvaltar. Manuskriptet kan også kontrollerast mot handskrivne notat i same samlinga.

Lb Olav Rekdal

To opptak der Olav Rekdal syng tonar til visene. Han understrekar sjølv at han ikkje er nokon stor songar, men i mange høve er han den einaste som har tone til enkelte av visene. Det eine lydbandet er i Norsk Folkemusikksamling ved Universitetet i Oslo (svært dårleg teknisk kvalitet), og det andre er ein privat kassett som Marit Rekdal eig.

Ms Nils Tomren

Notenedteikningar og handskrift etter Nils Tomren, som finst i Olav Rekdals samlingar.

Ms Arne Bjørndal

Notenedteikningar gjort av Arne Bjørndal, eller av andre (ma. Sverre Skeidsvoll). Brukt med velvillig løyve frå «Arne Bjørndals samlingar» ved Universitetet i Bergen. Alle manuskript har nummer som er attgeevne her.

Ms Sverre Skeidsvoll

Notar og tekst me har fått tilsendt frå adjunkt Sverre Skeidsvoll i Bergen. Ein del av hans manuskript er ogso i Arne Bjørndals samlingar.

Lb Sverre Skeidsvoll

Opptak med Sverre Skeidsvoll gjort av NRK januar 1984. (v/Arild Hoksnes).

Lb Magny de la Nuez

Opptak med Magny de la Nuez gjort av Arild Hoksnes. I privat eige hos Arild Hoksnes.

Skillingvisearkivet

I Trondheim finst Det Kgl. Norske Videnskabers Selskabs Museums Bibliotek. Der er 1500 forskjellige skillingstrykk samla. Sjå litteraturlista: Molde, H-S. (1981).

Visearkivet, Oslo

Norsk visearkiv i Tollbugata 28, 0157 Oslo. Kontaktmann: Velle Espeland.

Lb Liv Greni

Programsekretær Liv Greni i NRK gjorde i 1949 opptak til privat bruk i Eikesdalen. Desse har me fått bruke.

Norsk musikkksamling

Høyrrer til Nasjonalbiblioteket i Oslo, og har mange manuskript i sine samlingar (Lindeman og Elling m.a.).

Bygde-Noreg

Bygde-Noreg i dikt og tonar, (Harøy) 1946–1953. Undertittel Norrønt Toneblad. Utgjevar og redaktør var Bjørn Sæbjørnson.

Melodier fra Romsdal

Notehefte med ein del tonar frå Romsdal, arrangert for piano og song. Heftet kom ut i København, og det var Borghild Tonberg med hjelp av Thorolf Høyer-Finn som stod bak. Me veit ikkje kva år heftet kom ut, men det var truleg ein gong i 1930-åra.

NRK-Folkemusikkarkiv

NRK sitt rikhaldige folkemusikkarkiv har også ein del opptak av interesse for oss. Særleg frå 1953, då Joachim Rønneberg frå Ålesund kringkastar tok opp ein del i Romsdal.

Sjå elles litteraturlista for andre kjeldetilvisingar.

Korleis bruke notane?

Når det gjeld notane, er instrumentalnotar nytta i staden for vanleg songnotasjon . Dette for at notane skal vere lettare å lese.

Notasjonen er gjort ut ifrå første verset, men ekstra opp-takter i andre vers er sette i parentes ().

Nokre gonger er (b) og (#) sett i parentes. Dette på grunn av motstridande manuskript. Kvar enkelt får i desse tilfella gjere sitt eige valg. Der kjelda var påliteleg, er «kvarrtonar» tekne med, dvs. tonar litt høgare enn den noterte noten. Dette er merkt med ↑.

Folk som er vant til å bruke notar, tek ofte noteskrifta som eit lovverk. Kvar note blir utført likeins kvar gong, i ei slavebunden framføring.

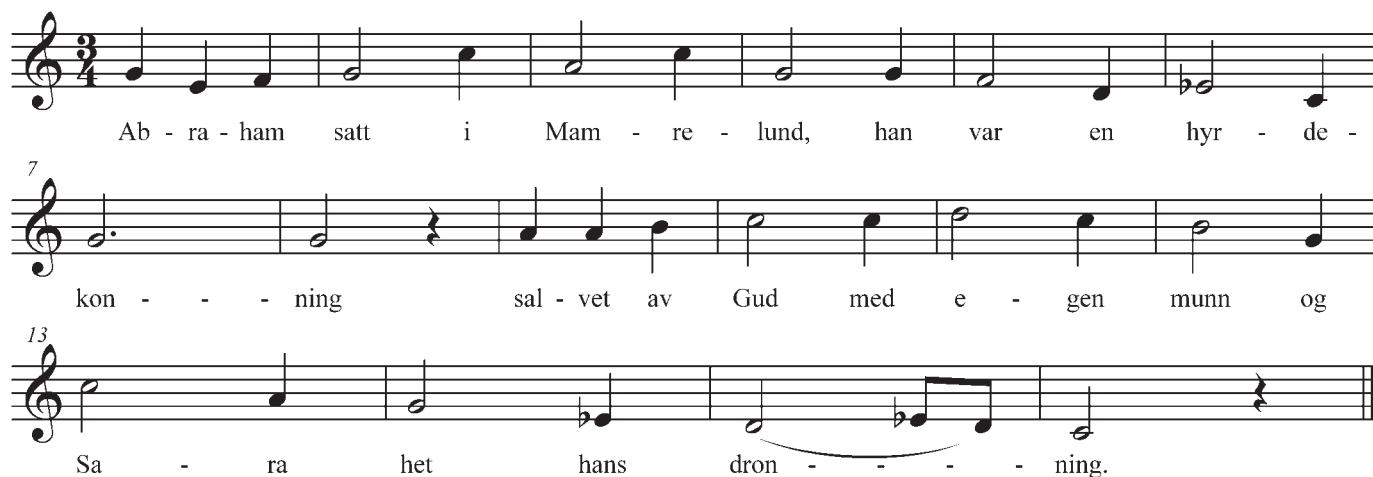
Det er to måtar å skrive ned folketonar på notar. Begge måtane er like gode, eller like dårlege. Den eine måten er å skrive ned so nøye at kvar detalj er med på notarket. Den andre måten er å gje eit grunnriss, ei skisse for framføringa, der detaljar er uvesentlege.

Vår rettesnor er at notane i denne boka skal vere eit utgangspunkt for innøving av lokale tonevariantar. Ingen folketone er lik frå den eine utøvaren til den andre. Eit grunnriss er nok, synest me.

Nokre av dei tonane som er overført til noteskrift, har tonesteg som ikkje passar inn i vår skala. Desse tonane kallar me ofte svevande tonar eller kvarrtonar, og dei er merkte med ein pil i noteskrifta.

Kapittel 2. Viser i romsdalstradisjon (nr. 1–67)

1. Abraham satt i Mamrelund

Ab - ra - ham satt i Mam - re - lund, han var en hydr - de -
7
kon - - - ning sal - vet av Gud med e - gen munn og
13
Sa - ra het hans dron - - - ning.

Abraham satt i Mamrelund
han var en hyrdekonning
salvet av Gud med egen munn
og Sara het hans dronning

Rik på kameler, kjør og får.
det var den drott med ære
gammel han var, snart hundre år
og vel skal det så være

Dagen var het, men Herrens venn
satt svalt i ekeskygge
hist kom der da tre vandringsmenn
og ønsket ham tillykke

Sara hun stod bak dør og lo
så falt det henne fremmed
Abraham tok de ord med tro
han så på mig beskjemmet

Borghild Tonberg skreiv opp visa etter Brit Hægerholm i Grytten. Det skal nok vere fleire vers, men det har ikkje vore råd å spore visa andre stader. Tonen sviv elegant mellom C-dur og C-moll, slik Borghild Tonberg har skrive han opp. Me har ein mistanke om at tonen kan ha blitt sungen med «svevande» tonesteg (kvart-tonar), slik at han har vore vanskeleg å innpasse i eit pianoarrangement. Det er nok berre eit brotstykke av teksten som er blitt med.

Tekst: «Melodier fra Romsdal» nr. 3

Tone: «Melodier fra Romsdal» nr. 3

2. Agnetta og havmannen

Ag - net - ta hun sat ved den hol - land - ske bro Ag

hol land - ske bro. Så kom der ein hav mann fra bun - den opp

O - ho-hei Så kom der ein hav mann fra bun - den opp.

Agnetta hun sat ved den hollandske bro
Agnetta hun sat ved den hollandske bro
Så kom der ein havmann fra bunden opp,
O-ho-hei
Så kom der ein havmann fra bunden opp

– Å, hør nu Agnetta hva jeg vil sige dig
Sig vil du ei være aller kjæresten min

– Å, ja, jeg skal være aller kjæresten din
når jeg kan komme hjem igjen til moderen min

So stoppa'n hendes øre, so stoppa'n hendes mund
so førte han hende til havets bund

Agnetta hun sat der ved vuggen og sang
da hørte hun de engelske klokkenes klang

På hvad han hadde lovet hun nu minte ham på:
– Nu må jeg få hjem uti kirken at gå

– Å ja, so meinj so må du opp til kirken få gå
når du kommer hjem igjen til børnene små

Olav Rekdal lærde visa av mor si som barn. Sidan fann han ho att berre ein stad i Romsdal – ute på Sandøya. Johan A. Sandøy på «Linningsvollå» song visa for han i 1923. Han brukte mykje godt same tonen, ein enkel, «bølge-stemmingstone». Alle versa har repetisjon, og omkvedet «O-ho-hei» er med heile tida.

Tekst: Ms Olav Rekdal

Tone: Lb Olav Rekdal

So stoppa'n hendes øre, so stoppa'n hendes mund
So førte han hende på den engelske grunn

Agnetta hun inn gjennom kirkedøren tren
Hendes moder hun rofte uti selvsamme stund:

- Agnetta, kvar var du i disse åtte år?
- Å jeg haver været hos en havmann så fro

- Hvad gav han deg da uti foræring hos sig
da han deg festede til bruden sin?

- Han gav meg et armbånd av det pureste gull
der finnes intet bedre hos dronningen selv

*Agnetta sat slik og tala med mora, ho fortalde om
all herlegheita i slottet åt havmannen. Ho hadde
fødd han sju søner, som var att der. Det drygde
lenge ut, og brått kom havmannen:*

Havmannen inn igjennem kjerkjedøren tren:
– Alle dine småbarn lenges etter deg

Gret gjor' de store og gret gjor' de små
men allermest den minste som i vuggen lå

– Lat de blott lenges så meget de vil
aldri mere vil jeg komme ned til dem

Havmannen bød hende en gullskjeftet kniv
Havmannen bød hende en gullskjeftet kniv
– Gid at den stod uti havmannens liv
O-ho-hei
– Gid at den stod uti havmannens liv

3. Alfabetvisa

A si - ger a, B si - ger b, C si - ger c, A B C

8
D. C si - ger c, A B C D E.

A siger a, B siger b, C siger c,
ABCD
C siger c, ABCDE

P siger p, R siger r, S siger s
PRST
S siger s, PRSTU

F siger f, G siger g, H siger h
FGHI,
H siger h, FGHIJ

V siger v, Y siger y, Æ siger æ
VYÆÅ
Y siger y, VYÆØÅ

K siger k, L siger l, M siger m
KLMN
M siger m, KLMNO

Lærer Ola Bø frå Måndalen skreiv ned denne visa etter mor si, som hadde lært ho av Eli Raknem. Dette er ei øving for alfabetpugginga i småskulen. Rundt 1860 blei visa brukt i Romsdal. Formuleringa «A siger a» osb. var ein vanleg måte å pugge inn stoff på. Ofte trong ein ikkje tone til ei slik remse, og då kunne det vere artig å seie ho så fort det berre går. Som de ser, har ikkje romsdalingane hatt bruk for X og Z i dei dagar denne remsa blei brukt.

Tekst: «Bygde-Noreg», nr. 3 i hefte 1/1946

Tone: «Bygde-Noreg», nr. 3 i hefte 1/1946

4. Alt forvandles skal til støv

The image shows a musical score for the hymn 'Alt forvandles skal til støv'. It consists of three staves of music in G major (one sharp) and 4/4 time. The lyrics are written below the notes. The first staff contains measures 1-5, the second staff contains measures 6-11, and the third staff contains measures 12-14. The lyrics are: 'Alt for-vand-les skal til støv; da - lens lil - je, sko - gens løv. Ro - sen snart vi vis - ner fin - ne, alt kun blom - strer for å min - ne, jor - dens her - re, selv til deg lo - vens død - bud strek - ker seg.'

Alt forvandles skal til støv;
dalens lilje, skogens løv.
Rosen snart vi visnet finne,
alt kun blomstrer for å minne,
jordens herre, selv til deg
lovens dødsbud strekker seg.

Ti da, klage! Stans din gråt;
vist og godt er Herrens råd.
Snart for evig skal vi møte
alle våre kjære døde
Held oss, held når alt forgå.
Held når liv av død oppstå.

O, men intet skal forgå,
Liv igjen av død oppstå
rosen faller ny fremtrede,
yngre løv snart lunden klede.
Graven når den lukker seg,
kun som vugge gjemmer deg.

Sverre Skeidsvoll har skrive ned tone og tekst etter mor si, Johanna Skeidsvoll.

Tekst: Ms Sverre Skeidsvoll

Tone: Ms/Lb Sverre Skeidsvoll

5. Ballfeittviså

Kjæ - rin - gja ho va ball - fei - te - laus ja - ga'n O - la på skog - jin. Han

5
O - la va lang, og skjek - lan dei slong sik - ta so midt på bo - gjin;

9
sik - ta og skaut det mes - te han vann Tre gei - te skau - t'n der før ein mann

13
frå 'nå Lars Der' - ne - re skaut han den fje - r'e. Tral - la - li, la - li, lal - la

Kjæringja ho va ballfeitelaus
jaga'n Ola på skogjin
Han Ola va lang, og skjeklan dei slong
sikta so midt på bogjin;
sikta og skaut det meste han vann
Tre geite' skaut'n der før ein mann
frå 'nå Lars Der'nere
skaut han den fjer'e
– Tral, lali, lali, lalla

Det har vore vanskeleg å bestemme seg for ein versjon av «Ballfeittviså». Ho finst i so mange forskjellige og ufullstendige versjonar at sjølv Olav Rekdal i 1930-åra måtte streve for å finne ein sams Romsdals-versjon for visa. Me tek her versjonen som finst i Gjærder (1908). Rekdal har denne versjonen av slutten på andre verset: «sette se so te kvile, det va endå meste tidleg». Og tredje verset: «Gullsmeden braut av leden / Gjesellen hogde veden». Toneforma er mest nordmørsk, men byggjer på ein felles springartone.

Tekst: P. M. Gjærder (1908)

Tone: P. M. Gjærder (1908)

Skrinn va hass Lars Der'nere si geit,
og ho va so full tå loppe;
so – skaut han den femte – døkti og feit –
ifrå 'nå Lars Der'oppe.
Og når so alle geitin va dau
drog han dei samene uti ein hau
uti ein hau, uti ein hau
– Tral, lali, lali, lalla

Man'n kjaure både bratt og flatt
og hesten va gild te tråve
So kjaure han på ei torsdagsnatt
dei geiten innpå ein låve
Men då det tok te ljøsne og grå
tok han Ola te å rive og flå
rive og flå, rive og flå
– Tral, lali, lali, lalla

Inn kom han Ola drøkkjin og full,
og slo so det dundra, bordet
Kjæringja opp frå rokkja sprang
og spore ka'n Ola gjorde
– Galin he du vore, verre vil du bli
slik he du vore all di levetid
frå di føste stund, te din siste blund
– Tral, lali, lali, lalla

5 b.

Kjæ - rin - gja ho va ball - feitt - laus ja - ga han O - la på sko - gjin.
5 Man'n treiv bør - så sek - ta og skaut tref - t'n so mett før bo - gjin.
9 Ga - lin hev du vo - re, ver - re vell du bli slik hev du vo - re all di le - ve - tid.
13 Sam - sur li - t'n, sam - sur - lei, sam - sur li - t'n lei - a.

Kjæringja ho va baillfeittlaus
jaga han Ola på skogjin
Man'n treiv børså, sekta og skaut
tref't'n so mett før bogjin
Galín hev du vore, verre vell du bli
slik hev du vore all di levetid
Samsurlit'n, samsurlei, samsurlit'n leia

Heim kjem'n Ola tullin mann
banna og slo i bordet
kjæringja opp frå rokkja sprang
vesst ikkje ka ho gjorde
Galín hev du vore osv.

Enkelte vil ha det til at visa har sitt opphav på Otrøya. Det er vanskeleg å vite noko om, men her er Kolbein Rakvåg sin versjon frå Otrøya, slik han mintest den i 1984. Denne versjonen er ganske forskjellig i tone. Elles er vel tonen ein springarmelodi, vil me tru.

Kolbein Rakvåg fortel at han hørde ein gut tralle denne melodien ein gong om lag 1915, og desse orda er dei einaste han kjem i hug. Denne melodien har også ein sleng av det me kan kalle eit «slåttestev»: Samsurliten, samsurlei ... osv.:

6. Barnebøn

Å, Fa - der gjer meg til eit ljøs mi - stut - te le - ve - tid, so eg kan hjel - pa
mann og dros som vin - glar og som lid.

Å Fader, gjer meg til eit ljøs
mi stutte levetid,
so eg kan hjelpa mann og dros
som vinglar og som lid

Å fader, gjer meg til ein blom
som smiler alle mot
og kvidelaus i heimsens om
stend kyrr på same rot

Å Fader, gjev meg guddoms-lag
som kveikjer hug og sål
og vekkjer sol og sumardag
men døyver storm og bål

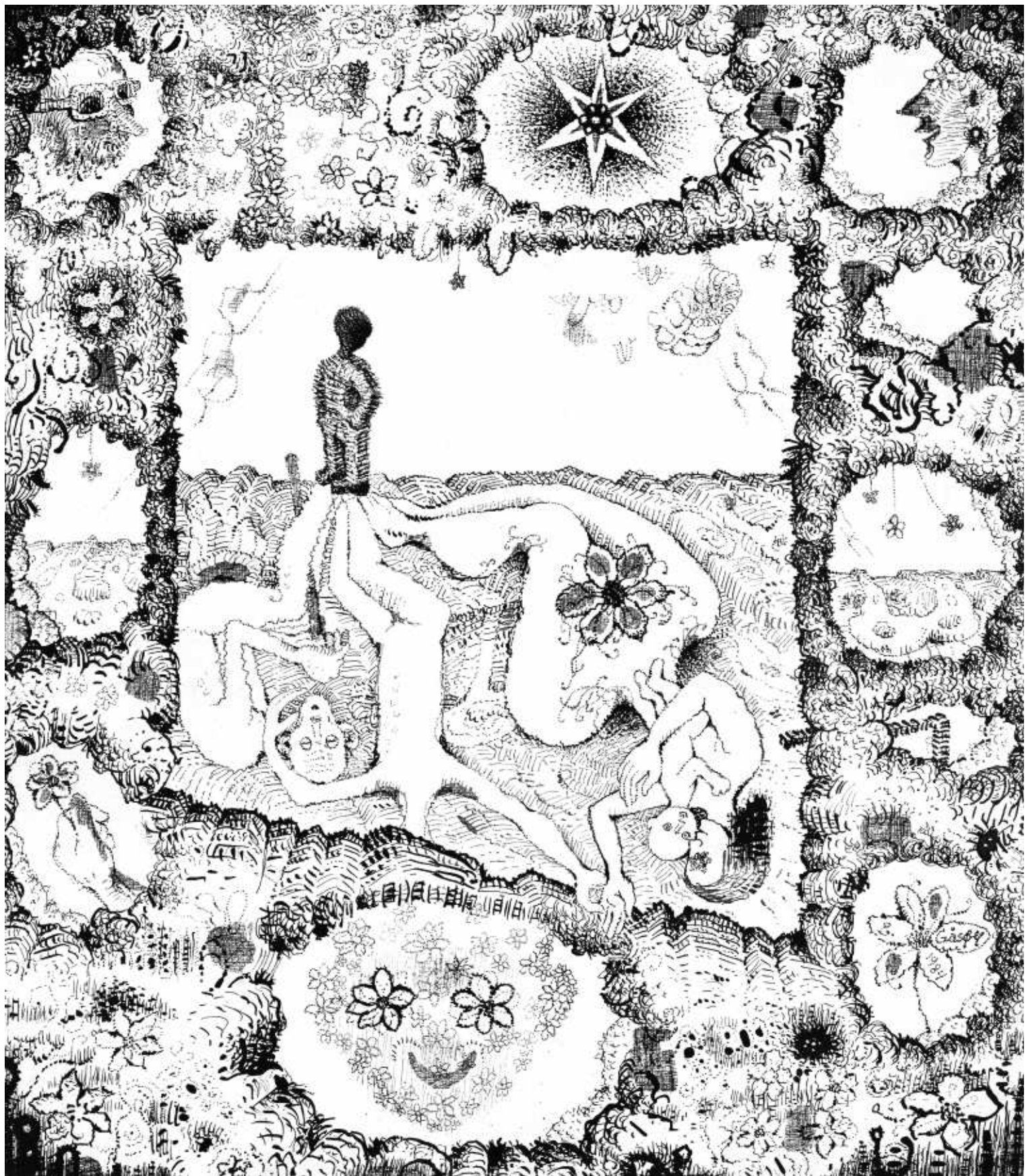
Å Fader, gjer meg til ein stav
som styrkjer kvar som tarv
Og all den givnad Gud meg gav
eg gjev som broderarv

Å Fader, gjer meg til ein salm
ein signa trudomslund
som avle blæs i visne halm
gjer natt til morgonstund

Det er lite me veit om tonen til denne visa, anna enn at han er frå Romsdal. Teksten er ei nynorskomsetjing (ved Olav Røkke) av ein salme av den islandske presten og diktaren Matthías Jochumsson (1835–1920). Det var Jochumsson som i 1874 skreiv den islandske nasjonalhymnen «O, Guð vors lands».

Tekst: «Bygde-Noreg» nr. 37 i hefte 3/1949

Tone: «Bygde-Noreg» nr. 37 i hefte 3/1949

7. Bjørnen sat i bakkå

Bjøn - nen sat u bak - kå ha so myk - je te hug - se:
5
Ska' eg o - ver den brei - e fjor' og ve - te ut mi buk - se?
9
E' e' be - inn te brylløps - gar u - ti skog - ja.

Bjørnen sat i bakkå
ha so mykje te hugse:
Ska' eg over den breie fjor'
og vete ut mi bukse?
E' e' beinn te brylløpsgar uti skogja

E' e' beinn te brylløpsgar'
uti ramnebur
Ramnen han ska brudgom vare
tranå vare brur
E' ska vare kjøkemeister uti skogja

Visa om «Ramnebryllaupet i Kråkelund» er den første norske folkevisa som blei trykt. Ho finst på flygeblad frå 1647. I denne eldste forma har ho 35 vers. Ola Bø skreiv ned visa etter farmor si i Måndalen, men ho song berre to vers. Ho meinte visa kom med nokre sogningar til bygda i 1820. Mellom dei var ein lærar Torbjørn, som song denne visa. For å bygge ut visa kan de finne fleire vers i «Folkeviser II» (Det Norske Samlaget) s. 217–222 i serien «Norsk Folkedikting» (Oslo 1977).

Tekst: «Bygde-Noreg», nr. 47 i hefte 4/1949

Tone: «Bygde-Noreg». nr. 47 i hefte 4/1949

8. Bondens hustru

The musical score is written on three staves in G major. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (F major), and a 3/4 time signature. It contains the first line of the melody with lyrics: "Det kom en ryt - ter på vår gård sag - de bon - den Det". A first ending bracket labeled "1." spans the final two measures. The second staff starts with a measure rest (marked "4") and a second ending bracket labeled "2." covering the first two measures. The lyrics continue: "bon - den Ja, op - ne grind og be' - n inn, det er no sik - kert". The third staff continues the melody with lyrics: "ven - nen min sag - de bon - dens hus - tru". The piece concludes with a double bar line.

Det kom en rytter på vår gård, sagde bonden (rep.)
– Ja, åpne grind og be'n inn,
det er no sikkert

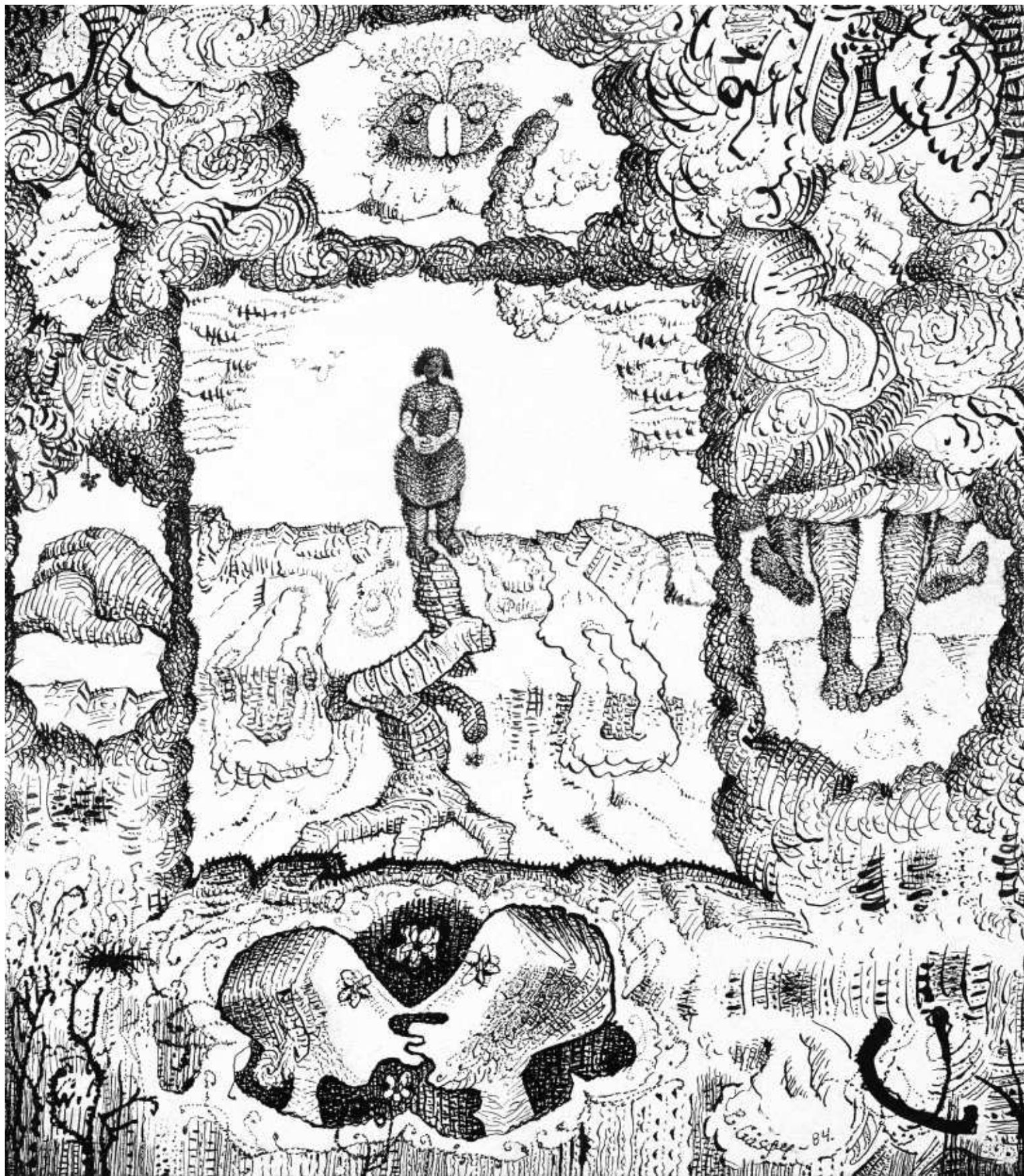
– Hvor skal den rytteren sitte då?, sagde bonden (rep.)
– Jo, på en stol bredvid mitt bord
spille kort og holde for, sagde bondens hustru

Olav Rekdal kalla denne visa «halvmørkevise». Ho toler med andre ord ikkje fullt daglys. Han innrømmer at han har ordna på eit par uttrykk slik at ho ikkje skal bli for stygg. Visa er nedskreven på Rekdal.

Tekst: Ms Olav Rekdal

Tone: Lb Olav Rekdal

- Hvor skal jeg selver sitte då, sagde bonden
– Jo, hos min tøs, udi min fjøs
der er plass for slik en knøs, sagde bondens hustru
- Kva skal den rytter'n ha til mat, sagde bonden
– Jo, eggemat på sølverfat,
det smeller i en kongskar ratt, sagde bondens hustru
- Kva skal jeg selver ete då?, sagde bonden
– Jo, survel kål og råtin ål
går i en bondetølpers krål, sagde bondens hustru
- Kva skal den rytter'n drikke då?, sagde bonden
– Jo, øl og vin og brendevin
det smeller i en krigsmann inn, sagde bondens hustru
- Kva skal jeg selver drikke då?, sagde bonden
– Mæramig og einelut
går i en mann som ei vet ut, sagde bondens hustru
- Kvar skal den rytter'n ligge då?, sagde bonden
– Jo, på min arm, innved min barm
og hvile seg til jeg blir varm, sagde bondens hustru
- Kvar skal jeg selver liggje då?, sagde bonden
– Under min lo, bredvid min so
der ligger du i goden ro, sagde bondens hustru
- Jeg tror at Satan rider deg, sagde bonden
– Nei, Satan rider deg, mens knekten rider meg
og slik får hver forlyste seg, sagde bondens hustru.

9. Bugge-viså

So - len ba - kom Ves - ter - fjel - let da - ler og nu ti - er hver mun - ter nat - ter -
5 gal. Af - ten stjer - nen un - der him - mel - bu - en pra - ler med sin
9 sølv - kro - ne glim - ren - de klar. Fug - le - ska - ren i de ly - se - grøn - ne lun - de ha - ver
13 luk - ket si - ne sjuu gen - de mun - de og er gå - et i en hvil - en - de blund.

Solen bakom Vesterfjellet daler
og nu tier hver munter nattergal
Aftenstjernen under himmelbuen praler
med sin sølvkrone glimrende klar
Fugleskaren i de lysegrønne lunde
haver lukket sine sjungende munde
og er gået i en hvilende blund

Olav Rekdal hadde denne teksten etter Gjartrud Finset i Eikesdalen. Visa er godt kjend over store deler av landet, m.a. har Nordnorsk Visegruppe ein versjon på LP-en «Rav og Re kling». Mange vil ha det til at det er ein kapellan Bugge frå Tingvoll på Nordmøre som har skrive teksten. Tonen er henta frå NRK sitt folkemusikkarkiv, der det er opptak med Ingeborg Daugstad frå 1953. Den nordnorske versjonen har nesten identisk tone, men ein del forskjellig tekst.

Tekst: Ms Olav Rekdal

Tone: NRK-Folkemusikkarkiv 1953

I de tause lunde går min tanke
og erindringens drømme om deg
O, hvor kunde vel mitt hjerte banke
imot bølgende barmen hos deg
 Stille klage fra mitt hjerte kommer
 og jeg roper opp til Himmelens dommer
 – Still min lønlige smerte, O Gud

Ungdomsgleden for meg er nu borte
Livet er for meg en tågedekket ørk
Alle lykkesommerdage er nu sorte
maisolen er nu dunkel og mørk
 Ingenting kan mer mitt hjerte hygge
 Jeg ligner mest en hvitmalet skygge
 som bær' døden ved siden av seg

Sød var tungen i din mund til at udmale
når i løndom du taledde til meg
Men din blomsterstrødde skjønne tale
ble forgiftet på foræderiets vei
 Udi hjertedypet ble du en foræder
 derfor går jeg her i løndom og græder
 mens du vandrer din blomsterstrødde vei

Så tag da mitt farvel, du falske pige
Lat det være siste farvel jeg deg bød
Gid jeg kunne flytte bort fra dette rige
Gid jeg lå i gravens mørke kold og død
 Men min sorg skal også deg i hjertet gnage
 du skal føle der et sår som deg skal plage
 for den kjærlighets pakt som du brød

10. Den største dårskap

Det er den størs - te dår - skap som i ver - da ve - ra må å gje - va bort sin
6
kjær - leik heil til den ein ei kan få. Kva mein - te du vel mang ein gong med smeik og kjæl - ne
12
ord? Du mein - te meg å gje - ra skam og sjøl å té deg stor!

Det er den største dårskap som i verda vera må
å gjeva bort sin kjærleik heil til den ein ei kan få
Kva meinte du vel mang ein gong med smeik og kjælne ord?
Du meinte meg å gjera skam og sjøl å té deg stor!

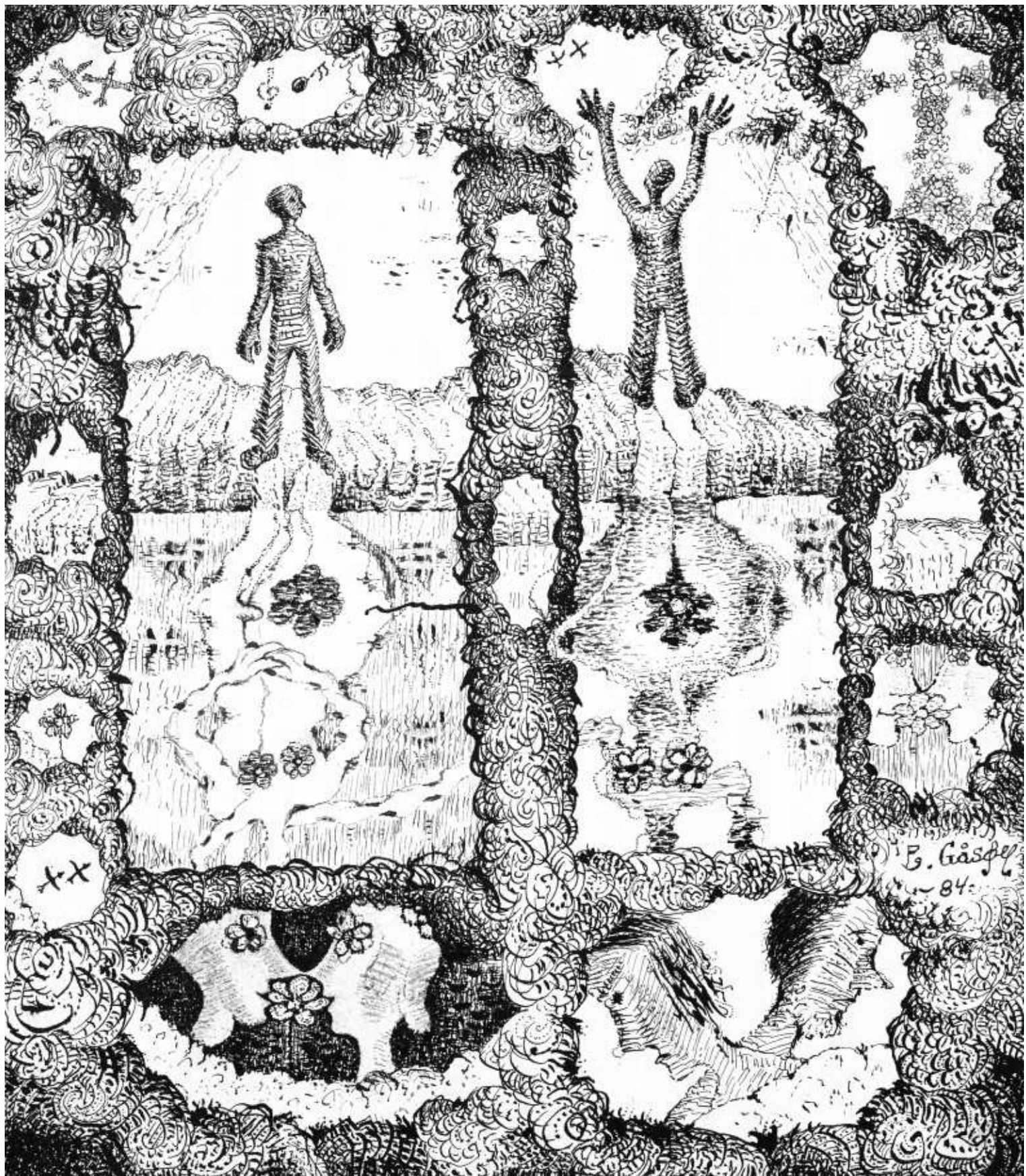
No sviktar du so ille meg, og sorgi råkar hardt.
No gled vel du deg der du går fordi eg narra vart.
Men lat du meg då sviken gå; eg har eit tolugt mod.
Eg vonar Gud han hjelper meg; han alltid er meg god.

Då du mitt hjarta hadde fått og lokka det av meg,
då ville du og sverja at du ekta skulle meg
Men du som tok ein annan ven og gjorde tvert imot!
Heretter lyt eg sliten gå mi tid med sorgfyllt mod.

Far vel, lev, ustadig ven! No takkar eg for meg!
Ha takk for kvar ei tid og stund du tala har med meg!
Ha takk for kvart eit falskleg ord du med din søte munn
har tala her på denne jord i all vår venskaps stund!

Sverre Skeidsvoll skreiv opp denne visa etter Johanna Skeidsvoll, Tresfjord. På dansk blir visa kalla «Den største dårlighed». Den velklingande nynorskteksten er laga av Agnar Skeidsvoll.

Tekst: «Bygde-Noreg» nr. 441 hefte 4/1949 og 1/1950
Tone: Ms/Lb Sverre Skeidsvoll

11. Der stander et slott i Østerrike

Der stan - der et slott i Øs - ter - ri - ke som er så vel be pry - det med
5 sølv og med det rø - de guld med ut - hug - ne ste - ner og mu - re. For -
9 in - den det slott der stan - der en lind med bla der dei - lig og skjøn - ne. Der - u - ti bor den
14 nat - ter - gal fin som lif - lig kan rø - re sin tun - ge. I - mel - lem bjer - ge og
18 dy - pe dal fort rin - de de stri - den - de strøm - me men den som ha - ver en
22 full - tro venn han gan - ger så sent at glem - me.

Borghild Tonberg skreiv ned visa etter bestemora, Marit Grøtta i Isfjorden. Det er ei av dei mest utbreidde folkevisene, og skal ha tysk opphav. I Borghild Tonberg si oppskrift varierer melodien frå vers til vers, og ho har elles med berre tre vers. Her har me henta seks vers frå tekstbilaget til L.M. Lindemans «Fjeldmelodier». Der er i alt 25 vers.

Tekst: Lindeman (1963)

Tone: «Melodier fra Romsdal»

Der stander et slott i Østerrike
som er så vel beprydet,
med sølv og med det røde guld
med uthugne stener og mure

Forinden det slott der stander en lind
med blader deilig og skjønne
Deruti bor den nattergal fin
som liflig kan røre sin tunge

Imellem bjerge og dype dal
fort rinde de stridende strømme
men den som haver en fulltro venn
han ganger så sent at glemme

Jeg havde mig en kjærest så huld
en ridder mæktig og bolde,
min stemoder kasted' det hastig omkuld
for hun det ei så have vilde

Hun skapte mig til en nattergal,
bad jeg skulle verden omflyve
min broder til en ulv så grå
bad ham i skogen løpe

Men endnu er jeg så liten en fugl
som flyver på vildende hede,
så kummerfuld monne jeg leve min tid,
dog helst om vinterens tide.

12. Det e ein teng i he tenkt so lengje

Det e ein teng i he tenkt so len-gje at i al-der skul gjef-te me'. Det e so mån-ge bra-e
6
dren-gje so he reint før-gre-pe se. 2 Det va so mång ei vak-ker jen-te som va gla når ho sto
12
brur men det gjekk 'kje so ho tenk - te der - før vart ho ill og sur.

Det e ein teng i he tenkt so lengje
at i alder skul' gjeft me'
Det e so mange brae drengie
so he reint førgrepe se

Det va so mång ei vakker jente
som va gla når ho sto brur, men
det gjekk 'kje so ho tenkte
derfør vart ho ill og sur

Bryllupsdage og husbekymring
barsengsplage og barneskrik,
det førkorta mine dage
Nei, i tør'kje gjeft me.

Birgitta Skeidsvoll song denne visa for Sverre Skeidsvoll. Tonen varierer litt mellom første verset og dei to andre.
I Ivar Aasen si «Sveinkallvise» frå 1847 finn me ein tilsvarende tekst.

Tekst: Ms/Lb Sverre Skeidsvoll

Tone: Ms/Lb Sverre Skeidsvoll

13. Det var en lørdagsaften

Det var en lør - dags - af - ten jeg gikk til ven - nen min, jeg
ban - ke - de på dø - ren og slapp så in - kje inn. Da randt det mig i sin - ne, der
var en an - den in - de, ja, det kan tro - lig hen - de seg du ald - rig bli - ver min.

The image shows a musical score for the song 'Det var en lørdagsaften'. It consists of three staves of music in 4/4 time, with a key signature of one flat (B-flat). The lyrics are written below the notes. The first staff starts with a treble clef and a key signature of one flat. The second and third staves are marked with a '3' and a '6' respectively, indicating triplet rhythms. The lyrics are: 'Det var en lør - dags - af - ten jeg gikk til ven - nen min, jeg ban - ke - de på dø - ren og slapp så in - kje inn. Da randt det mig i sin - ne, der var en an - den in - de, ja, det kan tro - lig hen - de seg du ald - rig bli - ver min.'

Det var en lørdagsaften jeg gikk til vennen min,
jeg bankede på døren og slapp så inkje inn.
Da randt det mig i sinne, der var en anden inde,
ja, det kan trolig hende seg du aldrig bliver min.

Den neste lørdagsaften jeg gikk til vennen min,
jeg bankede på døren, da slapp jeg tråkig inn.
Ja, der var høye herrer og støvlerne til knea,
og alle som var inne, de elska vennen min.

Denne visa er notert ned av Nils Tomren frå Tomrefjord. Han kallar henne også «song frå 1872». Typisk skillingsvise, med klare svenske drag i teksten, men her og der bryt romsdalsmålet gjennom. Tonen låg ved det handskrivne manuskriptet frå Nils Tomren.

Tekst og tone: Ms Olav Rekdal/Nils Tomren

Visa er illustrert på framsida av boka.

Ja, der var høye herrer og redelige menn,
som skjenkede gullringer alt til min lille venn.
Men hvad skal jeg nu tenke, som intet har at skjenke,
jeg skjenker deg mitt hjerte, så får jeg ditt igjen.

Så tok de meg i nakken og ville ha meg ut,
då sa I: «Kjære gåssa, nu blir det gjerne slutt.»
Da jeg tok til at sprette, ble herrene for lette,
og lille vennen sagde: «Ham ene elsker jeg.»

Så tok jeg av meg frakken, for jeg ble noget varm,
jeg la meg til at sove på lille vennens arm.
Hvor mangt et kyss hun giver, jeg her ei kan beskrive,
hvor godt det er at sove på lille vennens arm.

Men da det led på morgenen, jeg skulle til at gå,
jeg fråga lilla venn' om jeg henne kunne få.
Hun svarte meg de orda: «Slet ingen her på jorda
kan meg og deg adskille, om du meg rett forstår.»

Men når jeg kom på veien, så møtte jeg min far,
han meg begynte fråga hvorhen jeg været har;
men jeg kun lite tala, langt mindre åpenbara,
for jeg tror knapt han visste hva kjærligheten var.

14. Det vokste opp en lilje uti dalen

The image shows a musical score for the song 'Det vokste opp en lilje uti dalen'. It consists of three staves of music in G minor (one flat) and 4/4 time. The lyrics are written below the notes. The first staff starts with a treble clef and a key signature of one flat. The second staff begins with a '3' above the first measure, indicating a triplet. The third staff begins with a '6' above the first measure, indicating a sixteenth-note pattern. The lyrics are: 'Det vok - ste opp en lil - je u - ti da - len en li - ten ro - sen - ter - ne der opp - rant. Jeg stan - se - de og så på den lil - ja inn - til tå - re - ne av kin - der - ne ned - rant.'

Det vokste opp en lilje uti dalen
en liten rosenterne der opprant
Jeg stansede og så på den lilja
inntil tårene av kinderne nedrant

Min fader og min moder er bortdøde
de eide slett intet efter seg
Derfor så må jeg her i verden slepe
Jeg er kommen på vildende vei

Olav Rekdal skreiv ned visa etter Petrina og Olianna Gjelsteinli, som hadde lært mange viser av mor si, Ingleiv A. Rekdal, Gjelstein. Det er vel rett å legge til at dette har vore ei av dei mest populære skillingsvisene, som har vore landskjend frå plateinnspeling med Alf Prøysen.

Tekst: Ms Olav Rekdal

Tone: Ms/Lb Sverre Skeidsvoll

Så ble jeg trolovet med en pike
en pike så deilig og så skjøn
Men hun var ei skikket til min like
snart elsket hun en annen uti løn

Lillevennen hun ville meg forlate
fordi jeg så fattigen var
Hun ville vel oppsøke seg en annen
en annen en som rikere var

En del har stor rikdom i verden
de eie kan det rødeste gull
men får dog ingen rikdom med på ferden
mer enn svøpeduk og tre skuffer muld

Og Lasarus han var nuvel så fattig
han levede i verden i stor trang
han fikk nok ingen staselig begravelse
men englene i Himmelen de sang

Adjø da, min ustadige venninde
adjø, og lev vel med din venn
Vi treffes ikke mere her i livet
men kanskje dog hos Gud i Himmelen

15. Drukningssulykke på Romsdalsfjorden

En båt så sent om kvel - den gled ut fra Mol - de havn Det
hen - der ei så sjel - den, det vet jo hver en mand Det var på stil - le vand Syd -
vest - lig de fort - sat - te mot Tom - mer - fjor - dens strand

En båt så sent om kvelden gled ut fra Molde havn
Det hender ei så sjelden, det vet jo hver en mand
Det var på stille vand
Sydvestlig de fortsatte, mot Tommerfjordens strand

En halv mil ut av staden, blev båten veltet om
Du spørger om årsagen: Av drukkenskap det kom
Thi tenk, på stille sø
av fem der var i båten, de fire måtte dø

To mandfolk og to kvinner i ungdoms-, manddomsår
sin grav i dypet finder til evigheten går
Å, store øyeblikk
De hjerter måtte skjelve for dødens dom og stikk

De udi nøden rofte, og folk til redning kom
De fandt en mand i båten, som var forresten tom
Han braktes da i land
Om dette reisefølge han nu fortelle kan

Derav kan vi erfare at alle drukne var
I dette vertsskaps snare faldt dette kvindepar
O, sørgeligt det var,
ja, sørgeligt for alle, men mest for mor og far

Giv dette måtte blive et varsel for enhver
som endnu er live og sundt omringet er
til slett selskap at fly
for den som her skal vandre og søge nådens tid

Denne ulykka skal ha skjedd på fjorden i 1870-åra, uten at me har greidd å stadfeste det. Petrina O. Gjelsteinli song henne for Olav Rekdal og fortalde at «det var ein lærar her innå fjordå» som hadde skrive ho. Tonen er den same som til «Slaget på Københavns red» (nr. 59).

Tekst: Ms Olav Rekdal
Tone: Lb Olav Rekdal

16. Du bonde med gård

The image shows a musical score for the song 'Du bonde med gård'. It consists of three staves of music in 6/8 time, with a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The lyrics are written below the notes. The first staff starts with a treble clef and a 6/8 time signature. The second staff begins with a measure rest marked '5'. The third staff begins with a measure rest marked '10'. The lyrics are: 'Du bon-de med gård, du bon-de med gård, du står nok i gjeld u-ti ban-ken hvert år ti tøn-ner du av-ler av bygg og av hav-re der spi-se skal hes-te, der drik-ke skal kal-ve, til kir-ken gåt litt og pres - ten får sitt, - sko må du kjø - pe, men ei - er ei kvitt.'

Du bon-de med gård, du bon-de med gård, du står nok i gjeld u-ti ban-ken hvert år ti tøn-ner du av-ler av bygg og av hav-re der spi-se skal hes-te, der drik-ke skal kal-ve, til kir-ken gåt litt og pres - ten får sitt, - sko må du kjø - pe, men ei - er ei kvitt.

Du bonde med gård, du bonde med gård,
du står nok i gjeld uti banken hvert år
ti tønner du avler av bygg og av havre
der spise skal heste, der drikke skal kalve,
til kirken går litt, og presten får sitt,
sko må du kjøpe, men eier ei kvitt.

Du husmann så bra, du husmann så bra,
du står nok i gjeld men har lite til krav
Du har nok en stue, en ovn og en grue,
en sønderslitt bukse, en fillete hue
Trøyen er kvit, strømpen forslitt
sko må du kjøpe, men har ingen mynt

Ei propagandavise for utvandring, datert 1835 i viseboka etter Nils Tomren. Det er nok ingen stor visediktar som har sett saman versa, men dei er talande nok for situasjonen på bygdene i denne tida. Tonen må vere gammal og tradisjonsnelt.

Tekst og tone: Ms Olav Rekdal/NiIs Tomren

Du ungar så stolt, du ungar så stolt,
en skilling jeg tror knapt du har i behold
hvor tom er din pung, og hvor tom er din taske,
jeg tror knapt du eier innhold for en flaske
Men gifta du deg nu, kom siden ihu,
du angerens tårer må fælde med gru

Du pike så kjekk, du pike så kjekk,
jeg tror knapt du eier din stakk og din serk.
Du tjent haver lenge, men har ingen penge,
ei klæder, ei senge på veggen at henge,
men ta deg en mann i dette vårt land
du får nok probere vår fattige stand

Tenk når du blir mor, tenk når du blir mor
din næring blir liten og barneflokket stor
På gulvet går børnene sultne og frosne,
du må dem ernære med staven og pose.
Din silke så fin, må selges for prim
og sild må du kjøpe for paraplyen din

Din hytte blir lav, din hytte blir lav
måskje at den endentil blir ikke rar
Din seng den blir skjoldet og ilde tilrede
og veggelus knekker kvar einaste reve
og loppe og lus oppfyller ditt hus
og golvet bedekkes av fliser og grus

Du har vel en ko, du har vel en ko,
den kan nok forminskes av fórmangel stor
tenk når du er kommen i fórmangels knipe
du må late deg nøye med livet at redde,
av en nybåren ko du får knapt en tår
du får knapt en bite ost eller smør

Se så er vårt land, se så er vårt land
for den som er kommen i fattigdomsstand
men ett vet jeg nøye til punkt og til prikke
i Amerika der er mat, der er drikke,
så reis nu dit, henfra land og fra hjem
at slite og svelte her er nok igjen

17. Du Reia, du Reia

Du Rei - a, du Rei - a, du er no vel staut thi du fri - a som eit naut. Du
fri - a som eit naut. Du kun - ne no - vel spør - je om i deg vil - le ha, om i deg kun - ne li - ke og
1. 2.

./ Du Reia, Du Reia, du er no vel staut
thi du fria som eit naut ./
Du kunne novel spørje om i deg ville ha,
om i deg kunne like og svare deg ja

Hainn Reia stod og venta på at presten skull' gå fram
før hainn sku' bli mainn
Han stod bukka, han stod neia, stod brura si te skam,
han stod der som ein okse og ikkje som ein mann

Ei retteleg nidvise om stakkars Reidar. Visa er kjend i ymse former i heile Noreg. I Romsdal er dei versjonane me kjenner, temmeleg like.

Tekst: Lb Magny de la Nuez/Ms Olav Rekdal

Tone: Lb Magny de la Nuez

18. Eg gjætte Tulla

Eg gjæt - te tul - la i fem - tan år, eg pas - sa vel på a Tul - la. Eg
5 gjæt - te bort bå - de lam og får, men en - då had - de eg Tul - la. Å hei og hå det
10 fær so gå! Eg tre - gar me - ste på Tul - la for ho var krul - la i ul -

Eg gjætte Tulla i femtan år
eg passa vel på a Tulla
Eg gjætte bort både lam og får,
men endå hadde eg Tulla
Å hei, å hå, det fær so gå
eg tregar meste på Tulla
for ho var krulla i ulla

Denne teksten er knytt særskilt til den eine melodien som me alle har lært på skulen. Det er derfor artig å vise mangfaldet med å ta fram denne fine Romsdals-tonen til «Eg gjætte Tulla». Det var Borghild Tonberg som skreiv han ned i Isfjorden.

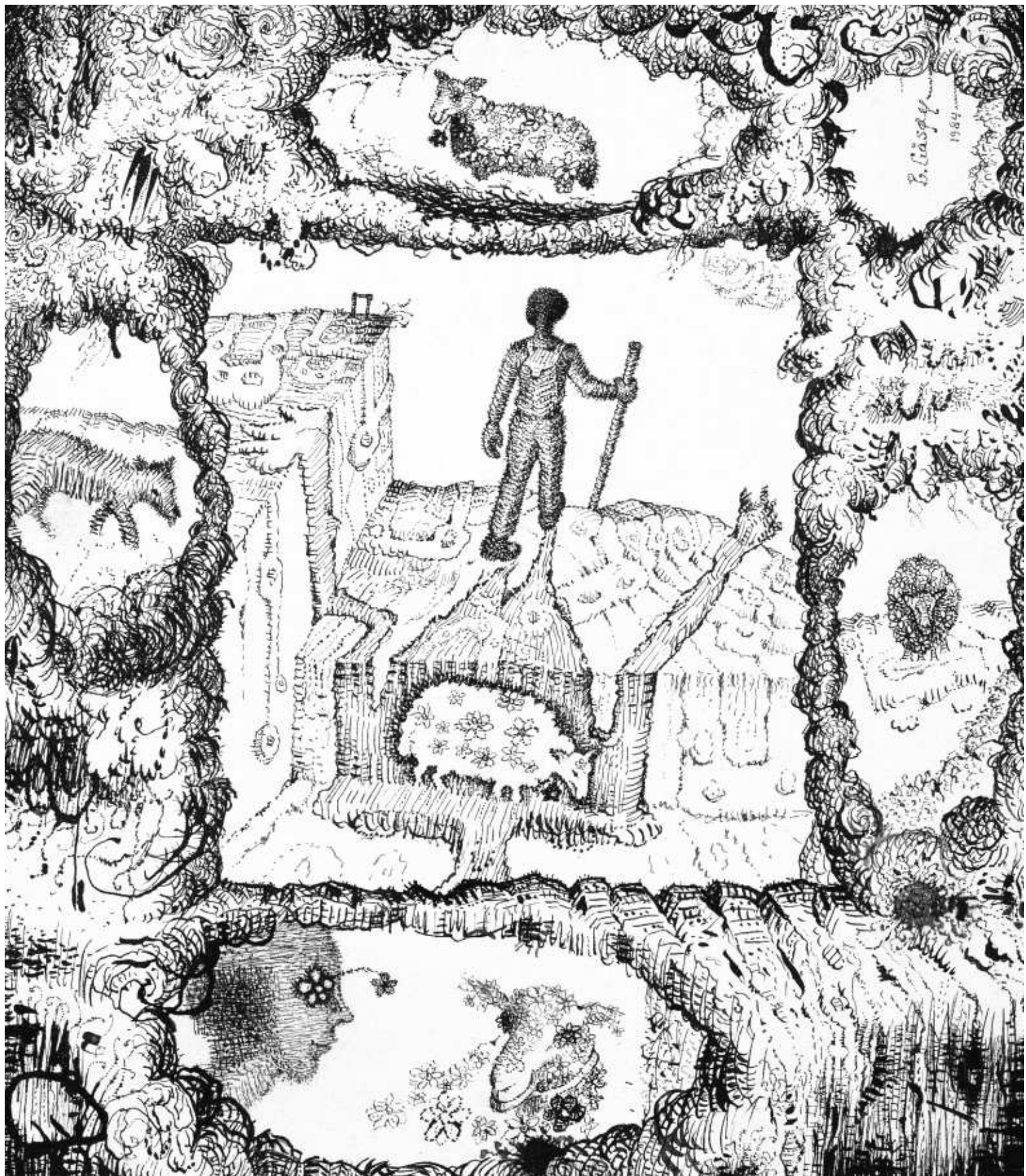
Tekst: «Melodier fra Romsdal» nr. 4

Tone: «Melodier fra Romsdal» nr. 4

Eg gjætte Tulla bort i ei li
der var so lite te beite
eg gjekk og lokka på Tulla mi
og etter graset mun leite
Å hei, å hå *osb.*

Og so kom skrubben luskande fram
då fekk eg kaupmann te Tulla
og akkedinga va'kje lang
og pengan var ikkje mange
Å hei, å hå *osb.*

Eg fekk 'kje meir utav Tulla mi
enn ein liten flekk utav blodet
No kjem eg aldri til Fagerlid
om der er gras nok og grode
Å hei, å hå *osb.*

19. En smukk kjærlighetsvis

En lør - dags - af - ten jeg gikk meg en tur, ti føt - te - ne vil - de spa -

7
se - re. I hån - den jeg fikk meg en vel - dan - net lur som jeg had - de

14
lært å trak - te - re. Ved Ly - se - stad - går - den i en bjer - ke - lund, der

21
had - de jeg lyst å spa - se - re en stund, min kom - pli - ment vil - de jeg vi -

28
se for min elsk - ver di - ge Li - - - se.

The image shows a musical score for a song. It consists of five staves of music in treble clef, 3/4 time, with a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The lyrics are written below the notes. The first staff starts with a treble clef, a key signature of three flats, and a 3/4 time signature. The lyrics are: 'En lør - dags - af - ten jeg gikk meg en tur, ti føt - te - ne vil - de spa -'. The second staff starts with a measure rest (7) and continues the lyrics: 'se - re. I hån - den jeg fikk meg en vel - dan - net lur som jeg had - de'. The third staff starts with a measure rest (14) and continues: 'lært å trak - te - re. Ved Ly - se - stad - går - den i en bjer - ke - lund, der'. The fourth staff starts with a measure rest (21) and continues: 'had - de jeg lyst å spa - se - re en stund, min kom - pli - ment vil - de jeg vi -'. The fifth staff starts with a measure rest (28) and continues: 'se for min elsk - ver di - ge Li - - - se.' The music ends with a double bar line.

Borghild Tonberg skreiv opp denne visa etter 91 år gamle Anna Brude i Grytten. Visa har me funne med 30 vers i skillingsvisearkivet i Trondheim.

Tekst: «Melodier fra Romsdal» nr. 6

Tone: «Melodier fra Romsdal» nr. 6

En lørdagsaften jeg gikk mig en tur,
ti føttene vilde spasere
I hånden jeg fikk mig en veldannet lur
som jeg hadde lært å traktere.
Ved Lysestadgården i en bjerkelund,
der hadde jeg lyst å spasere en stund;
min kompliment vilde jeg vise
for min elskverdige Lise

Jeg stirret på gården og vilde gå frem
men hastig så for jeg tilbake.
Jeg alt for vel visste jeg var ei av dem
som kunde av rikdommer prale.
Jeg vred mine hender og brast så i gråt
Jeg syntes der var ingen redning, ei råd.
Jeg ante da ei nogen glede,
men hastig så var den tilstede.

«Godaften min Hans, er du ute så sent,
og ensom i lunden du vandrer?
Du dreier din tone i turen så pent
at hele min sjel sig forandrer.
Jeg fattede mot og gikk til dig i lønn;
men kjære min Hans hør min ydmyge bønn:
Du ingen begjæring må gjøre,
som kan mig på avveier føre.»

«Kom lader oss begge nu falde på kne,
og bede med foldede hender
til ham som i lønndom kan skue her ned,
og best våre hjerter han kjender,
at han ville sende sin hjelp og sin trøst
i disse så svake og fryktsomme brøst,
at vi må få leve tilsammen;
Gud skjenk oss bønnehørelse, Amen.»

20. Fenstad-visa

(«Ponitentses- og Afskedssang af Jens Amundsen Fenstad»)

Jeg syn de - ful - de, vil ned - fal - de For Dig, o Al - ler - høi - e - ste! Ve - mo - de - lig Dig at på -

6
kal - de om Nå - de og Barm - hjer - tig - hed. O Hel - lig - ånd! rør selv min Tun - ge, så åb - nes Vei - en ind - til

12
Gud. Så vil jeg gla - de - lig - en sjun - ge, til jeg af Ver - den gan - ger ud.

Jeg syndefulde, vil nedfalde
For Dig, o Allerhøjeste!
Vemodelig Dig at påkalde
om Nåde og Barmhjertighed.
O Helligånd! rør selv min Tunge,
så åbnes Veien indtil Gud.
Så vil jeg gladeligen sjunge,
til jeg af Verden ganger ud.

Jeg hadet er udaf de Fleste,
så har min Gjerning og forskyldt.
Men bed for mig, I gode Kristne,
som Eders Pligter har opfyldt.
Forlad din Broders Skyld og Brøde!
Så læser Du i Fadervor.
Vi Alle skal for Dommen møde,
når vi engang herfra bortgår.

Denne visa er skrevet av falskmyntaren Jens Amundsen Fenstad frå Stadsbygda i Sør-Trøndelag. Han sette grå hår i hovudet på politi, fengselsdirektørar og finansministrar. Til og med for kong Carl Johan vart han eit alvorleg problem. Han teikna pengesetlar sjølv, som han lurte folk med. Etter fleire rømmingar vart han avretta ved henging på Nordnespynten ved Bergen 9. november i 1825 (Rein 1984).

Tekst: «Aandelig Visebog»

Tone: Lb Sverre Skeidsvoll

Bedrøveligt i disse Dage,
nu Verden er så fuld af Svig.
Her er en Jammerdal at vandre,
et Snaregarn den blev for mig.
Af Moder er jeg født og bårn.
Antaget har min dåbes pagt.
Men finder nu med Suk og Tårer,
Hvor ilde jeg den har frembragt.

Dig Øvrighed, jeg bør at takke.
Du stedse villet har mig vel,
Skjønt jeg har været dig hårdnakket,
Så har du sørget for min Sjæl.
Nu sidder jeg for Lovens Svøbe,
Nu krympes jeg med Skrig og Skrål.
Nu vil jeg til min Jesum løbe.
O, han er Trøstens rette Mål.

O Kone kjær! jeg Dig forlader,
Et Farvel jeg Dig byde må.
Den sæd jeg såde i din Ager,
Den ser jeg nu med Suk og Gråd.
Jeg ser min' Børn ved Moders Side,
Som vilde Fugle svæve må.
O Ve! O Ve! hvad skal jeg sige?
Jeg som er Fader til de små!

Hvad hjælper, om jeg er opdraget?
Hvad hjælper vel et dydigt Navn?
Hvad hjælper, om jeg er begavet
af Gud med Sandser og Forstand?
Hvad hjælper, om jeg Bogen lærte?
Om jeg som Salomon var klog?
Hvad hjælper, om jeg Pennen røde,
Når Jorden drikke skal mit Blod.

Men om jeg her den Død skal lide
At Jorden drikke skal mit Blod,
Så håber jeg i Dødens kvide,
at gå fra Jammer md til Ro.
Mit Suk jeg her til Herren sender
Om Trøst at gå fra Verden ud.
Du ene selv mit hjerte kjender,
Skjøndt jeg er Jord, så er Du Gud.

Hermed så vil jeg Farvel sige,
Til Alle siger jeg Godnat.
De, som på Torvet findes ledig,
Til våben nu må tage fat.
Bevæbnet bør Du stedse være.
I Dag Du er som Rosen Rød.
Hvo ved hvo længe Du kan være
Forinden Morgen bleg og Død?

21. Fra Jylland så monne vi marsjere

The image shows a musical score for the song 'Fra Jylland så monne vi marsjere'. It consists of two staves of music in a single system. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a common time signature (C). The melody is written in a simple, rhythmic style. Below the first staff, the lyrics are: 'Fra Jyl - land så mon - ne vi mar - sje - re til Rens - by - ens por - te vi kom Men'. The second staff starts with a measure rest marked '5', followed by a repeat sign. The melody continues with a similar rhythmic pattern. Below the second staff, the lyrics are: 'da vi kom til Rens - by - ens por - te da ble vi in - kvar - te - re - de hver mand Men mand.'. There are two first endings marked '1.' and '2.' above the final part of the second staff.

Fra Jyl - land så mon - ne vi mar - sje - re til Rens - by - ens por - te vi kom Men

5
da vi kom til Rens - by - ens por - te da ble vi in - kvar - te - re - de hver mand Men mand.

Fra Jylland så monne vi marsjere
til Rensbyens porte vi kom
./. Men da vi kom Rensbyens porte
da ble vi inkvarterede hver mand ./.

Det var nu en aften så silde
jeg spaserede på den grønne vold
der møtte meg en pike så kjærlig
hun var imot meg, venlig, tro og huld

I skillingstrykk har denne visa tittelen: «En ny vise om en sørgelig tildragelse med 2de brødre ved et militair-regiment, som begge måtte lide dødsstraff.» Det er ei vise frå krigstida 1801–1814. Olav Rekdal skreiv henne ned etter mor si. Oldefaren hans Olav Rekdal heitte Trond P. Marken, og var krigsveteran frå 1808. I Rekdal sitt manuskript er berre desse seks versa med, men visa har bortimot tjue vers. Dei to siste linjene i kvart vers blir repeterte.

Tekst: Ms Olav Rekdal
Tone: Lb Olav Rekdal

– Tenker du at tende ilden på staden
som spaserer så sent utpå vold?
– Akk, nei kjære løytnant, vær nådig
Jeg spaserer med min kjære ste så bold –

Men jeg ble av vakten arresteret
selve kongs-ordonnans fulgte med
med utstrakte sabler tillike
så måtte jeg følge med dem

Men der var ingen nåde mer at vente
thi dommen var allerede falt:
Fireogtyve gange spissrot at danse
og jeg var uskyldig i alt

Den ellefte gang over torvet han sprang
og blodet i striper rant ned
den tolvte han visseligen segnet
av torvet så bare de ham død

22. Fridtjof hos Agantyr

The image shows a musical score for the song 'Fridtjof hos Agantyr'. It consists of three staves of music in treble clef, with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The lyrics are written below the notes. The first staff starts with a measure number '3' and the lyrics 'Nu är att sä - ga, hu - ru Jarl Ag - an - tyr satt än u -'. The second staff starts with a measure number '6' and the lyrics 'ti sin sal av fu - ru och drack med si - na män. Han var så glad i hå - gen, såg'. The third staff continues the lyrics 'ut åt blå - nad ban, där so - len sjönk i vå - gen alt som en gyll - ne svan.'

Nu är att säga, huru
Jarl Agantyr satt än
uti sin sal av furu
och drack med sina män.
Han var så glad i hågen,
såg ut åt blånad ban,
där solen sjönk i vågen
alt som en gyllne svan.

I Arne Bjørndal sine samlingar har han notert tone på ei vise som ber dette namnet. Det har vist seg uråd å finne ein heilskapleg norsk versjon av visa.

Det dreier seg om eit dikt som er skriva av den svenske forfattaren Esaias Tegnér (1782–1846). Diktet er henta frå det populære verket hans «Frithiofs saga» frå 1825. Diktet er på 34 vers, med sterk helte- og riddardyrking. Arne Bjørndal har notert ned berre eitt vers, på dansk, då han skreiv ned tonen i 1934. Det er vers nr. 5 i diktet, og me tek med 1., 6., 7., og 8. verset på originalspråket.

Tone: Ms Ame Bjørndal 68

Tekst: Ms Ame Bjørndal/Tegnér(1825)

*Fra drikkebord helt nødig
sprang Atle Viking bratt,
svartskjægget berserk, blodig
og grim som mørke natt.
Han svor «nu vil jeg prøve,
hvad rygtet farer med,
at Fridtjofs sverd kan døve
og aldrig ber om fred.*

Och upp med honom sprungo
hans bistra kämpar tolv,
och förhand luften stungo
och svängde svärd och kolv,
De stormade mot stranden,
dar tröttat drakskepp stod,
och Fritiof satt å sanden
och talte kraft och mod.

«Lätt kunde jag dig fälla»,
skrek Atle med stort gny.
«Vill i ditt val dock ställa
att kämpa eller fly.
Men blott om fred du beder,
fastän en kämpe hård,
jag som en van dig leder
allt upp til jarlens gård.»

«Väl är jag trött av färden»,
genmälte Fridtiof vred,
«dock må vi pröva svärden,
förr än jag tigger fred.»
Då såg man stålen ljunga
i solbrun kämpehand
på Angurvadels tunga
var runa stod i brann

23. Godt grandelag

Blandt bedste Ting, som Himlen gav, Er godt og roligt Grandelag; Det kjøbes
5 ei for Penge; Et Sammenhold af Fredens Aand, Hvor Grande rækker Grande
10 Haand, Er det ei som et gyldent Baand, Hvor ægte Perler hæn ge?

Blandt bedste Ting, som Himlen gav,
Er godt og roligt Grandelag;
Det kjøbes ei for Penge;
Et Sammenhold af Fredens Aand,
Hvor Grande rækker Grande Haand,
Er det ei som et gyldent Baand,
Hvor ægte Perler hæn ge?

Claus Frimann (1746–1829) sine viser har vore svært populære. Best kjent er vel «Ondt ofte lider den fiskermand». Tekstane hyller gjerne bondestanden eller fiskaren, eller moraliserer over forskjellige sider ved samfunnet. Her prisar Frimann det gode naboskapet. Tonen er frå Bjørnerem. Teksten er original, slik den er trykt i «Norske Kløverblad» frå 1853, med tittelen «Om et godt Grandelag».

Tekst: «Norske Kløverblad» (1853)

Tone: Lb Magny de la Nuez

Det er en Zir for Menighed;
Guds Engle selv forlystes ved
At se det med sit Øie;
Hvis de ei var til Himlen vant,
De skulde stige ned iblandt,
Og, hvor de fromme grander fandt,
De skulde sig fornøie.

En myndig Mand, en yndig Bnid,
Som samles til et Par af Gud,
Det er et Syn som glæder;
Men Grande, som i Hungersnød
Med Grande deler sidste Brød –
Det Syn kan gjøre Stenen blød,
Saa den af Glæde græder.

Vær derfor, Grander hvor I bo,
Med Haand og Mund hinanden tro
Boer, Grandmænd som Brødre
I, Grandekoner deler Raad
Hinanden lærer nyttig Daad
Og tørrer blindt hinandens Graad
Som søstre Boer, I mødre.

Og Eder Gud velsigne skal:
Blandt fede Faar i høie Dal
Skal springe raske Vædre,
Paa Ageren skal modnes Sæd
Og Eders Børn i tredje Led
Til Graven følge Eder ned,
Og Eders Minde hædre.

24. Grisen

Og gri - sen had - de try - ne, minst fem - ten mil i sy - ne. Du
lå - gris, try - ne, minst fem - ten mil i sy - ne du lå gris.

Og grisen hadde tryne, minst femten mil i syne
– Du lågris, tryne, minst femten mil i syne
du lågris.

Og grisen hadde tenner, minst femten mil omspenner
– Du lågris, tenner, minst femten mil omspenner
du lågris.

Og grisen hadde aue, so støste glas i stau
– Du lågris, aue, so støste glas i stau
du lågris.

Og grisen hadde øyre, so mykje du kan høyre
– Du lågris, øyre, so mykje du kan høyre
du lågris.
(Eller: Grisen hadde øyre, som store kjerkjedøyre)

Og grisen hadde fota, so støste tre på rota
– Du lågris, fota, so støste tre på rota
du lågris.

(Eller: Grisen hadde føter, som største tre på røter).

Og grisen hadde tarma, som femti jektefarma
– Du lågris, tarma, som femti jektefarma,
du lågris.

Og grisen hadde eiste, som store vedaveilte
– Du lågris, eiste, som store vedaveilte
du lågris.

Og grisen braut opp stabbursdør,
og åt opp femten lesta smør
– Du lågris, stabbursdør, og åt opp femten lesta smør
du lågris.

Og grisen braut opp stabbursdør,
og drakk opp femten tynne øl
– Du lågris, stabbursdør, og drakk opp femten tynne øl
du lågris.

Visa om den store grisen er på godt romsdalsmål. Andre versjonar finst også på Vestlandet og i Hjartdal (Olav Sande og L.M. Lindeman). Her er visa samankonstruert av to versjonar frå Bjørnerem og frå Rekdal, men ho har vore kjent i fleire bygder. «Lågris» betyr vel enkelt nok ein stor gris.

Tekst: Lb Magny de la Nuez/Ms Olav Rekdal
Tone: Lb Magny de la Nuez

25. Grusomme skjebne

Gru-som-me skjeb-ne Hva har jeg for-ø-vet? Vil du dog sted-se for - føl-ge mig så? Skal jeg da i-de-lig væ-re be-drø-vet? Skal jeg i li-vet ei gle-de mer få? Jeg er av ver-den kjed, og all dens us-sel-hed; Mis-mo-dig jeg van-ker, ve-mod-di-ge taan-ker u-ro-er mitt sinn og for-styr-rer min fred.

Grusomme skjebne Hva har jeg forøvet?
Vil du dog stedse forfølge mig så?
Skal jeg da idelig være bedrøvet?
Skal jeg i livet ei glede mer få?
Jeg er av verden kjed, og all dens usselhed;
Mismodig jeg vanker, vemodige tanker
uroer mitt sinn og forstyrrer min fred.

Jeg haver så mangen gjenvordighed smaget,
og drukket så ofte av lidelsers skål;
og dog har jeg alt med standhaftighet draget
mitt mod har ei vaklet, jeg lidt har med tål
Men da min kjæreste søt, sitt troskabsløfte brøt
Da hun mig mon svige, min elskede pige
da blev jeg mistrøstig og tårene flød

Gjest Baardsen si mest populære vise ved sida av «Jeg beited en gang» (nr. 33). Tek du første bokstaven i kvart vers, kjem namnet Gjertine Carlsdatter fram. Det var namnet på kjærasten hans.

Tekst: Visearkivet. Oslo
Tone: Lb Sverre Skeidsvoll

Er det min blide, min tro elskerinde
hun som en tid var så kjærlig og øm
Som nu er skyld i de tårer som rinde
skuffer jeg mig eller er det en drøm?
Men akk, dessverre nei, jeg ser jeg drømmer ei
Jeg vet det for sanden, hun elsker en anden
jeg er den bedragne, hun skjøtter mig ei.

Rører dig ikke samvittigheds stemme
når du erindrer din sørgende venn?
Må du i hjertet ei anger fornemme,
når du dig tenker tilbake igjen?
Så give Gud det skje, jeg dig ei mer må se.
Gid tiden var omme, at jeg kunne komme
dithen hvor forglemmes all sorrig og ve.

Tung er den skjebne du mig har beredet,
gledeløs fremtid imøte jeg går
Mig til fortvilelsens rand har du ledet
givet mitt hjerte ulegelig sår.
Hva synes dig om det? Du lønner troskap slett.
Mitt hjerte må bløde og martres tildøde
Måskje du enn synes du handlet har rett?

Ingen på kvindernes troskap bør lite
førenn i nøden prøberet den er.
Ofte de smigrer venlig og blide,
Falskhet og renker i hjertet de bær';
De troskap sverge dig men bryter lettelig
har honning i munnen, men malurt i grunnen
så treffer det mange så gikk det og mig

Når jeg mig erinder alt hva som vi taled'
og alle de glæder tilsammen vi nøt
I den lange tid som din venn du mig kalte
O, da er hver tanke, hvert minne mig søt
Jeg i din hulde arm forglemte sorg og harm
All kummer og kvide forsvant ved din side
Jeg lykkelig var ved din kjærlige barm

Er jeg nu ikke da mere den samme
som du ubrytelig troskap tilsvor
Og Ønsket dig at ulykke må ramme,
om mig du bedrager og bryter ditt ord.
Nu har du mig forskutt, og troskapsløfte brutt
Din sjel står i fare, du engang skal svare
for evighets dommer, hva har jeg forbrutt

Christ gid du ville i tide betenke at alle
for Gud vi til regnskap skal stå
Han dømmes rettferdig, der gjelder ei renke
ei løgn eller list ham at skuffe formår
Hans allmaktsøye ser, hva som i lønndom skjer
Han skinnet ei blender, hvert hjerte han kjenner
ei lønningste tanker vi skjule kan der

Av drøvelsens kalk du mig giver at drikke
den har jeg utdrukket skjønt bitter den er,
jeg klager min smerte, den rører dig ikke,
hva gavner det vel at påminde dig her?
Du gleder dig vel nu, men merk og kom ihu
Gjengiieldelsens dage er måskje tilbake,
da angerens tårer du feller med gru.

Riktignok vet jeg løgnaktige munde
megen årsak i vår skilsmisse er,
thi de mig monne den lykke misunne
at du mig havde så hjertelig kjær
De smigrer for dig budt, enhver utvirket sitt,
en ville kun skade. Bak grønneste blade
jo lurere de falskeste slanger så tidt

Lenge de have på garnerne spunnet
som de nu tenke at fange mig i;
endelig har de sitt ønske da vunnet
endelig har du dem føyet deri
og dette målet var hvortil du siktet har
Du øyner ei fare, men skjulte den snare
hvori deres lumskhet innviklet dig har

Samvittighets nag skal hvert hjerte fortære
som tvedraktens sæd mellom venner utstrør,
av halsen man burde den tunge utskjære
som løgn og bakvaskelse neste påfør.
De deres lønn vel får af Ham, som alt formår
Enhver for sin brøde bør lide og bøte
og falsket sin herre på halsen da slår

Dig min venninne jeg nu må forlate
tung er den tanke at skilles fra dig;
jeg dig vil elske, om du mig vil hate
dette du aldri forbyde kan mig;
Gud er mitt vitne visst jeg aldri bruker list
mig skal ikke nage samvittighets plage
jeg skal ikke frykte at møte dig hist

Aldrig du går mig af tanker og minne
aldrig forglemmer jeg hva nu er skjedt;
søte, fortryllende, falske venninne
gid jeg dig aldri for øyne har sett.
Din skjønnhet dårte mig, jeg elsket inderlig
Ditt navn og ditt minne er skrevet herinne
til hjertet det brister, det banker for dig

Tålmodig vil jeg forfølge at bære
alle de sorger som sårer min sjel
av mig din brøde tilgivet skal være
ønske dig vil jeg all lykke og hell
Jeg skal ei hevne mig, blir du kun lykkelig
Gid aldrig ulykke og mangel dig trykke
men glede og nøysomhet trives hos dig

Takk for den tid og de lykk'lige dage
som du mot mig var så kjærlig og tro
Aldrig du mere skal høre min klage
aldrig skal jeg mer forstyrre din ro
Takk for hver kjærlig stund, hver søt og rolig blund
og timerne blide som svandt ved din side
og takk for hvert kyss som jeg fikk av din munn

Elskede venn uforglemmelig pike
motta min sang og mitt siste farvel
Vi skal gjensees i himmelens rike
Det er et håp, som oppliver min sjel.
Min skjebne bliver så, som Gud behage må
men ei for en kvinne mer tårer skal rinne
jeg skal ikke elske den jeg ei kan få

Redebon er jeg fra verden at trede
når Gud mig kaller så er jeg bered;
livet ei mer har for mig nogen glede
kun uti graven forventer jeg fred.
Når min så trætte ånd er løst av støvets bånd
Når jorden forsvinner med alle dens minner
allmektige ta da min sjel i din hånd.

26. Han Mass og n'Lasse

Han Mass og'n Las-se dei gin-ge på rad tre hei-le da-ga til en-des So såg dei bjøn-nen på
ber-gja sat Skyt'n, sa'n Mass Skyt'n du, sa'n Lass. E du reidd? sa'n Mass åt nå Las-se.

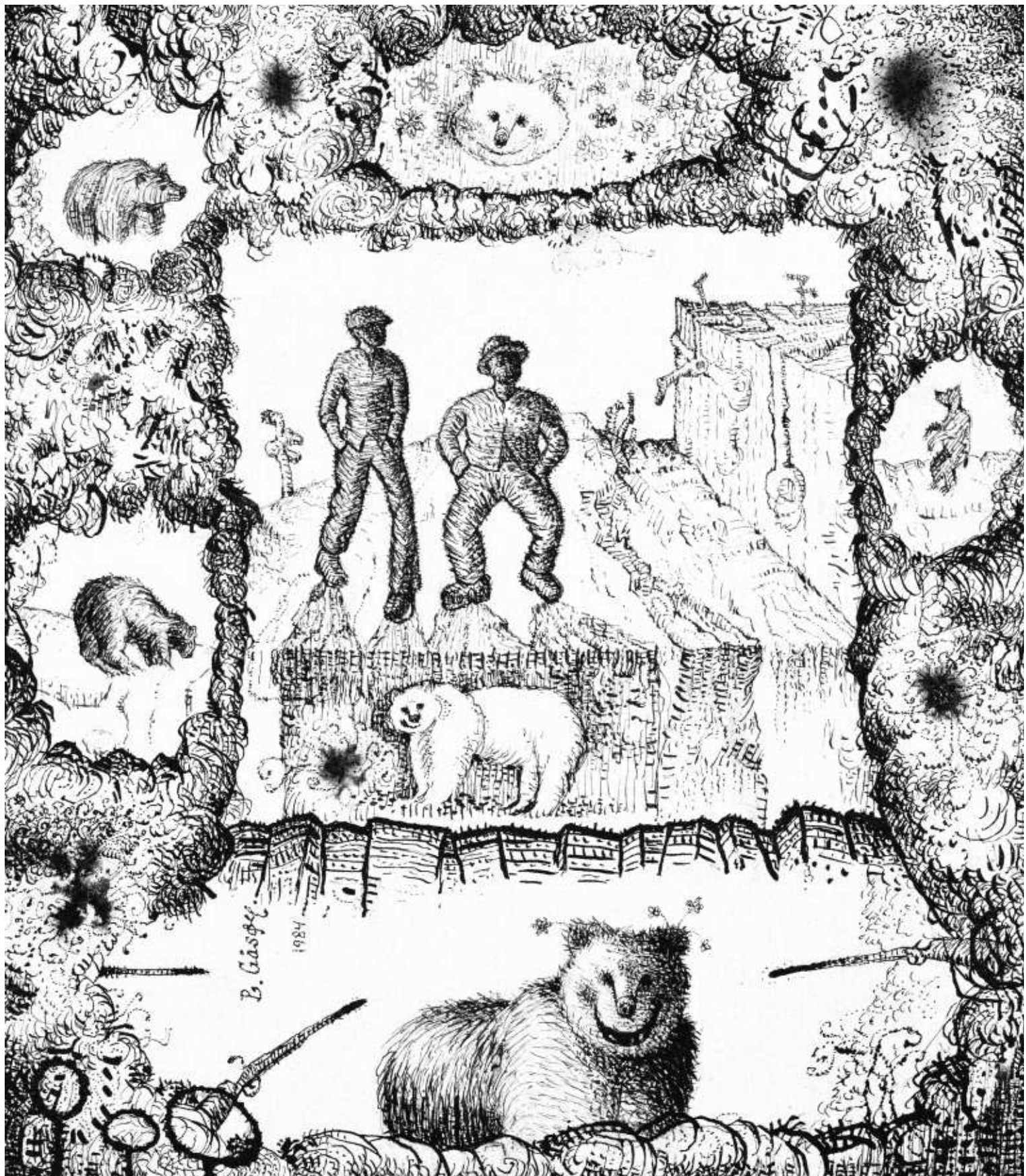
Han Mass og'n Lasse dei ginge på rad
tre heile daga tilendes
So såg dei bjønningen på bergja sat
– Skyt'n, sa'n Mass
– Skyt'n du, sa'n Lass
– E du reidd?, sa'n Mass åt nå Lasse

Han Mass og'n Lasse koka rømmegraut
tre heile daga tilendes
So femten kjæringa ti feitta flaut
– Han va feit, sa'n Mass
– Han va heit, sa'n Lass
– Ka sa du no? – sa'n Mass åt nå Lasse

Eit brotstykke av denne kjende visa skreiv Mads Hukkelberg ned på Gossa. Det går godt å skyte attåt fleire vers frå andre versjonar for å få til ei lengre vise.

Tekst: Ms Olav Rekdal

Tone: Lb Olav Rekdal

27. Harald Haarderaade

Tid - lig man mær - ker, bjør - nen er bam - se dren - gen sig dra - ger, skar ud af spo - ner;
5
rask og jeg ryk - ked hel - ten i haa - ret den - gang han ryn - ked barskt si - ne bryn.

Tidlig man mærker, bjørnen er bamse
drenge sig drager, skar ud af sponer;
rask og jeg rykkede helten i haaret
dengang han rynkede barskt sine bryn

Hildur, hin kvasse skjoldmø paa valen,
tidlig jeg lærte kjende i kampen,
den gang jeg farved Glavind med glæde
brat for min broder rødligt i blod

Snart og jeg lærte snekker at styre;
vikingen vugget modig til Mikl'gaard;
drotten dernede, gav mig med glæde
fane at føre, høvdingenavn

Fagert jeg farvet blodig hver bølge,
Gikilø lystig lued i flamme!
Græker jeg lærte byer at brænde,
sværde at svinge, Cerker at slå

Jærn var mit hjerte, staal var min styrke,
Hildur min helgen, valen mit vænge,
faren mit følge, drabskvad mit kvæde,
svært mine skjalde, skjoldet min seng

Dansken jeg dængte ret af mit hjerte
risted ham ramme runer paa ryggen
jaged den redde haltende høvding
som naar man jager hjorten i vang

1800-talet sine romantikarar tydde gjerne til dei gamle norrøne kongane når dei dikta. Då Arne Bjørndal skreiv ned denne tonen og det første verset i Romsdal, skulle det syne seg at vegen var kort til ein slik diktar. Jakta på resten av teksten enda hos Halvor Heyerdahl, som i 1848 gav ut ei samling «Historiske Sange fra Norges Fortid». Denne boka inneheld 28 dikt i same stil, og må altså ha funnest i ein heim i Romsdal. Ein høveleg tone er so blitt måta til. Det er opphavleg 12 vers i diktet.

Tekst: Halvor Heyerdahl: «Historiske Sange fra Norges Fortid», Kristiania 1848 s. 31 f.

Tone: Ms Arne Bjørndal nr. 741

28. Harpá

Det kom to fri - a - rar på ein gard Sol ski - ner fa - ger i li - de - Den
yng - ste dei vil - le beg - ge ha den yng - ste går al - dri ut - av min hu

Det kom to friarar på ein gard
Sol skiner fager i lide –
Den yngste dei ville begge ha
Den yngste går aldri utav min hu –

Søste tala til søste so:
Kom so gjeng me til stranda no.

Kva skal me til søens flo?
Me hev då'kje klede til vaske no?

Den yngste gjekk føre med utsligje hår
Den eldste kom etter med falske råd

Den yngste sette seg utpå ein stein
og vaska seg der både kvit og rein

Den eldste ho såg det var fårleg straum
og skuva si søste uti strie straum

Ho retta opp si snøkvite hand
– Å, kjere søste, hjelp meg på land

– Nei, ikkje hjelpe eg deg på land
førenn du lovar meg din festemann

– Nei, før skal eg kvile på kvite sand
førenn eg lovar deg min festemann

So kom der ein mann frammed ei strand
og der fann han liket drive iland

Visa om harpa, eller «*Dei tvo systar*» er av dei mest vidgietne og best kjende folkevisene våre, men likevel sjeldan å høyre lenger. Variantar finst på Sørlandet, Vestlandet og Austlandet, men dette er den første vi veit om og den einaste frå Møre og Romsdal. Olav Rekdal skreiv ned visa etter mor si. Sidan fann han ho att på Øverås, der Anne Øverås og broren, kaptein Anders S. Øverås, song og fortalde visa om lag akkurat slik som på Rekdal. Truleg kjem både Øverås- og Rekdal-versjonen frå same kjelda: *Serianna Rasmusdr. Vestnes, Leirvåg* – kalla «*Serianna i Vågjø*». Omkveda skal sjølv sagt vere med i kvart vers, og teksten i kursiv skal ikkje syngast, berre forteljast.

Tekst: Ms Olav Rekdal

Tone: Lb Olav Rekdal

*Mannen laga då ei harpe av liket. Bringa vart til kasse,
håret til strenger, fingrane til skruvar – og slik:*

So tok han hennar fingrar små
og dei han laga seg skruvar tå

*So kom mannen med denne harpa til bryllaupsgarden,
der den eldste søstra tura bryllaup med han som ville
den yngste ha....*

Spelemannen slo på strengen den første
– Brua ho e no mi søste

Spelemannen slo på strengen den andre:
– Brua ho heite no Anne

Spelemannen slo på strengen den trie:
– Brua ho skuva meg uti det strie

Spelemannen slo på strengen den fjore:
– Brua ho meg forgjorde

Spelemann slo på strengen den femte:
– Brua ho skal de no hente

Spelemannen slo på strengen den sjette:
– Brua ho er 'kje den rette

Spele mannen slo på alle strengie:
– Brua ho skal de no brenne

Brua ho trødde på spelemannens fot:
– Still din stygge harpeljod

Men då tok dei brura og brende ho på bålet

29. Hutte-me-tu

Å hut-te-me-tu før ei kjæ-ring i he fått sjung fal-le-li fal-le-li å lei. Ik-kje kan ho spin-ne og
6 ik-kje he ho rokk sjun fa-le-li å lei. Sjung hei fal-le-li sjung hei fal-le-li sjung fal-le-li å
12 fa-le-li å lei Ik-kje kan ho spin - ne og ik-kje he ho rokk Sjung fal-le-li å lei

Å hutte-me-tu før ei kjæring i he fått
sjung falle-li falle-li å lei
Ikkje kan ho spinne og ikkje he ho rokk
sjung fallelleli å lei

Hutte-me-tu før ei kjæring i he fått
Ikkje he ho bunding og ikkje he ho sokk

Hutte-me-tu før ei kjæring i he fått
Ikkje kan ho binde ein tompling på ein vått

Hutte-me-tu før ei kjæring i he fått
Tek i meg ein peil, mæle ho seg ein pott

Krava til kva kvinnfolk skulle kunne før i tida, kjem ganske klårt fram her i ei vise etter Olav Rekdal. Mest sjokkerande er det at denne kjerringa til og med drikk meir enn kallen sin. Ein peil er nemleg 1/4 liter, ei potte er om lag 1 liter. Når du syng visa, legg merke til repetisjonen, slik han er skriven i noten.

Tekst: Ms Olav Rekdal

Tone: Lb Olav Rekdal

30. I fjor gjett' i geitå

The image shows a musical score for the song 'I fjor gjett' i geitå'. It consists of two staves of music in 4/4 time. The first staff has a treble clef and a common time signature. The melody starts with a quarter note, followed by a half note, and then a quarter note. There are two first endings (marked '1.') and two second endings (marked '2.'). The lyrics are written below the notes. The second staff starts with a treble clef and a common time signature. The melody continues with a quarter note, followed by a half note, and then a quarter note. There are two first endings (marked '1.') and two second endings (marked '2.'). The lyrics are written below the notes.

I fjor gjett' i gei - tå i grø - na - ste da - lå I grø - nas - te da - lå I
år lyt i gå med ein våk kring i gar - då I våk kring i gar - då.

I fjor gjett' I geitå i grønaste dalå
I år lyt I gå med ein våk kring i gardå

I fjor fekk I danse med felå mon låte
I år lyt I rugge når barnet vil gråte

I fjor fekk I leike med gutå om kvellan
I år lyt I søle med gamle skinnfellan

I fjor fekk I liggje attmed likaste gutå
I år lyt I skylje utu skitnaste klutå

I fjor var I atten år og alle ville ha meg
I år er I nitten år, då lest dei ikkje sjå meg

Han Ola han sveik meg, Gud trøste og bere
På han I vel trudde meir enn på Vårherre

Men aldri I kjem til å tru nokon karmann
om han stod i vatn til oppunder arman

Ja, flir ikkje åt meg, det kan hende deg det same.
For ingen kan vite når ulykkå vil ramme

«I fjol gjett' e geitin» i form frå Oppdal er hylla som ei av dei store norske folkevisene – og med rette. Når me her kan presentere romsdalsversjonen av denne visa, er det grunn til å minne om at norsk folkesong er variert og først og fremst *regional* – og at det eine er like rett som det andre. Elles kan temaet i denne visa ha parallellar i mange land, tenk berre på den svenske «I fjor så gikk jag med herrorna i hagen».

Tonen er den landskjende, og kvar linje skal repeterast.

Tekst: Ms Olav Rekdal

Tone: Den landskjende tonen til «I fjol gjett' e geitin» i form frå Oppdal

31. I Stockholms stad den store

The image shows a musical score for the song 'I Stockholms stad den store'. It consists of two staves of music in 2/4 time. The first staff contains the first line of the melody, and the second staff contains the second line, starting with a measure number '5'. The lyrics are written below the notes.

I Stock - holms stad den sto - re der bod - de en rik kjøb - mand Han
5 had - de seg en dat - ter Hun var ær - lig, hun var skjønn

I Stockholms stad den store
der bodde en rik kjøbmand
Han hadde seg en datter
Hun var ærlig, hun var skjønn

Hendes navn var Olianna
hendes alder sytten år
hendes indtekt var om året
fem hundre tusener

Olianna hun elskede en matros
alt med sitt freidigt mod
Men faderen han sagde
– Du er ham alt for god –

– Du er mitt eneste barn
Du adlyde må mitt ord
Du skal en kjøbmand tage deg
om det koste skal mitt blod –

– Skal jeg en kjøbmand tage meg
for hans penge, gods og guld?
Hvad kan da sølv og guldet hjelpe meg
når jeg er sorrigfuld?

Olianna hun gikk udi haven
satte seg under et rosentre
Der tog hun ind av forgiften
Hun tog livet udav seg

Da hendes fader fikk dette at vide
at Olianna var død
– Olianna – Olianna
du har brakt meg i stor nød

Her har me nok ei skillingsvise med ulykkeleg kjærleik under farens strenge påbod og den endelege død. Den tids vekebladroman, etter Petrina og Olianna Gjelsteinli.

Tekst og tone: Ms/Lb Olav Rekdal

32. I tente på Kjølstad i fjor

I ten-te på Kjøl-stad i fjor med myk-kje sorg å møy-e I syn-test at nø a var
6 stor men i måt-te no la-te meg nøy-e I set-te min lit te Gud og in-gen an-nan
12 mann. No er i sloppinn ut frå den-ne lei-e fan

I tente på Kjølstad i fjor
med mykkje sorg å møye
I syntest at nøa var stor
men I måtte no late meg nøye
I sette min lit te Gud
og ingen annan mann
No er I sloppinn ut
frå denne leie fan

Om morgon so sto'n opp
og hiva på seg bokså
So to'n seg ein sup
og sjeinte opp på klokkå
– Guta no må de stande opp!
Klokkå er snart tre
Stell alle gampann opp
Og sidan so høgg de ve

Visa om denne trasige vestlandsbonden er med alt i Jørgen Moes «Samling af Sanger, Folkeviser og Stev» frå 1840, men utan kommentar. Melodien vart tidleg oppskrive av L.M. Lindeman. Her er det altså romsdalsversjonen av teksten, medan tonen er den same som blir brukt elles i landet. Tonen på visa er også blitt til ein slått med namnet «Kjølstadguten». Setninga «I banna rett oftå ta fatt» (siste verset) er ei romsdalsk forvansking av «Je' beina rett ofte tok fatt ...». Som kjent er bein på austlandsk og vestlandsk ikkje det same.

Tekst: Ms Olav Rekdal

Tone: Lb Andreas Nerbøstrand/Lb Sverre Skeidsvoll

Hermed fyk kjæringa opp
å smetta på seg stakkjinn
So tek ho fram sin rokk
og set seg ned på krakkjinn,
– Tause no må de stande opp!
Klokkå hev sle tre
Kok velling og aus'n opp
Og sidan so steller de fe

Ja alle so veit dei om de
at på Kjølstad er vondt å vare
Lengste dagen rekk ikkje te
test langt på natt må me fare
Me ferast te langt på natt
Å er 'kje slikt svarten te mann?
Men endå so sei dei no det
at kjæringja er verre enn han

No er I so inderleg gla
før no hev I tent ut åre
Mange takk skal no Kjølstan ha
før han dro meg so titt etter håre
I banna rett oftå ta fatt
når nøda ho blei meg for stor
Aldri kjem I te Kjølsta att
No skal I bli heime med 'na mor

33. Jeg beiled en gang

Jeg bei - led en gang til en pi - ge så skjøn Hun var mig så
6 god og hun hør - te min bøn, vi lo - ved gjen - si - dig med hånd og med
12 mund hin - an - den at els - ke til sil - dig - ste stund

Jeg beiled en gang til en pige så skjøn
Hun var mig så god og hun hørte min bøn,
vi loved gjensidig med hånd og med mund
hinanden at elske til sildigste stund

Da blev jeg glad udi hjerte og hu
de salige timer jeg mindes endnu;
Skjønt år er henrundne i evighetsstrøm,
og jeg oppvågnet av yndige drøm

Hun var i livets den fagreste vår
var nylig indtrådt i sitt attende år
Så blid som engel, så frisk som en vind
med roser og liljer på blomstrende kind

Som venlige stjerner på himmelen blå
så var hendes øyne når til mig hun så
I ord og i tale, i hvert hennes blikk
forsikring jeg om hennes kjærlighet fikk

Visa er skriven av stortjuven Gjest Baardsen (1741–1849). Han var flittig til å skrive viser, og denne er ei av fleire som han skreiv til Gjertine Carlsdtr., eller Tina, som han kalla henne. Saman med «Grusomme skiebne» er ho vel av dei mest kjende visene hans.

Tonen har me frå Aukra etter Andreas Nerbøstrand og frå Tresfjord etter Johanna Skeidsvoll.

Tekst: Ms Norsk visearkiv

Tone: Lb Andreas Nerbøstrand/Ms og Lb Sverre Skeidsvoll

Ja, elskede Tina, da var du så huld
ditt hjerte var rent som det lutrede guld
da var du så kjærlig, så øm og så tro
kun døden, du sagde, kan skille oss to

Og når ved din side så ofte jeg sad,
og timerne svandt så fornøiet og glad
henrevet av kjærligheds tryllende magt
fornøjet vi knyttet vår kjærligheds pagt

Når skjæbnen da skilte oss ad mang en gang
og skilsmissen stundom blev temmelig lang
jeg ønsket mig vinger at flyve igjen
tilbake til dig, min bedrøvede venn

Da var du som enlige fugel på kvist
som sørgende due sin make har mist'
ditt elskede hjerte forglemte mig ei
hvor længst jeg var fjernet på vildsomme vei

Nu går jeg mismodig, bedragen og glemt
mitt sind og min harpe vemodig er stemt,
mindst hadde jeg ventet mig sådant av dig
dog aldrig, nei aldrig du glemmes af mig

Men alting forandres ved tid og ved år
og kjærlighed kjølnes og skjønhed forgår;
men dybt i mitt hjerte jeg føler et sår,
som neppe kan læges ved tid og ved år

Men jeg din utroskab tilgive dig vil
forført er du bleven av andre dertil
Du hørte bakvaskelsens tunge så slem,
og du var da svag nok at akte på dem

Farvel, o farvel, uforglemmelige venn
vi skilles må her, men vi findes igjen
Vi samles hist oppe i evigheds land,
hvor løgnen og falskhed mer skade ei kan

34. Jeg elsker dig min pige

Jeg el - sker deg min pi - ge, end - skjønndt du ha - der mig; jeg ved og - så til - li - ge hvor -
af det kom - mer sig Men hvor - for vre - des du min ven, tro mig jeg van - drer ær - li - gen thi
Gud han mig led - sa - ger på he - le van - drin - gen

Jeg elsker dig min pige, endskjønndt du hader mig;
jeg ved også tillige hvoraf det kommer sig
Men hvorfor vredes du min ven, tro mig jeg vandrer ærligen
thi Gud han mig ledsager på hele vandringen

Men vandringen alene er tung at tænke på
her er så mange farer i verden frem at gå;
men dén der deler med sin ven – en ven, ja en opriktig ven
han letter livets byrder og sorgen svinder hen

Sverre Skeidsvoll skreiv ned tonen og første vers etter Johanna Skeidsvoll. Resten av versa er funne i Skillingsvisearkivet i Trondheim.

Tekst: Ms Sverre Skeidsvoll/Skillingsvisearkivet

Tone: Lb og Ms Sverre Skeidsvoll

Det brød jeg vel kan finde, min tid i verden her
men giv jeg kunde vinde den ven, som var mig kjær:
Min ven, da var jeg lykkelig, ak, giv O Gud! at det var dig
hvormed jeg kunde leve i troskab lykkelig

Du må mig ei forkaste min allerbedste ven
du må dig ei forhaste, se tiden den går hen
Du tænker du til glæden går, men sorgen for dig åpen
står når du i glæden agter kan du i sorgen gå

Men vil du dig omvende min Ømme pige skjøn
et helt oprigtig hjerte skal blive dig til løn,
da sørger jeg ei mere her, ei vemods tårer længer bær
o føde livsens kilde, mit paradys du er

Men vredes ei min pige, jeg synger disse ord
thi du er jo den eneste som i mit hjerte bor
De røde roser blomstrer dig, skjøndt tårene de såre mig
men kunde glæden hviske, da var jeg lykkelig

Jeg slutte vil min vise min allerbedste ven,
men gid vi kunde samles hos Gud i himmelen
Vi samles tidt på denne jord, hvor sorg og glæde sammen bor
men giv det sidste møde hos Gud i englekor.

35. Jeg råde vil alle i ungdommens dage (Kommer hit mine venner)

The image shows a musical score for the hymn 'Jeg råde vil alle i ungdommens dage'. It consists of four staves of music in G major, 6/8 time. The lyrics are written below the notes. The first staff starts with a treble clef and a 6/8 time signature. The second staff has a measure rest of 4 measures. The third staff has a measure rest of 8 measures. The fourth staff starts with a measure rest of 13 measures. The key signature has one sharp (F#) and the time signature changes to 2/4 in the third staff and back to 6/8 in the fourth staff.

Kom - mer hit mi - ne ven - ner som lys - ter at hø - re jeg vil nu for E - der frem -
fø - re en sang Jeg kal - der al - le ven - ner, som tun - gen kan rø - re, så - vel av den rin - ge, som
høy - e - re stand. Min me - ning den ei er Til no - gens be - svær En -
hver må vel si - ge O van - ske - lig' ti - de Jo læn - ger' vi le - ve, jo læn - ger' jo vær'r'.

Kommer hit mine venner, som lyster at høre
jeg vil nu for Eder fremføre en sang
Jeg kalder alle venner, som tungen kan røre
såvel av den ringe, som høyere stand.
Min mening den ei er
Til nogens besvær
Enhver må vel sige, O, vanskelig' tide
Jo lenger' vi leve, jo lenger' jo vær'r'.

I 1984 kom ei ny salmebok til kyrkjebruk. «Norsk salmebok» har med «Jeg råde vil alle» på nr. 396. Salmen har 3 vers, der 1. vers stort sett er identisk med vers 6 i visa frå Romsdal. Dei 2 siste versa i salmeboka blei laga av Einar Skaataan i 1935. I Romsdalsarkivet, Romsdalsmuseet i Molde ligg det to omslag med stoff om denne visa, O 2399 og O 2567. Desse omslaga inneheld ei gammal visebok og ei høgskoleoppgåve om «Jeg råde vil alle».

Tekst: «Aandelig Visebog» s. 53 f.

Tone: Skriftleg etter Catharinus Elling si oppskrift frå Innfjorden, men med folkeleg form, ma. frå Eresfjord.

I verden indtræde vi nøgne og spæde
ukjendte til alt på den slibrige vei
Ukjendte til sorrig, ukjendte til glæde,
Betræde vi livets ustadige sti.

O, du skjønne ungdoms år
Som så hastig bortgår
De blideste dage hensvinder så sage,
så ubestandig er menneskets kår.

Lykkelig er den, som verden forlader,
førend han lærer at kjende den rett:
Hans død vel begrædes av moder og fader,
og andre, som haver hans levned vel kjendt.

Men vi som leve må
Omkring i verden gå
Hos andre må slæbe, for føde og for klæde,
de tider ere lange av dage og år.

Jeg mindes tilbake fra ungdommens dage,
Ifra min spædeste alder og år,
da kjendte jeg hverken til sorg eller plage
hos mine foreldre jeg stedse da var;
De meg oppdrage lod,
med all formaning god,
Jeg ærlig skulle vandre, men nu må jeg angre,
at jeg haver gjort dem så ilde imod.

Jeg haver ei rikdom, ei gods eller velde
jeg haver ei penge, jeg haver ei guld,
jeg haver ei midler jeg kan meg tilholde,
i verden jeg er som en vildende fugl;
Dog trøster jeg mig igjen
Når Gud han er min venn
Ja han er min Fader, meg aldrig forlader
Han hjelper så mangel en sorrigfuld ven.

Så råder jeg alle i ungdommens dage
at de uti tiden vil tenke seg om;
man kan ikke kalle de dage tilbake
man kan ikke vite når Gud holder dom

Når lyset blir utslukt
og døren tillukt
Ja, dagen er omme, og natten mon komme
Da er det for silde at tenke seg om

Thi nu må jeg slutte og bede av min klage
O Gud, vær meg nådig og redde min sjel,
da frykter jeg ikke for sorg eller plage,
du erjo min glede, du hjelper mig vel.

Om jeg ei bliver fri,
Jeg må dog nøie mig,
Såvelsom de andre i verden at vandre
Når jeg kun omsider kan blive hos dig.

Nu må jeg da slutte med Salomons tanke
hans ord er sande og lyder til oss:
Ofte at flytte for dem som vandre
Ofte at flytte han kalder ei godt;
Men at engang vel er
Den beste flyttetid
At flytte til Herren, når vi går fra verden
Når vi våre venner skal sige farvel.

36. Ka ska fruå ha te mat?

1
Ka ska fru - å ha te mat på den før - ste dag? Et par med hol - land - ske du - er.
2 vers 14

3
Fjør - ten buk - kar mæ horn og håår Tret - ten sau - er mæ lam - me - ne små
4 vers 12 vers 11³

5
Tolv be - dra - ge - li - ge pi - ger El - le - ve slak - ta kvi - ger
6 vers 10 vers 9³

7
Ti - e tinn - je bi - rom - bir Ni - e ma - jo - ner mæ si - ne ga - lo - ner
8 vers 8 vers 7 vers 6

9
Åt - te sva - ner mæ fjø - re og dun Sju min har - per Seks min skar - per
11 vers 5 vers 4 vers 3

12
Fem fin - ger fleisk Fi - re pø - ser Tre kal - ku - ner
14 vers 2

13
To par en - der og fød - der - ne med et par med hol - land - ske du - er.

Denne visa er bygd over «auke-rim»-metoden. Den kan gjerne kallast ei reglevise. L. M. Lindeman har «Fruens spiseseddel» i sine «Norske Fjeldmelodier», og *den* liknar mykje på denne visa. Frå vers 10–14 har me måtta konstruere ein melodi som byggjer på mønstret som elles er sunge.

Tekst og tone: Lb Magny de la Nuez/Rekonstruksjon

1. Ka ska fruå ha te mat på den første dag?
– Et par med hollandske duer
2. Ka ska fruå ha te mat på den andre dag?
– To par ender og fødderne med,
et par med hollandske duer
3. Ka ska fruå ha te mat på den tredje dag?
– Tre kalkuner,
to par ender og fødderne med
et par med hollandske duer
4. Ka ska fruå ha te mat på den fjerde dag?
– Fire pølser
tre kalkuner *osb.*
5. Ka ska fruå ha te mat på den femte dag?
– Fem finger flesk
fire pølser *osb.*
6. Ka ska fruå ha te mat på den sjette dag?
– Seks min skarper
fem finger flesk *osb.*
7. Ka ska fruå ha te mat på den sjuende dag?
– Sju min harper
seks min skarper *osb.*
8. Ka ska fruå ha te mat på den åttende dag?
– Åtte svaner mæ fjøre og dun
sju min harper *osb.*
9. Ka ska fruå ha te mat på den niende dag?
– Nie majoner mæ sine galoner
åtte svaner mæ fjøre og dun *osb.*
10. Ka ska fruå ha te mat på den tiende dag?
– Tie tinnje birombir
nie majoner mæ sine galoner *osb.*
11. Ka ska fruå ha te mat på den ellefte dag?
– Elleve slakta kviger
tie tinnje birombir *osb.*
12. Kva ska fruå ha te mat på den tolvte dag?
– Tolv bedragelige piger
elleve slakta kviger *osb.*
13. Ka ska fru ha te mat på den trettende dag?
– Tretten sauer mæ lammene små
tolv bedragelige piger *osb.*
14. Ka ska fruå ha te mat på den fjortende dag?
– Fjorten bukkar mæ horn og hår
tretten sauer mæ lammene små
tolv bedragelige piger
elleve slakta kviger
tie tinnje birombir
nie majoner mæ sine galoner
åtte svaner mæ fjøre og dun
sju min harper
seks min skarper
fem finger flesk
fire pølser
tre kalkuner
to par ender og fødderne med
et par med hollandske duer

37. Kattå vår

Kat - tå låg u - ti gru - en sjuk so kla - ga ho sin dau - e I
5
he so vondt u - ti min buk og hal - ve meir op - pi hau - et. Å, no er kat - tå vår
10
dau - a. Å, kjøss nå kat - tå i rau - a.

Kattå låg uti gruen sjuk
so klaga ho sin daue
– I he so vondt uti min buk
og halve meir oppi hauet
Refr: – Å, no er kattå vår daua
– Å, kjøss nå kattå i raua.

Denne visa lærde Olav Rekdal som gutunge, ettersom naboen, Gamle-Trond på Gjera – Trond Marken, Rekdal (f. 1824) – ofte song henne for borna.

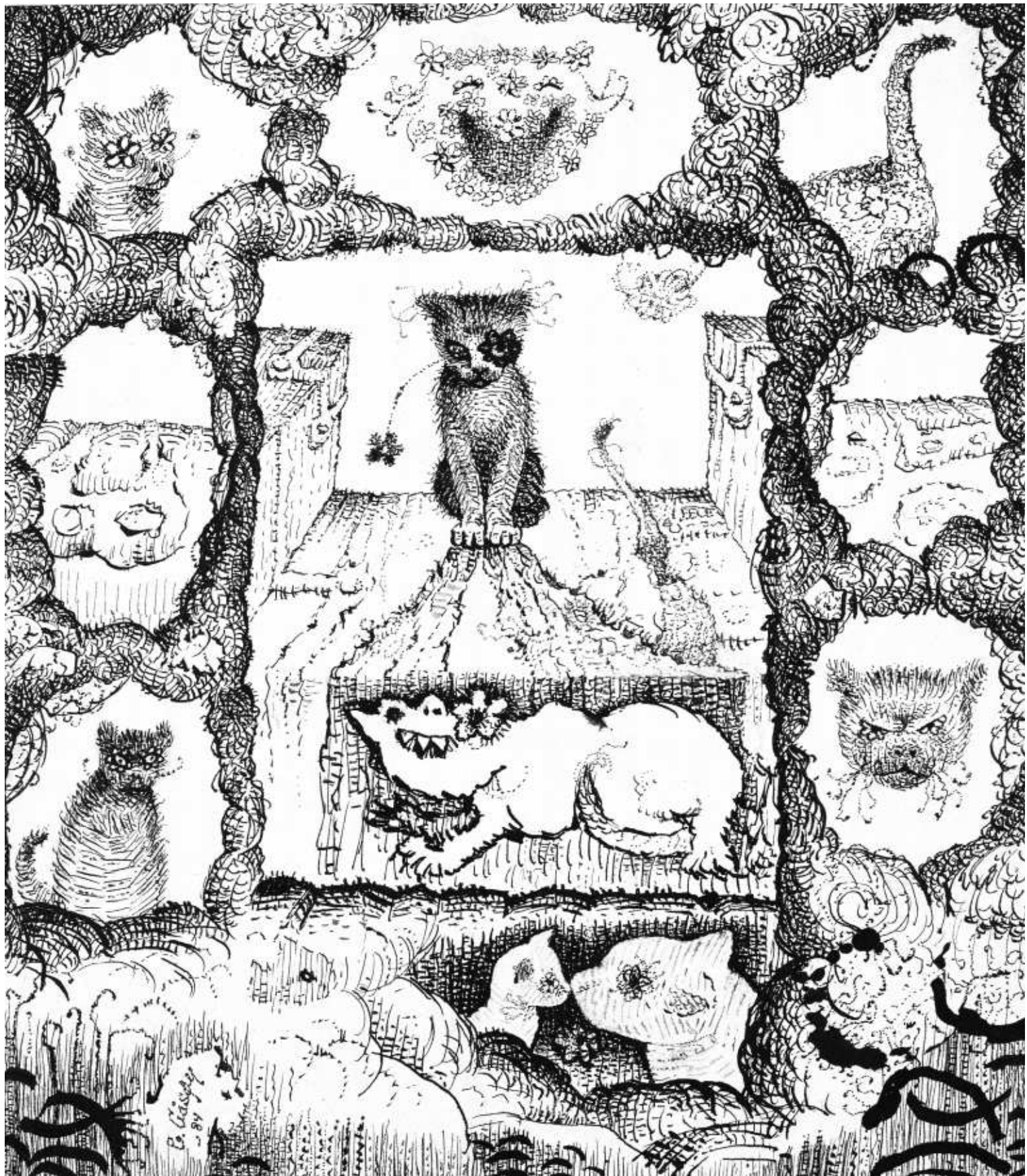
Tekst og tone: Ms/Lb Olav Rekdal

Derte svara kattungan små
både gule og blå-grå
– Å mor du må ikkje frå oss døy
førenn oss kan gå, gå –
Refr: – Å, no er

Dei gjorde bået, dei skikka bået
etter 'nå Nils i Vike
Han skulle komme, han måtte komme
og gjere kjestå på likjet
Refr: – Å, no er

Dei gjorde bået, dei skikka bået
etter klokkar'n på Synnjà
Han skulle komme, han måtte komme
og kaste kattå på dyngjà
Refr: – Å, no er

Dei gjorde bået, dei skikka bået
etter presten på Nora
Han skulle komme, han måtte komme
og kaste kattå på jorda
Refr: – Å, no er kattå vår daua
– Å, kjøss no kattå i raua.

38. Kjiko, kjiko på kalveknokjin

Same tonen som nr. 37

Kjiko, kjiko på kalveknokjin
so dansa dei uti Frenå
mæ støtte stakkja og vide brokjin
og håsen langt nedpå skrenå
so dansa dei uti Frenå
Då skratlja det borti krenå

Kjiko, kjiko let felestrengjin
det small ti golva og åså
Der snurra tausin og leika drengjin
på kne, på skrenå og håså
Og bollin sto borti benkja
det naua ikkje mæ skjenkja

Dei låg på lofta te søndagskveilla
Då kom han Ola mæ limå
Han skreik so gårin spratt utu benkja
– I ska no steille mæ svinå –
men tausa treiv frå ‘nå svolkjin
og’n Olav velta ned holkjin

Hans Haukås i Fræna skreiv ned denne artige visa, med mykje frodig dialekt. Tonen er borte, men somme meiner visa passar til tonen på nr. 37.

Tekst: Ms Olav Rekdal

39. Kjæringa sette seg på porka og rei

The image shows a musical score for the song 'Kjæringa sette seg på porka og rei'. It consists of two staves of music in G major (one sharp) and 2/4 time. The melody is written in a treble clef. The lyrics are written below the notes. The first staff starts with a half rest followed by a quarter note G4, then a series of eighth notes: A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The second staff starts with a quarter note G4, then a series of eighth notes: A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The lyrics are: Kjæ - rin - ga set - te seg på por - kå og rei Skru, ru, rom - pom - pei So rei ho seg til pres - tens gård skru - ru, rom - pom - pei.

Kjæringa sette seg på porkå og rei
skru, ru, rompom-pei
So rei ho seg til prestens gård
skru-ru, rompom-pei

– Å kjære du min prest, kan du skrifta meg?
For jeg har slått min mann ihjel.

– Nei, jeg kan ikke skrifta deg
for jeg har prosten over meg

Kjæringa sette seg på porkå og rei
So rei ho seg til prostens gård

– Å, kjære du min prost, kan du skrifta meg?
For jeg har slått min mann ihjel

Ei frisk og original vise, som er kjend andre stader også. Dei variantane me har funne, har likevel ikkje med det forrykande klimaks i siste vers. Olav Rekdal skriv om visa: «Det er reine spottediktet over presteskapet, og stakkar den som ga seg det i vald! Dei fire siste versa er openlys harselas over læra om Fanden som den høgste og mektigaste i kampen om menneska. Desse versa har nok halde seg meir i det underjordiske; ho «godmor» kunne dei ikkje. Og so utbreidd som denne visa var elles, har eg dei siste versa berre frå ei kjelde: Anders Bjørnerem. Han song visa for meg i eit notnaust, med heile notlaget til publikum attåt.»

Melodien her er Anders Bjørnerem sin, slik dotterdottera Magny syng han. Omkvedet «skru-ru-rompompei» skal vere med i kvart vers.

Tekst: Ms Olav Rekdal

Tone: Lb Magny de la Nuez

– Nei, jeg kan ikke skrifa deg
for jeg har bispen over meg

Kjæringa sette seg på porkå og rei
so rei ho seg til bispens gård

– Å, kjære du min bisp, kan du skrifa meg?
For jeg har slått min mann ihjel

– Nei, jeg kan ikke skrifa deg
for jeg har paven over meg

Kjæringa sette seg på porkå og rei
so rei ho seg til pavens gård

– Å, kjære du min pave, kan du skrifa meg?
For jeg har slått min mann ihjel

– Nei, jeg kan ikkje skrifa deg
for jeg har Fanden over meg

Kjæringa sette seg på porkå og rei
so rei ho seg til Fandens gård

– Å, kjære du min Fan, kan du skrifa meg?
For jeg har slått min mann ihjel

– Ja, jeg kan gjerne skrifa deg
For jeg har ingen over meg

Og Fan tok kjæringja i raua fatt
skru, ru, rompom-pei
og slengde ho opp i kjel'n med hast
skru, ru, rompom-pei

40. Kjøgemeistervise

Bru-ra - grau - ten e god, det må i no sei - e før i og so
7 kok - kjin he la - ga'n te Ho Ma-rit ne-ri Lø - kja og'n Sjur opp-på Hau - å
14 dei drag - sa hit em - ne, men somt slo dei ned. Men i og so kok - kjin blei
21 hei - te tå ta - kja: sjøl stod i tvi - kledd, og kok - kjin spill na - kja

Bruragrauten e god, det må I no seie
før I og so kokkjinn he laga'n te
Ho Marit ned Løkja og'n Sjur oppå Hauå
dei dragsa hit emne, men somt slo dei ned
Men I og so kokkjinn blei heite tå takja;
sjøl stod I tvikledd, og kokkjinn spill nakja

Kjemeistaren he no sin gammeldags vane
han dreg no opp kniven og skjer seg ei flis
Dei store smørkannen dei veit'n å rame;
dei småe slepp heller før den same vis
Og siden så ganger han ud efter fisken
Velsignet vere Gud, som oss gav den på disken

Denne visa står i Arne og Nils Magerøys «Gamle visor og kvedor» (1943) og er oppgjeve å vere frå Aukra. Truleg er det då Mads Hukkelberg som har gjeve ho til dei. Visa har likevel vore sunge fleire stader i Romsdal, og son til Arne Magerøy meiner namna i denne visa er henta frå Fræna.

Tekst og tone: Magerøy: «Gamle visor og kvedor».

41. Kråkevisa

Krå - kå ho sat på ljø - rå og gol Hør små - fug - geln sjun - ge Man - nen han inn i
om - nen for Der de løv, der de løv - ven sprun - ge

Kråkå ho sat på ljørå og gol
Hør småfuggeln sjunge
Mannen han inn i omnen for
Der de løv, der de løven sprunge

Kråkå ho ned på betin steig
Mannen han trudde at han var feig

Mannen bad Gud trøste og bere seg
– Kråkå ho fer no drepe meg

Kjæringa svor på si sjel og sann
Kråkå drep ingjin kresten mann

Mannen han sette då bogje før fot
So skaut han kråkå i hjarterot

Tie-tjue jomfrue sto i benkja og skolv
då kråkå datt nedpå stauogolv

Tå skinna gjore'n seg støvel og sko
tå barkå laga'n seg kveinnatro

Tå tarmå resla'n seg veareip
tå kløna gjore'n seg lessagreip

Med fjørå tekte han all sine tak
Tå auå gjore'n seg brilleglas

Med bloda måla han all sine hus
Tå rau'n gjore'n seg drekkekrus

Tå nebba gjore'n seg tynnetapp
Tå haua laga'n seg kjerkjeknapp

Den som ikkje gjer med kråken så
Hør småfuggeln sjunge
han var ikkje verd ei kråke å få
Der de løv, der de løven sprunge

Ei landskjend vise er «Mannen han gjekk seg i vedaskog, heifara» osb. Denne visa om den store kråka har mange former utover dette, og her kan me trygt snakke om ei romsdalsk folkevise eller godt, gammalt mønster – og med frodig dialekt innimellom. Omkvedet skal gjentakast i alle vers, slik som del er gjort i det første og det siste. Teksten er sett saman frå heile Romsdal.

Tekst: Ms Olav Rekdal

Tone: Lb Olav Rekdal

42. Laurdagsfriaren

Fan-te-gu-ten stod ut-på klop-pen og gret og gret gjor-de han so så-re Hvor-for

5 sør-ger du? Hvor-for grå-ter du? hvor-for fel-ler du så mang en tå-re?

Fanteguten sto utpå kloppen og gret
og gret gjorde han so såre
– Hvorfor sørger du? Hvorfor gråter du?
hvorfor feller du så mang en tåre?

– At I kan få komme oppå loftet åt deg
oppå loftet åt deg, om I tåre –
– Kom på loftet åt meg du min sukkersøte venn,
og gret so vel aldri mere

Oppå loftet kom han og gret gjorde han og
gret gjorde han so såre
– Hvorfor sørger du? Hvorfor gråter du?
hvorfor feller du så mang en tåre?

– At I kan få komme oppi senga åt deg
oppi senga åt seg, om I tåre –
– Kom oppi senga åt meg, du min sukkersøte venn,
og gret so vel aldri mere

Eit litt vågal vise om ein skjønna oppbygginga og vil dikte vidare. Oppskriften på Rekdal. Somme brukte å repetere strofene.

Tekst: Ms Olav Rekdal

Tone: Lb Olav Rekdal

43. Lise Nordagrend

En vi-se vil jeg syn-ge om Li-se Nor-a - grend som ny-lig ha-ver hen-det her i nor-den. Alt

9
om så ung en svenn som myr-det har sin venn for en så stor en kjær-lig-het på jor-den.

The image shows a musical score for the song 'Lise Nordagrend'. It consists of two staves of music in G major and 2/4 time. The first staff contains the first line of lyrics, and the second staff contains the second line. The lyrics are written below the notes. The word 'Alt' is written at the end of the first line of lyrics.

En vise vil jeg synge om Lise Noragrend
som nylig haver hendet her i norden.
Alt om så ung en svenn som myrdet har sin venn
for en så stor en kjærlighet på jorden.

Det var en lørdags aften han skulle ut og gå
med sine kamerater for å lyste.
De valgte hver sin mø og måtte over sjø
og båten gjennom bølgen hurtig pløyet.

Men da han kom til vennen sin så slapp han ikke inn,
for døren den var allerede lukket.
Han ropte høyt: Lukk opp! For din skyld har jeg gått
og jeg vil vite hvem du haver inne.

Han sprengte ifra låsen og steg i rommet inn.
Så ble han mere vred enn noensinde.
Hva syn han der fikk se? Der tvende inne var
Hun lå der med en venn og lystig smilte.

Så gikk han ut i forstuen og fant seg der en øks,
for begge deres liv han ville myrde.
Han hugget tvende slag så blodet strømmet av,
men straks så angrede hans unge hjerte.

Så tok han opp sin krite og skrev i båtens stavn
de ord som han nu her bekjenner ville:
Min venn han døden er, og jeg har ingen kjær.
For straffens skyld, for enden må jeg beve.

Så kastet han sitt unge liv i bølgene de blå.
Med sammenfoldne hender ham mon finne.
Av glede kommer sorg, en alfor tidlig grav.
O, venner, kommer eder det til minne!

Johanna Skeidsvoll song denne visa. Tonen er ganske innfløkt og krevjande, teksten derimot er typisk for skillingsvisa.

Tekst: Ms Sverre Skeidsvoll
Tone: Ms/Lb Sverre Skeidsvoll

44. Loppa ho hoppa

Lop - pa ho hop - pa på dy - na so glad hopp u - ti hopp u - ti hopp - sa - sa So
5
kom det ei jen - te seg på dy - na la hopp ut - i hopp u - ti hopp - sa - sa

Loppa ho hoppa på dyna so glad
hopp uti hopp uti hopp-sa-sa
So kom det ei jente seg på dyna la
hopp uti hopp uti hopp-sa-sa

Jenta ho var no so go og varm
og loppa ho hoppa på jenta sin barm

Jenta ho prøvde få loppa fatt
Men loppa ho hoppa og kravla og spratt

Jenta ho fekk no lell viljen sin
Og snart var den loppa berre eit skinn

Slik gikk det loppa, slik går det enhver
som kommer ei jente i senga for nær

Moralsk vise etter Beret N. Gjelsten, Fiksdal. Moralsk, men med *humør*, vel å merke. Omkvedet skal vere med i kvart vers.

Tekst: Ms Olav Rekdal

Tone: Lb Olav Rekdal

45. Løytnant Lund

Det var en af-ten sil - de, jeg kom til Stock-holms stad Der mød-te meg en jom-fru, hun
4
ven-lig til meg talt' Jeg spur-te hvem hun var: Jeg er en ba-rons dat - ter og født av a-del - stand

Det var en aften silde, jeg kom til Stockholms stad
Der mødte meg en jomfru, hun venlig til meg talt'
Jeg spurte hvem hun var: Jeg er en barons datter
og født av adelstand

Jeg dig nu må udsige, mitt navn du vide må
Jeg er fra Norge kommen, og skal til kongen gå
Mitt navn er løytnant Lund, det siges udi Norge
av alle folkes mund

Jeg beder dem så venlig, De oss besøge må
Min fader er ei hjemme, han er på Molandsmo
Exeremester der, nu er han bleven sygelig
for mig besværlig er

Jeg takker dem skjøn jomfru, for Deres tilbud fin
Jeg har slett ikke tide, jeg skal for kongen inn
Med ekstraposten gå, ekstrapost og breve
hvordan det meg vil gå

Dette er visa om den unge løytnanten som blei sendt til Stockholm for å hente Grunnlova. Om dette er historisk rett, har det ikkje vore råd å finne ut. I denne versjonen manglar første verset, slik me finn det i fleire skillingstrykk: «En sang jeg vil fremføre om tapre løytnant Lund / som blev til Stockholm sendt at hente lovens grund / For vor regjerings stand / hvordan den skulde holdes hos os i Norges land.»

I viseboka etter Anna Bjørnerem står det: «Denne løytnant Lund var frå Langfjorda, og visa er heilt sann. Han gamle Vøl-Olaus kunne ho, og Plasse-Nils skreiv ho opp.»

Tekst: Ms/Lb Magny de la Nuez

Tone: Lb Magny de la Nuez

Den anden dags morgen, jeg ud på slottet kom
Der mødte mig en tjener, han vinked til mig om
Han spurgte om mitt navn: Ja, løytnant Lund jeg heder
og er fra Norges land

Jeg har så flittig hilsen i fra vår frues gård
Om I dem vil besøge alt på et middagsmål
For tiden falder lang, for våres skjønne jomfruer
som bor i Sveriges land

Og er der ingen anden, end fruer i den gård
og er dem så forlegen for mands besøgelse
Da hils dem flittelig, jeg skal dem nok besøge
alt om en liten tid

Da klokken 12 var slagen, da kom jeg til den gård
Der mødte mig en kjede av skjønne jomfruer
Jeg hilste alle dem: «Nu skal I bli besøgen
af en udlendingsmand»

Den skjønne jomfru Klara, tog mig ved hånden fatt
Hun ledte mig så venlig mdi sitt palass
Hvor der beredet var et måltid uden lige
som hun tillavet har

I fornøyer mig så venlig, og jeg fornøyer Dem
Nu lakker det til tiden, at jeg må reise hen
Alt til det store slott, takk alle skjønne jomfruer
for alt beviste godt

Så svarte jomfru Klara: «Hørdu fra Norges land,
Er du så stolt til mode og er af ringe stand
Akk, bli hos oss i natt, dig intet vondt skal skade
Dig intet ondt skal skje»

Jeg hørte på den tale alt om min ringe stand
«Jeg fattig er, men ærlig i hvor jeg farer hen
Men svenske skjøger ei så lettelig mig narrer
nu reiserjeg min vei»

Den tredje dags morgen jeg mig reiseferdig gjor'
Fra kongens slott og fæstning, jeg venlig avskjed tog
Jeg takker alle dem for de mig godt at undet
nu må jeg reise hjem

En halv mil ut fra staden der mødte mig en vakt
Jeg tror helst den var udsendt ifra de fruers pakk
For jeg besøkte dem, for dem skjøger kaldte,
jeg nu belønnes igjen

Den ene hugg med sabelen alt på min venstre arm
Den anden slog med klingens hvor over jeg blev harm
Jeg tog min pistol fatt og skjØt udaf ham hånden
så sabelen nedfalt

Så drog jeg ud min sabel og mandig mot dem slog
En lang besværlig fægtning vi der på veien gjor'
Og siden reiste jeg så sorrigfuld til mode
den lang', besværlig vei

Det var den femte dato i mai månede
Atten hundrede og sytten, man da beregnede
Jeg i hu komme må, så lenge som jeg lever
som krøpling må jeg gå

46. Manden og konen satte sig ned

The musical score is written on four staves in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 3/4 time signature. The melody is simple and rhythmic, with some triplet markings. The lyrics are in Norwegian and describe a man and a woman talking about their past and future.

Man - den og ko - nen sat - te sig ned og tal - te om nytt og gam - melt
"All - tid så trod - de jeg at du var rik den tid vi kom i sam - men" "Og
var jeg ik - ke rik, så var jeg som jeg kan like - så god en kjær 3 ring som du er mann."
Hur - ra for mig og dig, si - ger jeg, og den dag for - glem - mes ald - rig.

Manden og konen satte sig ned
og talte om nytt og gammelt
«Alltid så trodde jeg at du var rik
den tid vi kom i sammen.»
«Og var jeg ikke rik, så var jeg som jeg kan
likesågod en kjærring som du er mann.»
Hurra for mig og dig, siger jeg,
og den dag forglemmes aldrig.

Manden han tok sin nattlue av
og slog konen den for øre.
«Således gjør hver ærlig bondemand
når konen hun ei vil høre.
Hvad jeg deg byder, det skal du lyde,
derfor jeg alltid husbond vil hete.»
Hurra for mig og dig, siger jeg
og den dag forglemmes aldrig.

Tonen til denne danske skjemtevisa finst i L.M. Lindemans manuskript. Den står oppskreven som «polskdans» frå «Romsdalen», altså ein slått som har vore brukt til visetone. Den har sikkert vore nedteikna ein gong i siste halvdel av 1800-talet. Truleg har Lindeman fått slåttan tilsendt av nokon, etter at han begynte å gje ut tonar i hefte. Teksten er her temmelig lik versjonen i «Skillingsviser» (3), samla av Alf Prøysen.

Tekst: «Skillingsviser» av Alf Prøysen

Tone: Norsk musikkksamling. Ms L.M. Lindeman

Konen tok hodet ut av sin rokk
og slog mannen det for panden.
«Slik gjør hver ærlig bondekone
når mannen går fra forstanden.
Hvad jeg dig byder, det skal du lyde,
derfor jeg alltid matmor skal hete.»
Hurra for mig og dig, siger jeg,
og den dag forglemmes aldrig.

Manden han gikk i skogen sin
at skjære de kjepper hvite
Konen hun svor på ære og sind:
«Dem skal du selv få slite.»
Og da han kom hjem, så gikk hun igang
så stumpene ham om ørene sang
Hurra for mig og dig, siger jeg
og den dag forglemmes aldrig

Og slik gikk det til i dagene tre,
og konen ble alltid værre.
Manden han faldt da på sine kne
og kaldte sin kone herre.
«Når du mig byder, vil jeg adlyde,
derfor så kai du husmoder hete.»
Hurra for mig og dig, siger jeg,
og den dag forglemmes aldrig.

Manden han gikk ad døren sin,
der møtte han sin nabokvinde.
«Nå har jeg slåss med kjærringen min,
så begge mine øyne rinde. »
«Rett hun da gjorde mot mannen sin,
nå går jeg hjem og gjør sådant med min.»
Hurra for mig og dig, siger jeg,
og den dag forglemmes aldrig.

47. Melken sød at drikke

Mel-ken sød at drik - ke si - rups - kruk - ken slik - ke. Var ei Nord-mands vis;
drik-ke elv og kol - de van - de, drik - ke drik som var-med' pan - de, det var Nord-mands vis

Melken sød at drikke
sirupskrukken stikke
Var ei Nordmands vis;
drikke elv og kolde vande,
drikke drik, som varmed' pande,
det var Nordmands vis

Sukkerklump at smelte
mandeldeig at ælte,
var ei Nordmands vis;
faare-ribber, bukke-rygge
speget oxelaar at tygge,
det var Nordmands vis

Svøbe sig i silke,
kniplings-traad at pilke,
var ei Nordmands vis;
bast til baand at sammenbinde,
birkebark om ben at binde,
Det var Nordmands vis

Under dun at varme
hvide bløde arme
var ei Nordmands vis;
bruge sten til hovedpude,
naar han var i marken ude,
det var Nordmands vis

Pigers sko at kysse,
pattebarn at dysse,
var ei Nordmands vis
med en halv afhuggen hake
sin venindes kyss at tage
Det var Nordmands vis

Ja og haand at give,
og ei tro at blive
Var ei Nordmands vis;
hjerne frem med haand at bære,
venn og konge tro at være,
Det var Nordmands vis

Claus Frimann sine viser har vore populære, sjølv om denne «Birkebenersang» kanskje ikkje høyrer til den mest typiske folketradisjonen. Ho har drikkevisepreg frå «Det Norske Selskab» i København, og humoren er svært overdriven. Visa stod opphavleg i «Almuens Sanger» (1790) av Claus Frimann. Tonen er slik Sverre Skeidsvoll hugsar Petter Marken song han.

Tekst: «Udvalg af Claus Frimanns Digte» (1851)

Tone: Ms/Lb Sverre Skeidsvoll

48. Molde-visen

Blandt syv af ver-dens un-der - ver-ker jeg sta-den Mol de her an - mer-ker af Nor-ges

5 skjød den tron - ner frem. Blandt al-le ver-dens sjel-den - he-der og blandt Eu - ro - pas sto - re

10 stæ - der, har stor-hed der sitt ret-te hjem. O Mol-de! Ny Je ru - sa lem.

Blandt syv av verdens underverker
jeg staden Molde her anmerker
af Norges skjød den troner frem.
Blandt alle verdens sjeldenheter
og blandt Europas store stæder,
har storhed der sitt rette hjem.
O Molde! Ny Jerusalem.

Og evig trygg er du, o Molde,
thi brygger skjærme dine volde,
selv Britlands flaade intet kan
mod dine fæstninger udrette,
de at erobre er ei lette
de er ei grundede på sand,
men alle i en herlig stand.

Hvad stort end sees på jorderige
har Molde by dog ei sin lige,
den tyve mil i omkreds er,
har udbredt handel og en flaade
fregatter, gamle fiskebaade,
samt batterier, fæstninger,
tre millioner mennesker.

Kom Russlands keiser hid at skue
vårt Molde, O! Han vilde grue
og dybt ydmyget føle sig
Kom alle jordens store helte,
i taus beundring de da smelte
thi staden Rom er dvergen lig,
naar Molde by fremvise sig.

Denne nidvisa om Molde er truleg skriven av Nils Nilsson Dahl (1806–1854) frå Tresfjord, kjend prest og stortingsmann. Han søkte i si tid om å få låne pengar i Molde, eit studielån, men han fekk avslag. (Han fekk pengar i Ålesund.) Dette blei han so harm over at han lova Molde og moldingane eit minne dei seint skulle gløyme. Visa blei spreidd i Molde, og vart like upopulær i Molde som den blei populær på bygdene rundt.

Tekst: Skillingsvisearkivet

Tone: Til glæde Nordens raske Sønne

O vee den potentat som tænker
at sætte Molde by i lænker
Det ilde ham bekomme skal
Thi fire Moldes kokkepiger
han ikke mange gange skriger
Med røg og damp og skorstensknald
De snart berede ham hans fald

O, hvilket syn er byen Molde
Hvo kan det se og det utholde?
Som fjelde, slotte man der ser,
og taarne kan ei være større
de næsten skyerne berøre
de alle gyldne tage bær
Jeg endnu blind af synet er

Grundmuret stolte storhedminder
man der i snesetal og finder
som vidne kun om fyrsters pragt
Ni tusind torv, tolv tusind gader
og gyldne huse smukt i rader
hvis ligheds glands man aldrig ser
hos dødelige mennesker

Domkirken som i Molde troner
bær glands af alle fyrsters kroner;
dens spir er høit som Ararat.
Grundmuret, stolte marmortempel,
historien ga ei eksempel
på dig og din uhyre skat.
For dig jeg letter på min hat.

Domkirken er dog ikke ene;
nei tusind templer monne tjene
for Moldes kirkegjængere.
Vel tyve bisper og hundred præster
og femti provster endnu rester
Og Molde er, som byerne,
af evig Guds tilbedelse.

Dog endnu står en post tilbage
før jeg derfra an afsked tage –
det store Kapitolium,
det funkler mer end nogen lue
mitt øye kan det neppe skue
etager sytti der man ser
og fjorten tusind vinduer

Og dette slott har Orning malet,
selv Ole Røe har det befalet,
men farven er forgyldet borg.
Og Mathis Møller, slottsforvalter,
og hans gemal med fine pjalter
bær brændevin med frydfuld sorg
til dette stolte Trojaborg.

De alle bondevener ere,
dog helst for kjønnet er de kjære,
på Venus' alter ofre de.
Ei heller Bacchus de fornecker,
thi druens saft dem meget letter
O, herlige indbyggere!
de er og gode handlere.

Fra Moldes havn mon der udløbe
forleden høst for at indkjøbe,
kofardiskibe hundrede
til Valderhaug i Palestina
og Ålesund ved floden Rhina
de snart hjembragte varerne
til Moldes store handlere.

De varer disse nu hjembringer
var tre og tyve stålsyringer,
et kvartel salt og lidet lin,
fem alen bånd, tolv tønner nåle
og fire pottemagerskåle,
en kuffert og syv penneskrin,
samt tvende pottes brændevin.

En kjærringflokk til byen drager
lidt smør og rømme med sig tager,
samt kjærnemelk udi en kopp.
Med blandet smør og ost og javne
og mere som kan byen gavne,
byttede så meget godt
i brissel og i andet smått.

En kom med tvende vogner tælge
og fem punde smør at vilde sælge
lidt flesk og kjød og vildt med mer
Han blott for disse lumpne varer
fikk fire nåle, og to par karder
og tvende småe spieler,
tillige tretten skillinger.

Om Moldes storhed mer at røre
kan ei min diktergeist udføre,
thi den kun såre lidt formår
en by som Molde at afmale –
lad selve byen for sig tale.
Og kom og se den som den står –
havd har jeg sagt jeg ei vedgår.

O, skål for dig, du store Molde.
Min penn det ikke kan udholde
at flikke sammen Per og Pål,
om ditt og datt og Molde-Tyrken,
som tornen lik gror hist i Ørken.
Skjænk i for mig til bredfullt mål,
thi det er Molde-Tyrkens skål.

O, skål for Moldes store herrer.
Jeg dem til døden alle ærer
O, skål for store og for små.
O, skål for kantzler Mathis Møller,
for Vingård jeg og skålen tømmer
for Falk jeg den udtømme må
Men Hansen skal dog prisen få.

Så meget vil jeg endnu sige:
Jeg har ei seet Moldes lige,
skjønt jeg har faret verden om
I Russland, England og Kina,
i Frankrig og i Palestina,
I Kairo, ja end ei i Rom
Jeg sådant så hvorhen jeg kom.

Thi hvad kan imod Molde veie?
Den millioner har i eie
af skjønne, småe skabninger,
med femten hundre skarnbasser
og sytti tusinde paladser,
hvis vægge udaf gløsfausk er,
O, tys jeg kan ei sige mer.

Den 12te Mai er visen skrevet
Den tid sankt Olav haver levet,
ved Rhinen udi Jericho
I atten hundre ni og tyve
Nu kan jeg ikke mere lyve
Mitt navn er både kort og godt:
Hr. von Judas Iscariot.

Og vil i digteren nu klemme,
da skal i visselig fornemme
jeg er en snild og slu krabat
O, klemme mig, nei fanden heller
min rolle visstnok godt jeg spiller
I skal mig aldrig tage fatt
Thi far nu vel, farvel, godnatt.

49. Munken

Mun - ken går i en - gen den lan - ge som - mer - dag. Hva
5
gjør han der så len - ge å ja, å ja, å ja..

Munken går i engen den lange sommerdag
Hva gjør han der så lenge – åja, åja, åja.

Plukke vil han roser og plukke vil han bær
og få seg en krusemynte alt til sin hjertenskjær.

Munken breder ut sin kappe så grå
den deiligste jomfru skal sitte der på.

Munken bad nonna skulle give seg et kyss
– Å, nei sagde nonna, jeg har ikke lyst.

Munken bad nonna, skulle give seg et fang
– Å, nei, sagde nonna, jeg har ikke trang.

Munken bad nonna skulle give seg et barn,
– Å, nei, sagde nonna, jeg har deg ikke kjær.

Munken bad nonna skulle giva seg en ros
– Å, nei, sagde nonna, jeg løper min kos.

«Munken» er i tradisjon etter Anna Bjørnerem. Truleg har teksten opphav i ei lesebok (sjå om «Røskatten»). Slik den står her, kan det vere ei blanding av fleire versjonar.

Tekst: Ms Olav Rekdal

Tone: Lb Magny de la Nuez

50. Nu vil jeg fortelle min skjebne så tung

The image shows a musical score for a song. It consists of three staves of music in 3/4 time, written in treble clef. The lyrics are written below the notes. The first staff starts with a treble clef and a 3/4 time signature. The second staff starts with a '6' above the first measure. The third staff starts with a '12' above the first measure. The lyrics are: 'Nu vil jeg fortelle min skjebne så tung. Min sorg den begynte alt mens jeg var ung. Min moder hun døde, ett år jeg da var. Stor kummer for hende i hjertet jeg bar.'

Nu vil jeg for - tel - le min skjeb - ne så tung. Min sorg den be -
gyn - te alt mens jeg var ung Min mo - der hun dø - de, ett år jeg da
var Stor kum - mer for hen - de i hjer - tet jag bar

Nu vil jeg fortelle min skjebne så tung
Min sorg den begynte alt mens jeg var ung
Min moder hun døde, ett år jeg da var
Stor kummer for hende i hjertet jeg bar

Min fader var falden til svir og til drikk
Alt som var i huset til brendevin gikk
Jeg da måtte lide stor hunger og nød
Forgjeves jeg bad hannem ofte om brød

Omsider den tunge beslutning jeg tog
at jeg som en betler ifra ham bortdrog
Syv år jeg mon være da jeg dro min vei
Jeg gikk på de steder man kjente meg ei

Og som jeg nu vandret kom til meg en mand
Jeg syntes han var av den fornemme stand
Han sagde – Jeg ser du er ærlig og tro
Jeg vil dei medtage, ja hjem til mitt bo

Etter Petrina og Olianna Gjelsteinli; ei skillingsvise av beste sort.

Tekst: Ms Olav Rekdal

Tone: Lb/Ms Sverre Skeidsvoll

Jeg tiltog i visdom og yndest av hver
Og datteren hadde jeg inderlig kjær
Tilsammen vi to konfirmerede blev
En tid som vi venlig i kjærlighed drev

Endnu i et år vi tilsammen mon gå
skjønt ingen vår kjærlighed kunde forstå
Omsider foreldrene kunde det se
Da svore de på at det skulde ei skje

En dag mon min herre meg kalde til seg
Han sagde – nu hastig påklæder du deg
Jeg akter til staden at sende deg hen
Et brev får du med, som besvares igjen

Enhver kan vel tenke hvorledes jeg blev
da jeg fikk at vide hvad faderen skrev
Indholdet var den at jeg skulde avsted
Til jorden i avmakt jeg segnede ned

I løndom jeg skrev til min pige hvordan
at faderen hadde utregnet sin plan
Den fjerde dag kom hun og sank i min favn
Vemodig hun smilet og nævnte mitt navn

– Ak skal du nu reise fra landet og meg
så ønsker jeg helst at bortreise med deg
Der findes en plads vel i verden hvor to
så elskende hjerter tilsammen kan bo –

Med ett hun forlod meg, min yndige ven
Hun gikk for at komme imorgen igjen
Men skjebnen ei vilde det så skulde gå
Den arme om natten en sykdom mon få

Til graven jeg fulgte min elskede ven
Nu haver jeg mindet og savnet igjen
Og visen er digtet for denne især
som have erfaret hvad kjærlighed er

51. Oppå bakkå

Op - på bak - kå der låg det eit hus Op-på bak - kå der låg det eit hus. Eit

5
hus, eit hus, eit sko - ma - kar hus Op-på bak - kå der låg det eit hus

Oppå bakkå der låg det eit hus (rep.)
Eit hus, eit hus, eit skomakarhus
Oppå bakkå der låg det eit hus

Og i husa der var det eit loft (rep.)
Eit loft, eit loft, eit skomakarloft
Og i husa der var det eit loft

Og på lofta der var det ei seng (rep.)
Ei seng ei seng osb

Oppi sengjin der låg det ei taus (rep.)

Den «grove versjonen»:
Oppå tausen der låg det ein dreng (rep.)

Oppi sengjin der vart det eit ba'n (rep.)

eller i den stil. Eller det kunne vere snillare helst:

Attmed sengja der låg det ein hund
Og på honda der var det ei lus
Og på lusen der var det ei loppe

Ja, akkurat som du sjøl vil.

Ei vise som blei sunge på Nerbøstrand på Aukra. Andreas Nerbøstrand (1903–2000) kom ikkje i hug meir enn dei første versa, men det er ikkje vanskeleg å dikte vidare, slik me gjer her.

Tekst og tone: Ms Arild Hoksnes/Lb Andreas Nerbøstrand

52. På vakt vest for Ona

6 Sjø blink - fy - ra strå - lar i blå - svar - te natt og garn - lenk - ja
12 duv - lar frå stam - nen der ka - bel - en inn gjen - nom blok - ka er
18 lagt han kna - sar og knist i kvar fam - nen. I sling - rin - ga
24 me - sa - nen kas - tar og slær og kring meg dei tu - sen av ljøs - blink eg
ser frå flå - ten som driv vest for O - - - na.

Sjø blinkfyrstrålar i blåsvarte natt
og garnlenkja duvlar for stammen
der kabelen inn gjennom blokka er lagt
han knasar og knist i kvar famnen
I slingringa mesanen kastar og slær
og kring meg dei tusen av ljøsblink eg ser
frå flåten som driv vest for Ona

Åleine eg står her i kolsvarte natt
med storbora skolar kring båten
Det susar i riggen, det dunkar i ratt
det blinkar frå duvande flåten
der båra deim rullar og lyfter mot sky
dei tusen lanternor – ein blinkande by
på havet der lagt vest for Ona

Ingman Kristoffer Sølvik (1905–1934) frå Aukra fekk inspirasjonen til denne songen då han eingong på 1920-talet var med «Øygrim» på sildefiske på Onahavet. Teksten var dikta utan tanke på nokon tone til å begynne med, men blei seinare justert til å passe med «Norrlånningens hemlengtan». Denne har vore ein slags nasjonalsong på kysten.

Tekst: I.K. Sølvik

Tone: Lb Magny de la Nuez

Eg ser rundt i byen – ein underleg by
med gater so breide og store
Snart lyfter seg ljosa mot fjukande sky,
snart kverv dei nedunder ei bære
Ein lunefull by – på eit lunefullt hav
to plankar er alt mellom livet og grav
i byen her langt vest for Ona

Ja, sanneleg er det ein underleg by
dei voggande ljosa her ute – !
Her bur ikkje dei som for rikdom hev ry
dei trivst 'kje ombord i ei skute
der storsilda bivrar og spralar og skin
og brotsjøar velt over plankane inn
i byen her lagt vest for Ona

Her er ingen sakførar, skrivar og fut,
her trippar 'kje snobben i gata!
Her rådar åleine den verbitne gut
som pløggjer den voggande flata
Du møter han sjeldan i finare lag
kan hende han oftare går over stag
i sjøfok her langt vest for Ona

Og Ona ho lyser i kolsvarte natt
ho vinkar til oss langt her ute
gjev peiling for kursar til mannen ved ratt
og rettleider farande skute
So trufast ho står på einslege vakt
og blinkar sitt varande: Ta deg iakt
for fallgaren her vest for Ona

Å strålar! Ber helsing til grånakne øy
der mor må med hjartebank vente,
og kanskje du der finn ei lengtande møy
ein fiskarguts trufaste gjente.
Du ottast for guten på voggande dekk
og minnest den båten som ein gong kom vekk
på havet der langt vest for Ona

53. Romsdalsvisen fra 1749

The image shows a musical score for a song. It consists of four staves of music in treble clef, with a key signature of one sharp (F#) and a 3/4 time signature. The lyrics are written below the notes. The lyrics are: Hør til og giv Agt. Jeg vil nu fortælle hvad for mig er sagt, Om gammel Phantasi og Lærdomme vrang, Som bruges af mange og gaaer udi Svang. Naar Klaven paa Koen om Torsdags Qvel er; Da spind ikke meer, da spind ikke meer.

Hør til og giv Agt,
Jeg vil nu fortælle hvad for mig er sagt,
Om gammel Phantasi og Lærdomme vrang,
Som bruges af mange og gaaer udi Svang,
Naar Klaven paa Koen om Torsdags Qvel er;
Da spind ikke meer, da spind ikke meer.

Før Juul falder ind,
Tre Uger paa Stilhed maae du lægge Vind,
Ei hugge, ei dundre i Huus eller Gaard;
Thi derved Ulykke i Fiøset du faaer,
Naar Klaven osv.

Les om visediktaren Lars Ivarsson Sæbø i første kapitlet. Ifølge Agnar Skeidsvoll (Romsdal Sogelag 1922) vart det på auksjon etter Anders Kyrkjesylyte i Tresfjorden mellom anna lagt fram ein bundel viser frå år 1760 og utetter. Dette var ei av dei. I «Bibliotheca Norvegica» I nemner Hjalmar Pettersen følgjande om visa: «Nordmændenes Glæde over Cron: Printz Christians Fødsel den 29. januarii Ao. 1749. Eenfoldig sammenskrevet af Lars Sæbøye, Trondhiem, trykt hos Jens Christ. Winding. Digtet er datert Molde 25. febr. 1749.»

Det prentet som teksten er skriven etter, er frå 1807. Dersom dateringa 1749 er rett, er det ein uvanleg tidleg versjon av visa, som er kjend frå trykk utpå 1800-talet. Det kan styrke teorien om at det verkeleg er Lars I. Sæbø frå Måndalen som har skrive ho.

Tekst: Romsdal Sogelags årsskrift 1922
Tone: Salmetonen «Far, Verden, Far vel»

Julaften da maae,
Du selver grandgivelig passe derpaa,
At Kiørkors maa sættes paa Fjøs og paa Dør,
Paa Laden, Øltønden, saa fattes ei Smør

Ei heller forhiæt,
En Liaae i Høstaalet Julaften du sæt,
En Skiøre i Kornet du sætte og maa,
Og Øxen lad den over Fiøsdøren staa

Gaae ei uden Lys,
Julaften alene udi noget Huus
Sov ei i Udhuse der er ikke ret,
Men mit paa Stuvgulvet det passer sig net

Lad Bordet ogsaa,
Beprydet Julaften med Retterne paa
At de Underiordiske kan faae sig Mad,
Sæt Øl under Skabet saa gjør de sig glad

Og Naar du opstaaer,
Julmorgen saa spis før i Fiøsen du gaaer,
En Karl maa først gaae i Fiøsen med hast,
Thi ellers er Lykken aldeles forkast

Julmorgen ogsaa,
Først Oxen, saa Koen, der hilses og maae;
Og dersom du Fiøsen den dag gjør reen,
Da maae du dig vare, du faaer ei et Meen

Men Stephani Dag,
Gjør Fiøsene rene med Lyst og Behag,
Men ganske betidlig før Dag bryder frem
For de Underjordisk', fortørner ei dem

Men Kalver en Koe,
og du vil forandre, den have i Noe,
Den første Melk hiennem en Hamle Korssiil,
Saa skal hun bevares foruden al Tvivl

Forsigtig den er,
Hvor til alle Dievle nok har sin Begier,
At de skal studere paa Hexernes Konst,
Thi ellers er Lykken aldeles omsonst.

Og dersom din Koe,
sig tager ei Kalv paa et Aar eller to;
Saa tag en Mands Buxe giv hende et Slag,
Sligt skeer nok til Dievelens største Behag.

Men vadskes dit Haar,
Da maae du ei vende dit Hoved i Nord,
Slig Lærdom maae alle beflitte sig paa,
Som Pinen og Helvede tænker at faae

Tag ogsaa i Agt,
Hvad gamle Rungurri i fordum har sagt,
Lad Køerne over en Skierring gaae ud,
Naar de skal til Sætters det er hendes Bud

Forsøm ei dit Brød,
En kors gjør derover med Ild eller Blod,
Meeltønden, med Tommelen korses og maae,
At den ubehindret i Lofter kan staae

Den daglige Konst,
Maae bruges thi ellers er alting omsonst,
At Døren maa lukkes før Slaaen er paa;
saa kan du jo Venskab med Hexerne faae

Hvor Rendbommen gaaer,
Det Huul hvor i Stangen befæstede da staaer,
Naar Bommen udtages, da tag dig en Brand,
Og stik den i Hulet det snarest' du kan;

Men kommer her frem,
Runkiellinger søg da din Lykke hos dem
Og lad dem dig lære det koster ei Guld,
De er vel fomøiet med smør og med Uld

Men tænker du paa,
At bruge hvad her annonseret mon staae,
Da er du skinbarlig i Dievelens Haand,
Hvor idel Forbandelse træffer dig an
Og døden dig fører til Pølen saa grum
O vend dig om, o vend dig om

Bed inderlig Gud,
Han dig vil bevare du ei mod hans Bud,
Maa bruge slig vrange fordømmelig ting,
Som er jo forbandet al Verden omkring
Men gjør al din Gierning i Jesu hans Navn
Saa fremmes dit Gavn, saa fremmes dit Gavn

Gud Villie jo er,
Som Solen klart tindrer hos os for enhver,
At ingen Undskyldning kan hjælpe en Grand
Vor egen Samvittighed vide det kan
At Hexen erjo forbandet af Gud
og gjør mod hans Bud, Og gjør mod hans Bud

54. Røskatten

Den røs - kat tit - ter af gjer - det ud: "Jeg sy - nes, det teg - ner til sne og slud; hen -
5 ad de - cem - ber det vist maa lak - ke, nu faar jeg snart min vin - ter - frak - ke: jeg ta - ger de hvi - desmaa
10 hand - sker paa, Vor - her - re mig lod for kul - den faa."

Den røskat titter afgjerdet ud:
«Jeg synes, det tegner til sne og slud;
henad december det vist maa lakke,
nu faar jeg snart min vinterfrakke;
jeg tager de hvide smaa handsker paa,
Vorherre mig lod for kulden faa.»

Dens brune skind fra sommerens tid
Nu blev til en hermelinskaabe hvid;
naar jægeren gik paa den lyse sne,
han kunne ei hermelinsdyret se;
den smuttede ind under gjerdelyet,
der sad den og saa paa nyttaarsnyet.

Tonen til denne visa er samsvarande mellom opptak med Magny de la Nuez og Arne Bjørndal si nedskrift. Kanskje er det ein standardtone frå skulebøkene. Teksten er nemlig å finne i ei lesebok for elevar i alderen 7–10 år, frå 1884 («Læsebog i Modersmaalet» udgiven af B. Pauss og H. Lassen, første Skoletrin, 1ste og 2den Afdeling, Kristiania 1884, side 147, stykke 180).

Tekst: «Læsebog i Modersmaalet»/Lb Magny de la Nuez
Tone: Lb Magny de la Nuez/Ms Arne Bjørndal 716

55. Sangen om Alvilda

I å - ret syt - ten hun - dre og åt - te - ti og tre jeg
5
drog til Kø - ben - havn u - ti kon - gens tje - ne - ste.

I året sytten hundre og åtteti og tre
jeg drog til København uti kongens tjeneste.

Jeg bad farvel til hjemmet og til min kjære venn,
måske du har en annen førenn vi se's igjen.

Hun derpå svart' og sagde: Nei, det skal aldri skje,
du bort kan trøstig reise, min aller kjæreste.

Det ord det kom fra hjertet, fra hennes unge bryst,
O, Gud tilgiv min synder, og skjenk meg himlens trøst.

Men alt gikk herlig til i den store hovedstad,
Jeg glemte snart Alvilda og svermet fri og glad.

To måneder var svunnen, så skrev jeg hende til.
I brevet stod det ord som jeg her oppskrive vil:

«I dag jeg nu vil skrive for siste gang til deg.
En annen venn du søke må og evig glemme meg.

Jeg her en venn har valgt meg for tiden den var lang.
Derfor farvel, Alvilda, farvel for siste gang.»

Så gikk det vel en måned, så fikk jeg svar derpå.
«Min venn, er dett' din mening? hvor skal det meg da gå?

Jeg har jo nu her hjemme hos meg en liten sønn.
For hans skyld vil jeg bede til deg en ydmyg bønn.

O, skriv dog snart tilbake og giv mitt hjerte ro.
Og dermed vil jeg ende mitt brev i håp og tro.»

Jeg spottet hendes klage, jeg enset ei den bønn
som hun av hjartet bad for sin kjære lille sønn.

Sungen av Johanna Skeidsvoll, og oppskriften av Sverre Skeidsvoll.

Tekst og tone: Ms/Lb Sverre Skeidsvoll

«Det brev hun haver skrevet, ja, med sitt eget blod»,
bemerkede en venn som just ved min side stod.

«O, du gjør synd mot hende som er så god mot deg.»
I øyet stod en tåre, på ham, men ei på meg.

Så kom det brev fra hjemmet. «Nu er Alvilda død,
og du er ene skyldig at hun sitt liv utgjød.

Da hun ditt brev mon leste, da sukket hun i lønn.
Så tok hun opp av vuggen sin lille kjære sønn,

Og vandret gjennom skogen og ned til sjøens rand,
så kastet hun seg uti det dype kolde vand.»

Det var den 12te juni, en deilig sommernatt
hun endte sine dage der med sin lille skatt.

Så gikk jeg til kapteinen, og han forby meg gav
at hjem jeg måtte drage å se til hendes grav.

Det var en morgen tidlig kasernen jeg forlod.
Det var en aften silde, da jeg ved graven stod.

Og her ved denne graven jeg skriftet for min Gud
den synd jeg hadde øvet, og fikk så græde ud.

Jeg var en troløs stakker mot slik en trofast mø.
Hun skjenket meg sitt hjerte, for meg hun måtte dø.

Så drog jeg ut i verden, jeg driver som et vrag.
Min trofaste Alvilda jeg husker hver en dag.

O, hør du elskelige, du mø og ungersvenn
som her deg gler i livet og ønsker deg en venn:

Har du et løfte givet til en deg haver kjær,
Så husk hva jeg må angre – og alltid trofast vær!

56. Sinklar-visa

Herr Zin - klar drog o - ver sal - ten Hav til Nor - rig hans Cours mon - ne stan - de; Blant
5
Guld - brands Klip - per han fandt sin grav Der van - ked saa blo - dig en Pan - de.

Herr Zinklar drog over salten Hav
til Norrig hans Cours monne stande;
Blant Guldbrands Klipper han fandt sin Grav,
Der vanked saa blodig en Pande

Herr Zinklar drog over Bølgen blaa
For Svenske Penge at stride:
Hjelp dig Gud! du visselig maa
I Græsset for Nordmanden bide

Ved Romsdals Kyster han styred til Land
Erklærede sig for Fiende,
Ham fulgte fiorten hundrede Mand
Som alle havde ondt i Sinde

De skiendte og brændte hvor de drog frem,
Al Folkeret monne de krænke,
Oldingens Afmagt rørte ei dem,
De spotted den grædende Enke

Historia om kaptein Sinclair sitt «skottetog» gjennom Romsdalen til Kringen i Gudbrandsdalen hausten 1612 er kjend og populær. Ein god del av handlinga gjekk føre seg i Romsdal, og denne visa har også derfor vore populær her. Visa er skriven av Edvard Storm (1749–1794) frå Vågå i 1781. Noko i visa er fri fantasi og har vore med på å lage mytar omkring denne hendinga. Visa har eigentleg 19 vers, her er 10 av dei i Storms original. Storm skreiv «Zinklar» i sitt dikt, det rette er «Sinclair», men det er og tradisjon for å skrive «Sinklar». (Sjå «Norges melodier» 1.)

Tekst: Edvard Storm: «Døleviser»

Tone: Lb Olav Rekdal

Baunen lyste og Budstikken løb
Fra grande til nærmeste Grande,
Dalens Sønner i Skjul ei krøb
De maatte Hr. Zinklar sande

De Bønder af Vaage, Lessøe og Lom,
med skarpe Øxer paa Nakke
I Bredebøigd tilsammen kom,
med Skotten vilde de snakke

Tæt under Lide der løber en Stie,
som man monne Kringen kalde,
Laugen skynder sig der forbi,
I den skal Fiendeme falde.

Det første Skud Hr. Zinklar gieldt
Han brøled og opgav sin Aande;
Hver Skotte raabte, da Obersten faldt:
Gud frie os af denne Vaande!

Med døde Kroppe blev Kringen strøed,
De Ravne fik nok at æde;
Det Ungdoms Blod, som her udflød,
De Skotske Piger begræde.

Ei nogen levende Siel kom hjem,
Som kunde sin Landsmand fortælle,
Hvor farligt det er at besøge dem
Der boe blant Norriges Fielde

57. Sjømannen og bonden

The musical score is written on three staves in G major (one sharp) and common time. The melody is simple and folk-like. The lyrics are written below the notes. The first staff starts with a treble clef and a key signature of one sharp. The second staff begins with a measure rest of 4 measures. The third staff begins with a measure rest of 8 measures.

En bon - de på lan - det kan ha - ve det så godt, han kan - lig - ge og so - ve som
kon - gen i sitt slott; han kan lig - ge og so - ve, men det kan ik - ke vi thi vi sjø - menn må kik - ke til
lu - ver og til lé, og til lé.

Sjømannen:

En bonde på landet kan have det så godt,
han kan ligge og sove som kongen i sitt slott;
han kan ligge og sove, men det kan ikke vi
thi vi sjømenn må kikke til luer og til lé, og til lé.

Bonden:

Jeg tror at en sjømann må lett fortjene brød,
når på bølgen han vugges og spiser hvetegrød,
men vi bønder må slepe så mange, mange år,
vi må være fornøyet når havregrøt vi får, grøt vi får

S:

Når bonden på landet besået har sin jord,
har han herlige dage med svinelår på bord.
Er så disse fortæret, brimkaret fyldet er,
og med hø fyldes laden, til ageren blir skjær, den blir skjær

B:

Lett tjene sjømenn brødet, når de med skipe er,
mens i havne de ligge, utrinne månder;
store penge de få, om de ei arbeide så;
det gjør ei bondens dreng, som bedre slite må, slite må

Sverre Skeidsvoll skreiv ned denne tonen og ein tekstbrokk etter Birgitta Skeidsvoll. Tonen er nytta i mange variantar til forskjellige viser. Den teksten Skeidsvoll fekk med, er nok ei blanding. I Catharinus Elling sine nedskrifter finst ein heil tekst frå Sunnmøre, som me her har brukt som grunnlag for denne viserekonstruksjonen. Verset Skeidsvoll skreiv ned er slik: «En bondemand på landet forstår jo ingen ting / en sømand på havet må seile vidt omkring / Snik, snak, du gamle kjærring, tag piben i din hånd / pass på din kjel og skjærding og ei på rask sømand, rask sømand.»

I Elling sin tekst frå Sunnmøre finn me eit tillegg som forklarar heilskapen i denne tekstbrokken frå Tresfjord. Dette er teke inn nedst i høgre spalte på side 116.

Tekst: C. Elling: Norske Folketoner H2.

Tone: Ms Sverre Skeidsvoll

S:
Var bonden på skip, når det riktig blæser opp o
g sig i masterne bøye mot bølgen med sin topp,
taus ble visst snart hans pralen, når mørket faller på,
veldig sjøgang og byger om natten at utså, at utså.

B:
Vi vær og må prøve, når vi til Bergen skal,
vinden er jo så ofte i Sognefjorden gal:
iblant Norrigs klipper og andre skjulte skjær,
når en åre da knekkes, vårt liv i fare er, fare er.

S:
Nu hør mig, I bønder, som opp i Valdres bor
samt du halling, du vossing, du sogning og søndfjor',
lige helt opp til Nordland jeg råber: hør min sang
syng med mig denne vise og akt en sjømands gang,
sjømands gang

(Ei gammal Kjærring, so sat aa haure paa, me ei lita Kritpi-
pa i Monnæ, tok te aa kvea soleis):

Han Ola vor va Sjømand, men skraut daa ei taa da,
om han, modig og kjæk, beste Styremannen va;
men dei Sjøfolk æ arleis, so no opvoxne æ,
fær dei nett sjaa ein Bonde, dei vel aat haanaa læ, haanaa læ.

S:
Ti still, gamle Kjærring, gjør Piben din istand,
pas din kjel og din Skjæring og brug saa din Forstand:
thi hvem anden end Sjømanden skaffer dig Tobak,
Pibe, Sukker og Kaffe, du derfor hannem tak, hannem tak!

B:
En Sjømand kan vist ei bedømme Bondens Stand
de som Jorden mon pløje er Styrken for vort land;
naar sig Fienden nærmer, vi ængstes ikke stort,
Landet kjækt vi beskjerme og hannem jage bort jage bort.

S:
Tro ei, gode Bønder, vi Sømænd sove kan,
naar sig Fienden nærmer – nei slaa til sidste mand!
Først naar Skibet vil synke vi søge til en Havn
ei afos nogen klynker, vi bære kjækt vort navn,
kjækt vort Navn.

Begge:
Ja, sammen vi virke, som bo i kolde Nord,
at vi trygge kan spise vor Havregrød paa Bord;
blot vi vare fornøiet, da havde vi det godt,
vi var mere tilfredse end Kongen i sit Slot, i sit Slot.

Nu Visen vi ende i Broderkjærlighed
med en Bøn til vor Gud, at vi maa faa bo i Fred,
føre saadan en Vandel at glad vi herfra gaa,
med hinanden i Himlen vi samlet være maa, være maa!

58. Skjøn jomfru

The image shows a musical score for the song 'Skjøn jomfru'. It consists of two staves of music in a treble clef with a common time signature (C). The melody is written on a single line. The lyrics are written below the notes. The first line of music ends with a double bar line and a key signature change to one flat (Bb). The second line of music starts with a measure rest (5) and continues the melody. The lyrics are: Skjøn jom - fru gjekk på hø - gan fjell, Såg ned i den dju - pe dal. Då såg ho eit skip kom seg - lan - de kom seg - lan - de. Tri gre - var var om - bord.

Skjøn jomfru gjekk på høgan fjell,
Såg ned i den djupe dal.
Då såg ho eit skip kom seglande, kom seglande.
Tri grevar var ombord.

Den aller yngste grevinn
Som der på skipa var,
Han ville seg trulove, trulove,
Med meg so ung han var.

So tok han fram av fingeren sin
Ein ring av gull so raud.
Og so sa han: «Skjønjomfru, skjønjomfru,
Den vil eg gjeve deg.»

«Kva skal eg gjere med denne
Når mor mi fregar meg?»
Du skal seie du heve den funne, den funne
Uti skogens grønne lund.»

«Du lærer meg vakkert å lyge,
Det passar ikkje for meg.
Nei då er det betre å seie, å seie:
Ein ungar elskar meg.»

Då ungersveinen var bortreist
Kom der ein annan igjen,
som ville vinne ein hjarteven, ein hjarteven,
Dei kom so vel over eins.

Sverre Skeidsvoll skreiv ned denne tonen i 1948 etter mor si. Visa er også kjend som «De tre grever» – ei kjempewise. Den nynorske teksten med islett av romsdalsmål er det Agnar Skeidsvoll som har laga. Ho blei nok eigentleg sunge på riksmål.

Tekst: «Bygde Noreg» nr. 27 i hefte 1/1949.

Tone: «Bygde Noreg»/Lb Sverre Skeidsvoll

Då ungersveinen fekk veta det,
Stor kummer i hjarta han fekk.
Han skifte om sine klede, sine klede,
Og reiste dit bryllaupet stod.

Ungersveinen gjekk i brurhuset inn,
Bad om å få brura sin dans.
Der dansa dei so smedeleg, so smedeleg,
Og ho bleikna som eit lik.

«Nei, kvifor er du no so bleik,
Og kvifor er du no so blå?»
«For di dei andre hev narra meg, hev narra meg,
Og sagt at du var død.»

«Og hev dei andre narra deg
Og sagt at eg var død,
Ja, i morgon når sola på himmeln er, på himmeln er,
Skal du få sjå meg død.»

Ungersveinen gjekk i kammerset inn,
Let døra i lås etter seg.
So tok han fram sitt timeglas, sitt timeglas
Og sette det fram for seg.

Då glaset var utrunne
Og timinn var førbi,
So tok han fram sitt blanke sverd, sitt blanke sverd,
Og stakk det gjennom sitt liv.

Då blodet tok til å rinne,
Å rinne so strideleg,
Så opna han døra framfør seg, ja, framfør seg,
Bad brura sjå på seg.

«Sjå hit, de jomfruer alle.
Sjå hit min beste ven!
Eg tala med to tungor i ein munn, to tungor i ein munn,
Og eg hadde tvenne kjær.

59. Slaget på Københavns red

(Same tone som nr. 15)

To herrer derom skrive fra Brittens kongerig
hvorledes de mon kive om danskens land og liv
en råder kongen fra
han skal det ikkje gjøre – det går ham ikke bra

En anden Nelson heder, han står fripostig på
Frisk han i veien treder på bølgene de blå
– Det har vel ingen nød?
Jeg skal ha spillet vundet før dansken har spist grød

Prins Fredrik skal ha svaret: – Det er helt underligt
Har jeg så vidt omfaret, og ei erfaret sligt
Du treffer vel det sted
hvor du skal surt gjengjelde din underfundighed

Av norske og av danske, som faldt i dette slag
var sårede og døde fjorten hundrede i tall
Men av de engelske
foruten offiserer; tre tusen falt av de

O, kjære venner mine, som bo i dette land
Rett sant, hver savner sine, såvel på land som strand
Et sådant redsomt slag
Men hevnen vil oss samle på hin den store dag

Slaget på Københavns red stod 2. april 1801, og der var mange nordmenn – også romsdalingar – med. Slaget stod mellom den engelske flåten, under leiing av Horatio Nelson, og den dansk-norske flåten. Visa er nok ålment kjent som skillingsvise og har neppe opphav i Romsdal. Same tonen som «Drukningssulykke på Romsdalsfjorden» (nr. 15).

Tekst: Ms Olav Rekdal
Tone: Lb Olav Rekdal

60. Storthingsvalget

Snart skal vi no ha - ve valg i - gjen, san Mon der ik - ke fo - re - står et men, san Hvem skal
5 vi nu brin - ge frem til nes - te tin - ge? Sig mig det min snil - le sø - te venn, san. En med smak, san for den
10 sak, san kan i kri - tik ik - ke væ - re svak, san.

Snart skal vi nu have valg igjen, san
Mon der ikke forestår et men, san
Hvem skal vi nu bringe
frem til neste tinge?
Sig mig det min snille søte venn, san
En med smak, san – for den sak, san
kan i kritik ikke være svak, san

Mang en høne går så eggesyk, san
gjør seg pen og lekker, fin og myk, san
lenges efter smerte
i sitt stolte hjerte
Ingen spare vil sin arme rygg, san
det er klart, san – åpenbart, san
de skal riktig skubb og høvling få, san

Olav Rekdal fann denne visa i ei visebok på Sandøya. Ho er truleg frå tida før stortingsvalet i 1862 (sjå nr. 63). Visa er dikta til ein svært mykje brukt tone av Hans Allum, «Jæi sku au ha løst t'aa gifta mej, san».

Tekst: Ms Olav Rekdal

Tone: Hans Allum si vise: «Jæ sku au ha løst ...»

Ikke vil vi rene bønder ha, san
Det kan ei i verden blive bra, san
De er altfor dumme
og for meget stumme
vil i pengepungen aldri ta, san
Kniperi, san — hater vi, san
Verst av alt er bondetyranni, san

Ikke lenger tør vi klokker ta, san
Hit til gikk det kanskje nokså bra, san
men han står forresten
altfor nær hos presten
Derfor skal vi ingen klokker ha, san
Bondekår, san – mange år, san
slike ting en klokker ei forstår, san

Ingen skolemester tør vi ta, san
som vil preste-kirke-storting ha, san
Hardt på folk han driver
Tenk hvor sur han bliver
på enhver som ikke nytter bra, san
bønn og sang, san – kirkegang, san
slik som meget det kan gå i svang, san

Lensmann og jurister likeså, san
kan man heller ikke lite på, san
Tenk hvor hardt de kave
og vil penger have
Arme folk de ruinere må, san
Fy for last, san – bare kast, san
embeds- og bestillingsmenn i hast, san

Ta meg en som jeg kan lite på, san
Ta meg en som riktig fast kan stå, san
En som riktig høver
står for alle prøver
Ta meg en som ikke last skal få, san
Jeg har smak, san – for den sak, san
Jeg kan gjøre hver en mann til vrak, san.

61. Så gikk jeg meg uti skogen

The image shows a musical score for the song 'Så gikk jeg meg uti skogen'. It consists of two staves of music in a treble clef with a common time signature (C). The melody is written on a single line. The lyrics are written below the notes. The first line of music ends with a double bar line and repeat dots. The second line of music starts with a measure rest marked '5' and continues the melody. The lyrics are: 'Så gikk jeg meg u - ti sko - gen den grøn - na der hvor tre - e - ne bøy - er seg at pluk - ke blom - ster - bla - de så skjøn - na dem skal jeg strø u - ti vei - en for deg.'

./ . Så gikk jeg meg uti skogen den grønna
der hvor treene bøyer seg ./ .
at plukke blomsterblade så skjønna
dem skal jeg strø uti veien for deg

./ . Dine blå øyne har meg bedraget
og din stolthet har krenket meg ./ .
mens jeg kjærlighet til deg har båret
aldri så kan jeg forglemme deg

./ . Du har fået min hånd og hjerte
de jeg fikk av min far og mor ./ .
men det volder meg så stor smerte
at falskhet uti ditt hjerte bor

./ . O, ditt navn det vil jeg skrive
akk, akk i et elfenben ./ .
O, ditt navn det vil jeg bære
uti mitt hjerte alt til min død

./ . O, min søte, lille dokke
himlens venn skal lønna deg ./ .
La aldri nogen ditt hjerte bortlokke
mangen en kan svika deg

./ . Nu står jeg på reisen ferdig
og min hatt under armen tar ./ .
giv at dagen heller var kommen
at jeg vandret ned i min grav

Skillingsvis med svenske drag, slik det ofte er. Det var mor hans Olav Rekdal som «lærte ho på Nakkja før ho va vaksa». Ho kunne berre dei tre første versa, men Olav Rekdal har fått med fleire i manuskriptet sitt.

Tekst: Ms Olav Rekdal

Tone: Lb Olav Rekdal

62. Tobakksvisa

Nu vil vi om to-bak-ken syn-ge en sang for den har i-blandt oss en fram-i-frå rang Så
5 man-ge i-den fin-der stør-ste be-hag og al-le den kjen-der av lukt og av smag. Ta i å dra i
10 pi - pa di da så kas - ter vi den og si - ga - ren Hur - ra!

Nu vil vi om tobakken synge en sang
for den har iblandt oss en framifrå rang
Så mange i den finder største behag
og alle den kjender av lukt og av smag

Ei lengere tobak vi gjøre til røk
og luften forpeste som blandet med møkk
Til stinkende røkhul vi gjøre vår munn
forderver vår sjel og vårt legeme kun
Ta i å dra
i pipa di da
så kaster vi den og sigaren – Hurra!

Denne hetsen mot tobakk og skrå og snus stod i ei handskriven visebok på Sandøya. Det er ei skillingsvise med propaganda, som kan gjelde i dag au. I manuskriptet manglar det refreng til første verset.

Tekst: Ms Olav Rekdal

Tone: Lb Olav Rekdal

Ei heller vi tobak vil bruke som skrå
og gjøre vår munn til en vemmelig vrå
Den lukter så ilde som gjøssel og spy
Nei heller vi roper et tusindgang, Fy!
 Ta i å dra
 i bussen din da
 og kast den på ilden. Slikt vil vi ei ha!

Ei heller vi tobak til snus vil ha gjort
og byttet vår næse i snusdåsen bort
ei stemmen forvandlet på sådan en vis
at vi bliver ligesom gryntende gris
 Ta i å dra
 i snu sdåsa da
 Kun hundred års kjæringer sådant må ha!

Ja tobakken, fy, for en farlig tyrann
Til slave den gjør både kvinde og mann
Den raner vår sundhet, tilfredshet og guld
Derfor skal dens trone nu kastes omkuld
 Ta i og dra
 i tobakken da
 så vi blir fri for dens lenker – Hurra!

63. Valgmanssang til trøst og oppbyggelse for Storthingsaspiranter i Romsdals Amt

Same tonen som nr. 60

Vi er valgmænd – tænk, hvor stolt og prægtigt,
Ingens hverv som vort er stort og mægtigt,
Storthingskandidater
Snart paa Moldes gater
Fri'r til os, skjønt tidt det skjer fordægtigt.
Skjænk en dram, san
Faa os skam, san
Ta' os mange slike gutter fram, san

For vort program vi heise vil vort flag, san
Thi ganske snarlig staar det store slag, san
Ei et simpelt fæsjaa
Men et kory-fæsjaa
Faar man se i Molde by den dag, san
Derpaa avisen
Som bedste grisen,
Vil nevne den, som der kan vinde prisen.

Vi vil vælge ud til vores tolk, san
Lutter stødige og stive folk, san
Aand vi ser ei efter –
Blot at man har kræfter
Til at modstaa argumenters svolk, san
I Aandens kampe
Skal vore stampe
Og skyde ryg ad dygtighedens Tampe

Men til hvem skal vi vel gi vor stemme?
Olafsen vi haabe man vil glemme,
Hans haand er altfor rum,
Han skolelov var dum;
Saa mang en kufte graa den monne græmme.
Der gaar en gysning
Ret som en frysning
Igjenom os ved tanken paa oplysning

Dernæst kommer vi til *Ludvig Daae*, sa'n
Ham vi visstnok ei kan lide paa, san.
Han gaar i klædesfrakke,
Har for stiv en nakke
Er i tvil om vi kan jury faa, san
Lar epauletter
faa stok for retter
Og tar ifra os vore odelsretter.

Aarflot har vist alt tjent mange penger;
Derfor vil vi ikke ha ham lenger
Alt han pas er færdigt;
At diæten gaar til en, som trænger.
Nu hr. Strømme
vi vil indrømme
Opfyldelsen
af mandens ungdomsdrømme

Denne visa blei skriven før stortingsvalet i 1862. Det står på skillingstrykket at ho er forfatta av «mig, Truls Pedersen». Det er helst eit dekknamn.

Grunnlova frå 1814 bestemte at det skulle vere *indirekte* val, dvs. at dei som hadde røysterett tok seg ut valmenn som igjen valde representantar til Stortinget. Ved grunnlovsendinga i 1905 gjekk me over til *direkte* val.

Fleire av namna i denne visa er kjende personar frå det politiske livet i Romsdals Amt (Møre og Romsdal). Sjå nærare omtale av dei bak i boka (s. 171 ff).

Tekst: Skillingsvisearkivet

Tone: Som nr. 60

Hist og her man hører nogen hviske
Om at stemme paa hr. *Furer Fiske*.
Høit for denne tanke
Skal vort hjerte banke
Den kan ordentlig vort sind opfriske
Og utav skoven
Vi tar hr. *Hoven*
Hans valg forbyde ei afgjærdeloven

Ennu har vi rundt paa alle kanter
en uhyre mængde aspiranter,
Mang en ærlig klokker
Grønner sine sokker
Ligesaa en 2–3 kjolefanter
Ad slige praase
Dog kun vi blaase.
Vi har et større lys i *Kolben Aase*

Men hvem skal vel blive nummer fem, san
Peder Halse skal nok være slem, san
Til at sige nei
og tage svært paa vei,
naar pængetasken aabnes lit paa klæm, san
Og *Kristen Bruseth*
I storthingshuset
Vil vistnok gjøre mang et hode kruset

Men af Bruseth staar ei rette dufta –
Slik som vi vil ha – af vadmelslufta
Thi han er blant annet
bleven noget dannet
Saa hans valg vist svæver op i lufta.
Og hermed – gutter!
Visa slutter
To skilling koster ‘a, hvis ingen prutter.

64. Vestnes-visa

eller «Prindsens Modtagelse i Vestnæs»

Same tonen som nr. 60

I Vestnæs leved dem i landlig Ro San,
paa Verdens Store dem sig ei forsto san;
dem kunde ikke sige
vist, om Fyrstelige,
sprang paa fire eller gik paa to san;
for Bisp og Præst san –
er nok belæst san –
men – seer vistnok ud som Folk er flest san

Da derfor Prindsen paa den Tanke fandt san,
iaar at see sig om paa denne Kant san,
saa man hele Hestlæs
kjøre ned til Vestnæs,
deels med Folk og deels med Proviant san;
Hjerte sprat san,
i hver en kat san,
aa præsten – ja han var naa rent disperat san

Communalbestyrelsen tilhest san
reed i Spidsen med sin Sognepræst san;
blaae og grønne Frakker
Guttapercha-Kapper, –
hver var pyntet som han kunde best san
Aa Præsten – jo san,
dem kan tro san,
han var vakker i sin «Domino» san.

Endelig kom Prindsen da tillands san,
fulgt af Amtmand aa sin Ordonants san,
men paa dem saa Ingen, –
Prindsen selv var Tingen:
Ingen brød sig om hans lange Svands san;
med lette Hop san
sprang han op san,
til Præsten, hvor han maatte gjøre Stop san

«Ordets Herre, ak det er jeg ei san,
men ordets Tjener her, det er nok mei san,
min røst er bævende,
fordi lyslevende.
Du elskelige Carl jeg skuer dig san;
skjænk en Dram san,
faa mig Skam san,
ta' di flera slika Gutter fram san».

«Mange vakre Taler har jeg hørt san,
jeg selv for Tungebaandet er ei snørt san,
men nu maa jeg tie,
aa kan intet sie;
jeg er rekti overmaade rørt san»,
aa det var sandt san,
for Taaren randt san
ned paa Brystet, klar som Diamant san.

Denne visa er skriven etter at prins Carl, son til kong Oscar I, besøkte Vestnes i 1856. Visa er dikta av regjeringsadvokat Christian OK. Lasson, og blei trykt i Aftenbladet. Seinare kom ho som skillingstrykk. Ho har vore umåteleg populær, og blei til og med sunge då kong Håkon besøkte Vestnes i august 1935.

Tekst: Skillingsvisearkivet/«Efter Aftenbladet».

Derpaa Prindsen ifra Steen til Steen san
sprang paa sine kongelige Been san,
Almua den kobte,
medens Præsten robte:
«er 'nte Oskars Førstefødte peen san?»
aa det var sandt san,
men jeg fandt san
Pastor'n sjøl var like saa galant san.

Aa alle Ting saa ville Fyrsten see san,
aa Præsten vilde gjerne være med san,
aa han fulgte efter
løp af alle Kræfter
til han segna ner bak om et Træ san;
Ingen veit san
hvor det er leit san,
aa følge Prindsen naar'n er for feit san.

Endelig var Frokosten servert san,
som Kansel Jervel havde arrangert san,
ikke for at bramme,
men fordi «høistsamme»
«Landhuusholdningen» skul' faa probert san;
aa der var prat san, –
aa mye Mat san
var sat frem paa Kansel Jervels Fat san.

«Alt Jordisk dog en ende have maa san,»
– aa Frokosten det havde likesaa san,
men den er temmelig,
vist uforglemmelig
baa' for Præst og dem, som saae derpaa san
ja nok kan Far san,
være Kar san;
med Prindsen flere Glas han drukket har san.

Paa Vestnæs er det stille nu igjen san,
kan hende tusind Aar paa nyt gaaer hen san,
inden Kongesønner
Vestnæsbygden lønner
med besøg som Fyrste aa som Ven san:
Gu' vet da san,
om alt gaaer bra san,
for samme Præsten kan vi næppe ha' san.

65. Vinteren er kommen (Sildevisa)

The image shows a musical score for a song. It consists of six staves of music, each with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The time signature is 3/4. The lyrics are written below the notes. The first staff starts with a measure containing a whole note with a fermata, followed by a series of quarter notes. The lyrics are: (.) Vin - teren er kom - men og sil - de - se - son - gen den stend no for tur, som. The second staff continues with quarter notes and a fermata. Lyrics: den hev gjort før ka - ra - ne pra - tar på ve - gar og ga - ter og all - tid om. The third staff has quarter notes and a fermata. Lyrics: sil - de - ut - sik - ter dei spør Kvar hev det tra - velt, ti - da er kort. The fourth staff has quarter notes and a fermata. Lyrics: Alt skal i stand litt fa - der - leg fort. Lu - gar'n skal vas - kast, sild - gar - na. The fifth staff has quarter notes and a fermata. Lyrics: bar - kast kab - el og blå - se skal før - ast om - bord.

(.) Vin - teren er kom - men og sil - de - se - son - gen den stend no for tur, som

7 den hev gjort før ka - ra - ne pra - tar på ve - gar og ga - ter og all - tid om

14 sil - de - ut - sik - ter dei spør Kvar hev det tra - velt, ti - da er kort

21 Alt skal i stand litt fa - der - leg fort. Lu - gar'n skal vas - kast, sild - gar - na

28 bar - kast kab - el og blå - se skal før - ast om - bord.

Olianna Blø dikta denne visa i 1920-åra, då karfolket låg og venta på å få gå ut på sildefiske rundt juletida. «Viså gjekk som ein farsott uti øyå,» blir det sagt. Eit par av versa er tekne ut.

Tone: Lb Magny de la Nuez

Tekst: Lb Magny de la Nuez

Vinteren er kommen og sildesesongen
den stend no for tur, som den hev gjort før
karane pratar på vegar og gater
og alltid om sildeutsikter dei spør
Kvar hev det travelt, tida er kort
Alt skal i stand litt faderleg fort
Lugar'n skal vaskast, sildegarna barkast
kabel og blåse skal førast ombord.

Så kjem det ein fretnad, karane letnar
– Silda er komen, og søkjer mot land
Men stormvarsla melder, utrygge kveldar
ingen kan våga seg ut frå si strand
Sydvesten bles og aukar til storm
mismotet veks i fiskarens barm
vinden han tullar, havbåra rullar
vaskar og slær mot holmar og skjær

Regndrevet vaskar, snødrevet plaskar
begge vil rå og hava sin rett
so vert det trette, skyene tette
stuvast i saman det er ikkje greitt
so vert det krig av hardaste slag
Toredrøn høyrest ved natt og ved dag
til snøkaven lettvar, havbåra sletnar
solguden syner andletet budt

Motorane bankar, undarlege tankar
rører seg kanskje i fiskarens barm
havet det smiler, liksom det kviler
freistar å døyve sinne og harm
Det lokkar og dreg det dårande hav
snart kan det verta di glupande grav
snart kan det hende du fær ikkje vende
attende til heimen og dei du hev kjær

Kva kan dei arme, når havet i harme
rykkjer og riv i skrog og i rigg
og båten han dansar, svingar og svansar
leikar so lett på bylgjornes rygg
hiver seg brått, gjer lystig kast
karane ropar: «Hald dykk heilt fast!»
då krevst det gode, vikingemodet
og klårtenkte menn ved ror

Dagen han vaknar, stormen hev spakna
båtar med fangst kjem inn under land
handlarar ventar, arbeidsfolk hentar
ordnar på bryggja og alt er i stand
gjerne ein kunne rekne opp alt
tunne og diksle, lakje og salt
kassar og stampar, lykter og lampar
saltbrett og skuffer, kapuner og mål

66. Vise fra Setnesmoen

Same tonen som nr. 60

Fanejunker Kjærvik har ei fått, san,
permisjon og det var skam og spott, san,
Kjærvik han ble tullet, ja han ble så skrullet,
at han la i vei til Walter Scott, san.
Kjære Dahl, san, jeg er gal, san.
Gal på mit befal og derfor idiot, san.

Walter Scott i all sin vrede spratt, san.
Det var tvende alen akkurat, san.
Talte som en dunker, for den fanejunker,
så det over hele Romsdal skvatt, san,
men gesvindt, san, røk i flindt, san,
Herr kapteinen for han ble så sint, san.

Styrket av en stille nattelur, san,
tok Herr Walter Scott en morgentur, san,
Han var søt den lille, gikk så pent og stille,
i Guds frie deilige natur, san,
men hvad skjer, san, alt for ner, san
kommer han en underoffiser, san.

Tenk å våge seg på denne plass, san,
da blir kaptein Lammers riktig kvass, san.
Gikk så opp i bakken, tok Herr Dahl i nakken
og så skrek han med sin verste bas, san.
Fanden slå, san, fanden klå, san,
thi vi militære taler så, san.

Høit han ropte, er De binde gal, san,
tror De nogen pappen Dahl, san.
Derfor Herr kapteinen, svor i kulereggen,
men den Dahl var altfor kolossal, san.
Men kufør, san, i gever, san.
Otte mann til hjelp og kanskje fler, san.

Trommen hvirviet, o du store Gud, san,
fem kanoner ble her trukket ut, san.
Ta han Dahl derhenne og så fanden brenne,
ja så lød det militære bud, san.

Ja kapteinen han er genial, san.
Vi har både Gregersen og Prahl, san,
Krag og Krog og helten Albert høit i velten.
Intet duger dog mot ham som sloss med Dahl, san.
Det er godt, san, vi har fått, san,
ennu en roman av Walter Scott, san.

Walter Scott Dahl var aktor i riksrettssaka mot statsminister Selmer i 1884. Dette fekk han ikkje berre vener av. Kaptein Lammers på Setnesmoen var Høgre-mann og ville hemne seg på Scott Dahl når høvet baud seg og han kom innom Setnesmoen. Men den staute Dahl var ikkje til å rikke sjølv om Lammers trekte fram fem kanonar mot han, blir det sagt (Sverre Skeidsvoll).

Tekst: Ms Olav Rekdal

Tone: «Jæ sku au ha lyst t'aa jifte mei, san».

67. Wahlstrøm

Og Wahl - strøm steg i bå ten, han var så hjer - te - lig glad, å glad Og

5
Wahl - strøm steg i bå - ten han var så hjer - te - lig glad. Han skul - le til Ba - vik

10
sei le - - i - tan - ken om - at få - ja - - I tan - - ken - om at få - "ja" - -

Og Wahlstrøm steg i båten, han var så hjertelig glad, å glad
Og Wahlstrøm steg i båten, han var så hjertelig glad
Han skulle til Bavik seile i tanken om at få ja
I tanken om at få «ja»

Denne visa song Magny de la Nuez inn på opptak for Arild Hoksnes.
Ho har visa i tradisjon etter farbroren som budde i Ulsteinvik.

Tekst og tone: Lb Magny de la Nuez

Og da han kom til Bavik, der styrede han i land, i land
og da han kom til Bavik, der styrede han i land
Der fikk han se sin elskede, fikk se den hulde madam
Fikk se den hulde madam

– Å, hør min kjære moder: kan jeg din datter få, å få?
Å hør min kjære moder, kan jeg din datter få?
Det er nu min begjæring og hele min attrå
Og hele min attrå

– Ak, nei, min hjertens Wahlstrøm, det går jo inte an, å an
Ak, nei, min hjertens Wahlstrøm, det går jo inte an.
Min datter hun er altfor ung at tage seg en mann
At tage seg en mann

– Og inte kan hu å veve, og inte kan hu å spinn, å spinn'
Og inte kan hu å veve, og inte kan hu å spinn'
Og inte er hu laga te å bli ei sådan kvinn'
Å bli ei sådan kvinn'

Kapittel 3: Små stubbar og vers (nr. 68–87)

Her kjem ei samling små stubbar og vers av forskjellig slag. Somme vers eller «stev» har same tone, men du må kanskje justere litt for å få det heilt til å stemme kvar gong.

68. Hulde pige

Etter Birgitta Skeidsvoll

Hul - de pi - ge, el - sker - in - de, hør på mitt ord, ja og ja ja og ja. Jeg
6 el - sker deg til dø - dens ra - se - ri ra - se - ri ra - se - ri Hva jeg si - ger der - om fja - se - ri,
12 fja - se - ri, Ta - la - - - la.

Hulde pige, elskerinde
hør på mitt ord, ja og ja
Hulde pige elskerinde
hør på mitt ord, ja og ja
Jeg elsker deg til dødens raseri
raseri, raseri
Hva jeg siger derom fjaseri
fjaseri, ta-la-la.

69. Selskapsvisa

Etter Anna Øverås, høyrte av Anders A. Nerås

Man si - ger at brenn - vin er ver - dens for - nem - ste ru - in Men hva var

7 ver - den hvor pi - ker ik - ke, og hva var sel - skap hvor bren - ne - vin ik - ke? Nei,

14 da ble ver - den et stort u - or - dens ru - in

Man siger at brennvin er verdens fornemste ruin
Men hva var verden hvor piker ikke,
og hva var selskap hvor brennevin ikke?
Nei, da ble verden
et stort uordens ruin

70. Dølen gjekk på gata

Etter Ingeleiv Øverås

The musical score is written on three staves in treble clef with a common time signature (C). The melody consists of eighth and quarter notes. The lyrics are written below the notes, with some words hyphenated across lines. The first line of music ends with a double bar line. The second line starts with a measure rest (4) and continues the melody. The third line starts with a measure rest (7) and concludes the piece with a double bar line.

Og dø - len gjekk på ga - ta alt med sitt us - le smør Og dø - len gjekk på ga - ta alt
4 med sitt us - le smør Kva vil du ha for smør - ret ditt en - då det er så vått og kvitt? Hei
7 hopp - sann fal - le - ri og ral - la - la en - då du er ein døl

Og dølen gjekk på gata
alt med sitt usle smør
Og dølen gjekk på gata
alt med sitt usle smør
Kva vil du ha for smøret ditt
endå det er so vått og kvitt?
Hei, hoppsann falleri og rallala
endå du er ein døl

71. Ikkje sture

Etter Ingeleiv Øverås

The musical score is written on a single treble clef staff in G major (one sharp) and 6/8 time. It consists of four lines of music. The first line starts with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 6/8 time signature. The melody is simple and folk-like. The lyrics are written below the notes. The second line starts with a measure rest and then continues the melody. The third line starts with a measure rest and continues. The fourth line starts with a measure rest and ends with a double bar line. The lyrics are: 'Å, in - kje vil i no stu - re I hev so my - kje i ber - ga meg sjøl. I e so for - synt om grø - ne I hev eit halvt pund mjøl Og su le skal me'kje snak - ke om I hev ei mork el - ler to I hjel - pe me langt på som - mar'n ut Og si - - - a fer det be - ro.'

Å, in - kje vil i no stu - re I hev so my - kje i ber - ga meg sjøl. I
5 e so for - synt om grø - ne I hev eit halvt pund mjøl Og su le skal me'kje
10 snak - ke om I hev ei mork el - ler to I hjel - pe me langt på som - mar'n ut Og
15 si - - - a fer det be - ro.

Å, inkje vil I no sture
I hev so mykje I berga meg sjøl
I er so forsynt om grøne
I hev eit halvt pund mjøl

Og sule skal me'kje snakke om
I hev ei mork eller to
I hjelpe me langt på sommar'n ut
Og sia fer det bero

72. Langskonkjin (I)

Etter Olav Rekdal

Det var ein gong ei kjær-ring som in-gen born had-de So tok ho seg ein
føl-un-ge og la'n ned-i vogg-gå Å, sul-la-dul-la lang-skon-kjin lan-ge bein
ha du Og når det li på vå-ren so bli du lik far din So rei-se du på
sko-gjin og kla-ra deg sjøl

Det var ein gong ei kjærting
som ingen born hadde
So tok ho seg ein følunge
og la'n ned voggå
Å, sulla-dulla langskonkjin
lange bein ha du
Og når det li på våren
so bli du lik far din
So reise du på skogjin
og klara deg sjøl

Langskonkjin (II)

Etter Andreas Nerbøstrand

So va det no ei kjærting
so ikkje fekk småfolk
so tok ho seg ein folongje
og la te sitt brøst
Å, sulla, lulla, langskanka
sid-beina va du
og leve du te våren
då bli du lik far din
so reise du på tjeinna
so dreck du de full

«I Eikesdalen kunne del fortelje om opphavet til denne slåtte-teksten. Det var ein gong ein skyttar som kom innåt setra (Stordalsåa, Eikesdalssetra). Det var mørkt når han kom bortpå stølen, og der fekk han høyre slik musikk frå seterbuva. Han stilte seg bortåt og gletta inn gjennom glaset. Då brann det på åren, og på golvet svinga huldrene seg i dans, etter ein slått han aldri hadde høyrte før.» (Nedskrive av Olav Rekdal.)

73. Stakkars Pe

Frå heile Romsdal

Stak-kars Pe, stak-kars Pe si meg hva du vil - de Stak-kars Pe, stak-kars Pe

7
vil du by - te kni - vå? Å nei. å nei, å nei, å nei å nei, å nei, å

14
nei, å nei. I vel' - kje byt - te kni - vå

Stakkars Pe, stakkars Pe
si meg hva du vilde
Stakkars Pe, stakkars Pe
vil du byte knivå?
Å nei, å nei, å nei, å nei
å nei, å nei, å nei, å nei
I vel'kje byte knivå

Men til slutt kom det fram kva han ville (frå Aukra):

Stakkars Pe, står du her
si meg hva du vilde
Stakkars Pe, stakkars Pe
vil du inn til pigen?
Åja, åja, åja, åja
åja, åja, åja, åja
Ja, jeg vil inn til pigen

74. Petterusen (Tone: Ballfeittviså)

Frå Gjelstein og Tresfjord

Ho Siri ho låg på lemma og log
og svor på det vanka meilder
Men kall'n han gjekk og kvenna ho sto
Det var no ei stor betenkning
Petterusen sa: Det stend 'kje på bli mann
Båten han ligg no rett nedfør land
Og den skal me ha, og den skal me få
og den skal me ro på hamna

75. Ungdommen no (I)

Etter Magny de la Nuez

5 Kjæ - rin - gja mi ho heit' ik - kje fru dei kal - la ho ber - re Gu - rå

9 ho gjeng i fjøs og ho spinn i stu og dõt - te - ra i kjøk - net tu - ra

13 Ung - dom - men no er nett og ga - lant Opp - an - te folk og ne - dan - te fant.

Skinn - bro - kja på e skjel - då å sjå og tre - skrå - na bryt te fo - ten.

Etter Mali Midthaug

Kjæringja mi ho heit' ikkje fru
dei kalla ho berre Gurå
ho gjeng i fjøs og ho spinn i stu
og dõttera i kjøknet tura
Ungdommen no er nett og galant
Oppante folk og nedante fant
Skinnbrokja på e skjeldå å sjå
og treskråna bryt te foten

Ungdommen no (II)

(Tone: Ballfeittviså)

Kjæringja mi skal no heite fru
I kalla ho berre Guri
Dõttera mi er frøken må tru
endå ho heite Turid
Ungdom no han er so galant
Opp te førnem og ned att te fant
Skinnbrokja bli no skjeldå å sjå
og treskren dei bryt no fotå

76. Den gang jeg var liten

Frå Rekdal

The musical score is written on three staves in treble clef with a key signature of three sharps (F#, C#, G#) and a 3/4 time signature. The melody consists of quarter and eighth notes. The lyrics are written below the notes, with hyphens indicating syllables across notes. Measure numbers 6 and 12 are indicated at the start of the second and third staves respectively.

Den gang jeg var li - ten da var jeg så nett den før - ste jeg
6 el - sket det var en ka - dett Ka - det - ten han dø - de og sor - gen var
12 stor Men lyk - ken ble bed - re jeg fikk en ma - jor

Den gang jeg var liten
da var jeg så nett
den første jeg elsket
det var en kadett
Kadetten han døde
og sorgen var stor
Men lykken ble bedre
jeg fikk en major

77. Då eg var liten

Etter Andreas Nerbøstrand

The musical score is written on a single treble clef staff in 3/4 time with a key signature of one flat (B-flat). The melody consists of quarter and eighth notes. The lyrics are written below the staff, with measure numbers 7, 13, and 19 indicated at the start of their respective lines.

Då eg var li - ten so gjekk eg og tenk - te at når eg blir vak - sen so
7
kjæ - rast eg får No er eg vak - sen og går - her og ten - kjer på
13
han som eg el - kar, men ik - kje kan få Su - di - lul - la su - di lul - la su - di -
19
lul - la su - di - lul - la På han som eg el - skar men ik - kje kan få

Då eg var liten
so gjekk eg og tenkte
at når eg blir vaksen
so kjærast eg får
No er eg vaksen
og går her og tenkjer
på han eg som elsker,
men ikkje kan få
Sudi-lulla-sudi-lulla
sudi-lulla-sudi-lulla
På han som eg elsker, men ikkje kan få

78. Jenten våre

Etter Anna Bjørnerem

Og jen-ten vå - re dei e so ra - re Dei dreg te mart - nas so an-dre ka - re Ti sel-kje -
5 hu - e mæ snor om - kring og at - ti nak - kå ein vi - e - ring

The musical notation is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 3/4 time signature. It consists of two staves. The first staff contains the melody for the first line of lyrics, and the second staff contains the melody for the second line. A measure rest is present in the second staff at the beginning of the second line of lyrics.

Og jenten våre dei e so rare
Dei dreg te martnas so andre kare
Ti selkjuhue mæ snor omkring
og atti nakkå ein viering

79. Vesle Petter

Etter Anna Bjørnerem

Ves - le Pet - ter, rop - te mam - ma steikt flesk u - ti pan - na
5 Hei, spe - ke - sild og hei drek - ke til og hei så lys - tig på bei - na.

The musical notation is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 3/4 time signature. It consists of two staves. The first staff contains the melody for the first line of lyrics, and the second staff contains the melody for the second line. A measure rest is present in the first staff at the end of the first line of lyrics.

Vesle Petter, ropte mamma
steikt flesk uti panna
Hei, spekesild
og hei drekke til
og hei så lystig på beina

80. Det var ein liten gut

Etter Anna Bjørnerem

5

Det var ein li - ten gut og han heit - te Jon han vil - le fri åt tau - så på Lom
Da - dum å dum, å da - dum å dum da - dum å dum å dut - tan.

The image shows two staves of musical notation in treble clef, key of D major (two sharps), and 3/4 time. The first staff contains the melody for the first line of lyrics, and the second staff contains the melody for the second line. The lyrics are written below the notes.

Det var ein liten gut og han heitte Jon
han ville fri åt tauså på Lom
Dadum å dum, å dadum å dum
dadum å dum og duttan

Midtsommars-natta ho va'kje lang
søtten par vogge sette'n igang
Dadum, å dum, å dadum å dum
dadum å dum og duttan

81. Den sinte kjerringa

Etter Anna Bjørnerem

Same tonen som nr. 78

Og kjerringja ho blei bitter sinna
ho sprang åt fjøsa og knuste grinda
ho svor og banna på sjel og sinn
at han skal alder få dotter mi

Å, kjære kjerring, du må'kje skjenne
for denne jentå ho vil so gjerne
ho vil so gjerne, ho sei' det sjøl
ho vil ha den ho hev vanda før

Og jentå seg uti skotet gilda
og guten utover stabben trilla
og jentå utover skotlemmen strauk
og guten etter so høyet fauk

82. Pigerne

Etter Olav Rekdal

Pi - ger - ne de e - re så få som har et sta - dig sind.

sind Den e - ne til den an - den gå den tred - je jeg i

sin - de få Hun blir visst ven - nen min.

./ Pigerne de ere så få
som har et stadig sind ./
Den ene til den anden gå
den tredje jeg i sinde få
Hun blir visst vennen min

./ Rikdom har jeg aldri hatt
Og aldri rikdom fått ./
Gud unde meg et daglig brød
og efter døden, Himlen sød
da har jeg rikdom nok

83. No skal I seie deg

Etter Olav Rekdal

Mel.: «Å køyre vatten»

No ska I seie deg kva I sa
når I gjekk einsleg og tenkte
Og I var svoltin og I var klar
og makta tok te å menke:
Då var I rett te og svor på det
at alder jentå ska hava meg
før skal I ta meg ei enkje

84. Kjæringja sette seg på porkå og rei

Etter Magny de la Nuez

The musical score is written on three staves in G major (one sharp) and 2/4 time. The first staff contains measures 1-5. The second staff contains measures 6-10. The third staff contains measures 11-15. The lyrics are written below the notes. There are triplets marked with a '3' above the notes in measures 5, 7, 11, 13, and 15. The piece ends with a double bar line in measure 15.

Kjæ - rin - gja set - te seg på por - kå og rei skru - ru - de - li ru, rom - pom - pei for at
6 hjel - pa meg skru - ru - de - li - ru Du kan no vel tru at den gri - sen var god Det
11 rus - ler i ro og det tril - ler i tro for tri - ten som lig - ger i tra - ri - ra - ra - ri - ra - ro.

Kjæringja sette seg på porkå og rei
skru-rudeli ru, rompom-pei
for at hjelpa meg
skrurudeli-ru
Du kan no vel tru at den grisen var god
Det rusler i ro og det triller i tro
for triten som ligger i
tra-ri-ra-ra-n-ra-ro.

85. Jeg tenkte i mitt hjerte

Etter Johanna Skeidsvoll

The musical score is written on three staves in treble clef with a common time signature. The melody is simple and consists of eighth and quarter notes. The lyrics are written below the notes. The first staff starts with a treble clef and a common time signature. The second staff begins with a measure rest marked with a '3'. The third staff begins with a measure rest marked with a '6'. The piece ends with a double bar line.

Jeg tenk - te i mitt hjer - te den pi - gen skal bli min ja, den
3
pi - gen, den pi - gen skal bli min Hun har et tro - fast hjer - te og
6
et opp - rik - tig sind og der - for tror jeg - den pi - gen skal bli min.

Jeg tenkte i mitt hjerte
den pigen skal bli min
ja, den pigen, den pigen skal bli min
Hun har et trofast hjerte
og et oppriktig sind
og derfor tror jeg den pigen skal bli min

86. Prillarguri-trall (Fri tralling)

Etter Magny de la Nuez

3
Tra - de - li la la la la tra - de - li - de - la

4
1. 3 2.

8
1. tra - de - li - de lei jei jei jei jei jei

12
2.

16
1. 2.

20

24

Denne trallinga skal skildre steg for steg hendinga ved Kringen under Skotteslaget. Delar av denne tonen har Magny de la Nuez høyrte framført av eit skotsk sekkepipeorkester då ho budde i Canada.

87. Kisseminken

Frå Rekdal

Kis - se - min - ken går i en - gen den lan - ge som - mer - dag Kis - se - min - ken går i
6 en - gen den lan - ge som - mer - dag Så pluk - ker han de rø - de, så pluk - ker han de
12 blå Så ta - ger han sin jom - fru med blå - kap - pen på.

Kisseminken går i engen den lange sommerdag (rep.)
Så plukker han de røde, så plukker han de blå
Så tager han sin jomfru med blåkappen på

Å, kjære du min Lina, vil du være min venn? (rep.)
Å, nei sagde Lina, nå reiser jeg hjem (rep.)

Kjelder til kapittel 3:

68–71:	Ms Arne Bjørndal (nr. 1892)	76:	Ms/Lb Olav Rekdal
	Tekst til nr. 71: Ms Olav Rekdal	77:	Ms Arild Hoksnes
72–73:	Tekst: Ms Olav Rekdal/Ms Arild Hoksnes	78–81:	Lb Magny de la Nuez
	Tone: Ms Arild Hoksnes	82–83:	Ms/Lb Olav Rekdal
74:	Ms Olav Rekdal	84:	Lb Magny de la Nuez
75:	Ms Olav Rekdal/Lb Magny de la Nuez	85:	Ms/Lb Sverre Skeidsvoll
		86:	Lb Magny de la Nuez
		87:	Lb/Ms Olav Rekdal

Kapittel 4: Setertonar (nr. 88–96)

88. Vakne alle seterjentå

Etter Jakob L. Kjersem

Musical score for 'Vakne alle seterjentå' in G major, 2/4 time. The score consists of two staves of music. The first staff contains the first two measures of the melody, and the second staff contains the next two measures. The lyrics are written below the notes. There are triplets in the second and fourth measures of the second staff.

Vak - ne al - le se - ter - jen - tå mjøl - ke no di ku!
So - la skin i Svin - gen - myr, å en - då so - ver du

Vakne alle seterjentå
mjølke no di ku!
Sola skin i Svingenmyr,
å endå sover du.

89. Daugstad-Sigrīd-låten

Nedskreven av Lars Brovoll

Musical score for 'Daugstad-Sigrīd-låten' in B-flat major, 2/4 time. The score consists of three staves of music. The first staff contains the first four measures, the second staff contains measures 5-8, and the third staff contains measures 9-12. There are triplets in measures 6, 8, and 10 of the second staff.

90. Mari-Sigrid-låten

Musical score for Mari-Sigrid-låten, consisting of two staves of music in G minor. The first staff begins with a treble clef, a key signature of two flats, and a common time signature. It contains measures 1 through 6. The second staff starts at measure 7 and ends with a double bar line. It includes a fermata over the first measure (measure 7), a triplet of eighth notes in measure 8, and two more triplets of eighth notes in measures 10 and 11.

91. Liljetone etter Rikka Sylte

Nedskreven av Thorolf Høyér-Finn

Musical score for Liljetone etter Rikka Sylte, consisting of three staves of music in G minor. The first staff begins with a treble clef, a key signature of two flats, and a 3/4 time signature. It contains measures 1 through 8. The second staff starts at measure 9 and ends with a double bar line. It includes a fermata over the first measure (measure 9). The third staff starts at measure 17 and ends with a double bar line. It includes a fermata over the first measure (measure 17).

92. Liljing og hauk

Etter Ingeborg Daugstad

Musical score for 'Liljing og hauk' in G major, 6/8 time. The score consists of three staves. The first staff contains measures 1-5, with a triplet of eighth notes in measure 3. The second staff contains measures 6-10, with a fermata over the first note of measure 7 and an accent over the first note of measure 9. The third staff contains measures 11-13, with a change in time signature from 6/8 to 3/4 in measure 11.

93. Sauelokk etter bukkehorn

Etter Ingeborg Daugstad

Musical score for 'Sauelokk etter bukkehorn' in B-flat major, 3/4 time. The score consists of two staves. The first staff contains measures 1-3, with fermatas over the first notes of measures 1 and 2. The second staff contains measures 4-6, with a fermata over the final note of measure 6.

94. Ku- og geitelokk

Etter Olav Rekdal

Musical score for 'Ku- og geitelokk' in G major (one sharp) and 3/4 time. The score consists of three staves of music with lyrics underneath. The first staff starts with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/4 time signature. The melody is simple and folk-like. The second staff begins with a measure rest marked '6'. The third staff begins with a measure rest marked '11'. The lyrics are: Kel - le mi - na mel - ljå ned on - da fjel - lå Kom Du na og Dok - kå Kom Ro - sa og Sok - kå Kom Dy - rei og Dag - rei Kom Som - mar - lau og Sag - rei Kom al - le, kom heim

Kel - le mi - na mel - ljå ned on - da fjel - lå Kom Du na og
6 Dok - kå Kom Ro - sa og Sok - kå Kom Dy - rei og Dag - rei Kom
11 Som - mar - lau og Sag - rei Kom al - le, kom heim

Kelle mina melljå
ned onda fjellå
Kom Duna og Dokkå
Kom Rosa og Sokkå
Kom Dyrei og Dagrei
Kom Sommarlau og Sagrei
Kom alle, kom heim

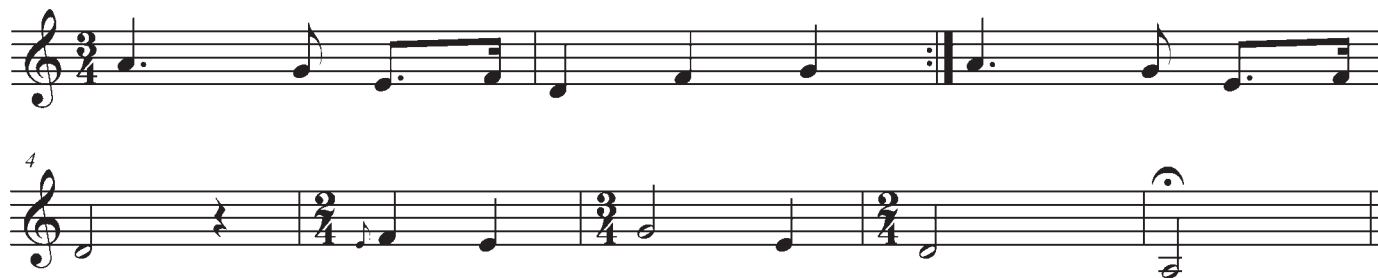
95. Krullhauk frå Eikesdalen

Etter Inga Utigard

Musical score for 'Krullhauk frå Eikesdalen' in G major (one sharp) and 3/4 time. The score consists of a single staff of music. The melody is more complex and rhythmic than the previous piece, featuring many eighth and sixteenth notes. A measure rest marked '3' is present at the beginning of the staff. The piece ends with a double bar line.

96. Kutrall frå Eikesdalen

Etter Olga T. Utigard

Kjelder til kapittel 4:

- 88: Ms Arne Bjørndal etter Jakob L. Kjersem (nr. 1886)
- 89–91: Bygde-Noreg
- 92–93: NRK-Folkemusikkarkivet
- 94: Lb/Ms Olav Rekdal
- 95-96: Lb Liv Greni

97. Røven gjekk på setrå

Etter Birgitta Skeidsvoll

The musical score is written on four staves in a single system. The key signature has one flat (B-flat) and the time signature is common time (C). The melody is written in a treble clef. The lyrics are written below the notes, with hyphens indicating syllables that span across notes. The score includes measure numbers 7, 12, and 17. The final measure of the piece ends with a double bar line and a fermata over the final note.

Rø-ven gekk på set - rå høyr-de lam-met læ - tå: Ti de' still ditt it - le lam

7
I ska bæ-re de' åt mor di-ne fram Nei-men gjere du hel - lå, du bit me' i

12
bo - gjin og bær me' på sko - gjin, so legg du me' på ein li - ten stein so

17
pe - la du tå mi - ne små - e bein so dil - la du di rom - pe

Røven gjekk på setrå
hørde lammet lætå:
– Ti de' stilt ditt itle lam
I ska bære de' åt mor dine fram
– Neimen gjere du hellå,
du bit me' i bogjin
og bær me' på skogjin,
so legg du me' på ein liten stein
so pela du tå mine småe bein
so dilla du di rompe

98. Græt du, barnet?

Etter Johanna Skeidsvoll

Musical score for the song "Græt du, barnet?". The score is written in G minor (one flat) and common time (C). It consists of two staves of music. The first staff begins with a treble clef and a common time signature. The melody is written on a five-line staff. The lyrics are: "Græt du bar - net? Ik - kje gråt! No skal bar - net so - va!". The second staff begins with a treble clef and a common time signature. The melody continues on a five-line staff. The lyrics are: "Mor di va - ker ik - kje gråt Bar - net det skal so - va". The score ends with a double bar line.

Græt du bar - net? Ik - kje gråt! No skal bar - net so - va!

5
Mor di va - ker ik - kje gråt Bar - net det skal so - va

Græt du, barnet? Ikkje gråt!
No skal barnet sova!
Mor di vaker ikkje gråt
Barnet det skal sova.

99. Pissi sat oppå omna

Frå Måndalen

The musical score is written on a single treble clef staff in 2/4 time, with a key signature of three sharps (F#, C#, G#). The melody consists of eighth and quarter notes. The lyrics are written below the staff, with line numbers 7 and 13 indicating the start of new lines of music.

Pis-si sat op-på om - na ta-la med si-ne små dø - tre: Kva so ska' bli oss te vin-ter-sko, me

7
frys so på vå - re små fø - ter? Ma - le gryn, dra te by'n kjø-pe le', gje-re sko

13
Kat - ten dan - sa, rom - på slo det va so fullt tå pis - si - o.

Pissi sat oppå omna
tala med sine små døtre:
– Kva so ska' bli oss te vintersko,
me frys so på våre små føter?
– Male gryn, dra te by'n
kjøpe le', gjere sko
Katten dansa, rompå slo
det va so fullt tå pissio.

100. Bansull

Etter Johanna Skeidsvoll

Musical score for 'Bansull' in 2/4 time, G minor. The melody is written on a single staff. The lyrics are: Sul - la lul - la Sul la lul - la Sul - la lul - la. The score includes a first ending bracket over the final two notes and a second ending bracket starting at measure 7. The lyrics for the second ending are: bå - - - ne lul - la bå - - - ne.

Sul - la lul - la Sul la lul - la Sul - la lul - la

bå - - - ne lul - la bå - - - ne

Sulla lulla
Sulla lulla
Sulla lulla, båne

101. Voggetone

Etter Johanna Skeidsvoll

Musical score for 'Voggetone' in 2/4 time, G minor. The melody is written on a single staff. The score includes a first ending bracket over the final two notes and a second ending bracket starting at measure 5. The melody features a prominent eighth-note pattern and a final note with a fermata.

(Ingen tekst i manuskriptet)

102. Far stod og stappa korn

Etter Inga Utigard

The image shows a musical score for the song 'Far stod og stappa korn'. It consists of four staves of music in G major (one sharp) and 2/4 time. The lyrics are written below the notes. The first staff starts with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The lyrics are: 'Far stod og stap-pa korn mor bles i eit fa-gert horn dõt-ra sat op-på lof-ta og'. The second staff starts with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The lyrics are: 'fal-ma sel-kje - våt - ta bror - in rennt på ski - å langt op-pi li - å'. The third staff starts with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The lyrics are: 'to - k'n opp ein kup-pul-stein Kas - ta gei - ta på lå - re-bein E ho kvit so lei ho hit'. The fourth staff starts with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The lyrics are: 'e ho grå so læt ho gå E ho spreklåt myl-lå honn - já so lei ho hit åt små - bonn - já.'

Far stod og stappa korn
mor bles i eit fagert horn
døtra sat oppå lofta
og falma selkjevåtta
brorin rennt på skiå
langt oppi liå
tok'n opp ein kuppulstein
Kasta geita på lårebein
– E ho kvit so lei ho hit
e ho grå so læt ho gå
E ho spreklåt myllå honnjå
so lei ho hit åt småbonnjå

103. Bokkjin stod i brynnja

Etter Olga T. Utigard

The image shows a musical score for the song 'Bokkjin stod i brynnja'. It consists of four staves of music in a 2/4 time signature, with a key signature of one flat (B-flat). The lyrics are written below the notes. The first staff starts at measure 1, the second at measure 6, the third at measure 11, and the fourth at measure 16. The lyrics are: Bok-kjin stod i bryn - nja hildt eit blad i mun - na res - ta på si - ne gull - brin - ge ba små - gu - tan sprin - ge Kvar ska me sprin - ge? Op - på gul - lan tu - e der veks lau - kjin der gjél gau - kjin der e so godt å gje - te for der e det in - ga vid - de

Bokkjin stod i brynnja
hildt eit blad i munna
resta på sine gullbringe
ba smågutan springe
– Kvar ska me springe?
– Oppå gullan tue
der veks laukjin
der gjél gaukjin
der e so godt å gjete
for der e det inga vidde

104. Sov, sovan lill

Etter Jonas Sæter / Olga T. Utigard

The musical score is written on two staves in treble clef. The first staff begins in 3/4 time and changes to 2/4 time after the fourth measure. The melody consists of eighth and quarter notes, with some notes beamed together. There are two fermatas over the notes 'e' and 'e' in the first and second phrases respectively. The second staff starts at measure 6 and continues the melody with eighth and quarter notes, ending with a double bar line.

Sov, so-van lill og lukk ditt øy-e til Sov, so-van lill og lukk ditt øy-e til Så skal du lil-le

6
ven - nen min til eng - ler rundt om vug - gen din sov, so - van lill.

Sov, sovan lill og lukk ditt øye til (rep.)
Så skal du lille vennen min
til engler rundt om vuggen din
sov, sovan lill.

105. På gullanveg

Etter Olga T. Utigard

På gul - lan - veg på gul - lan - veg sjå all små - dõt - rin - je mi - ne
al - le e' so fi - ne al - le vil no fø - re fa - ra al - le vil no
gif - tan va - ra Lukk opp por - ten i øs - ten lukk opp por - ten i ves - ten så
kom der seg ein rid - der - svenn med fir - og - før - ti hes - ta' Hvem e' din
mo - der som gull - hå - ret po - der Hvem e' din søs - ter
som gull - hå - ret bør - ster? Hvem e' de fin - gre små ta gull - hu - va,
sett ho på Ta den yngst ta den eldst ta den du be - ha - ger best og
let så mo - ra fa - - - re.

På gullanveg, på gullanveg
 sjå all smådøtrinje mine
 alle e' so fine
 alle vil no føre fara
 alle vil no giftan vara
 Lukk opp porten i østen
 lukk opp porten i vesten
 så kom der seg en riddersvenn
 med firogførti hesta'
 – Hvem e' din moder
 som gullhåret poder?
 Hvem e' din søster
 som gullhåret børster
 Hvem e' de fingre små
 ta gullhuva, sett ho på
 Ta den yngst, ta den eldst
 ta den du behager best
 og let så mora fara

106. Ikorn stod på volla og slo

Etter Olga T. Utigard

I - korn stod på vol - la og slo høyr - de kor det sner - te
 5
 skje - rå less - te, krå - kå dro og ves - le kat - te - pu - sen køyr - de

Ikorn stod på volla og slo
 høyrde kor det snerte
 skjerå lesste, kråkå dro
 og vesle katterpusen køyrde

107. Kua stod på Dovrefjell

Etter Inga Utigard

The musical score is written in a single system with four staves. Each staff begins with a treble clef and a common time signature (C). The melody is simple, using quarter and eighth notes. The lyrics are written below the notes, with hyphens indicating syllables that span across notes. The lyrics are: Ku - a stod på Dov - re - fjell rau - ta heim i gar - dan
5 Kar ska' ku - a bo i kveld? Heim i fjø - sa vå - re
9 Mjøl - ka i bøl - tå si - la i gry - tå
13 Ko - ka på su - pe åt små bon - nå vår'.

Kua stod på Dovrefjell
rauta heim i gardan
– Kar ska' kua bo i kveld?
– Heim i fjøsa våre
Mjølka i bøttå
sila i grytå
Koka på supe
åt små bonnå vår'

108. Rie, rie ranke

Etter Jonas Sæter

Ri - e, ri - e, ran - ke, og ri - e, ri - e renn Ri - e, ri - e ran - ke, og ri - e, ri - e renn

5 3 3

Først te ham - mar og si - a te kvern. Først te ham - mar og si - a te kvern

9

og so heim - att te dra - ge - nes renn.

Rie, rie ranke, og rie, rie renn (rep.)
Først te hammar og sia te kvern (rep.)
og so heimatt te dragenes renn

109. Kua gjekk på grønne voll

Etter Henning Østigaard

The musical score is written in a single system with four staves. The first staff begins with a treble clef and a common time signature (C). The melody consists of eighth and quarter notes. The lyrics are written below the notes. The second staff starts with a measure rest of 4 measures. The third staff starts with a measure rest of 8 measures. The fourth staff starts with a measure rest of 12 measures and includes a triplet of eighth notes. The piece ends with a double bar line.

Ku - a gjekk - på grø - ne voll gra - set gjekk op - påt au - å Sau'n han låg på ham - mar knoll

ør-ta og sprik-te mæ klau-vå So kom her ein flokk mæ kar og tok ma-ten som me har Og stor-ok-sen stakk dei og

bjell-ku-a batt dei og fé-honn heng-de dei og gje-tar-gu-ten deng-te dei og me vil-le dei fø-re ut - tu

lan - det Kjæ - re mi - ne dren - gje væ - re ik - kje len - gje for her skal rø - var-an' ski - nast.

Kua gjekk på grønne voll
graset gjekk oppåt auå
Sau'n han låg på hammarknoll
ørta og sprikte mæ klauvå
So kom her ein flokk mæ kar
og tok maten som me har
Og storoksen stakk dei
og bjellkua batt dei
og féhonn hengte dei
og gjetarguten dengte dei
og me ville dei føre uttu landet
Kjære mine drengie
være ikke lengie
for her skal røvaran' skinast

110. Sulla, lulla ba'net

Etter Magny de la Nuez

Musical notation for the song 'Sulla, lulla ba'net'. It consists of two staves of music in a 2/4 time signature. The first staff contains the melody with lyrics: 'Sul-la lul-la ba' - net Ba'-net hei-ter A - ne Gu-ten hei-ter Ol - a Pe'. The second staff continues the melody with lyrics: 'Vell du nåk-kå so kom åt me so ska du få suk-ker og ka - ke.' There is a '4' written below the first staff.

Sulla,lulla,ba'net
Ba'net heite Ane
Guten heite Ola-Pe
Vell du nåkkå so kom åt me
so ska du få sukker og kake

111. Danse, danse dele

Etter Magny de la Nuez

Musical notation for the song 'Danse, danse dele'. It consists of two staves of music in a 3/4 time signature. The first staff contains the melody with lyrics: 'Dan - se, dan-se de - le Kat - tå ho ha ei fe - le Hon - ni han ha ein'. The second staff continues the melody with lyrics: 'tes - sil - tut sprang i dæ - rå inn og ut dan - se dan-se de - le'. There is a '6' written below the first staff.

Danse, danse, dele
Kattå ho ha ei fele
Honnj han ha ein tessil-tut
Sprang i dærrå inn og ut
Danse, danse, dele

Kjelder til kapittel 5:

97: Ms Arne Bjørndal (nr. 1924)
98: Ms Arne Bjørndal (nr. 1891)/Bygde-Noreg
99: Bygde-Noreg

100: Ms Sverre Skeidsvoll
101: Ms Arne Bjørndal (1891b)
102–109: Lb Liv Greni
110–111: Lb Magny de la Nuez

Ordforklaringar

Her er forklaringar på ein del ord og uttrykk som finst i visene. Det er helst alderdomeleg dansk og gamle (døy-
ande) dialektord som byr på problem. Mange av visene
er skrivne på romsdalsmål, men de vil sjå at måten å
skrive dialekt på er ulik. Me har valt å la visene stå slik
samlaren har skrive dei ned, for me har ikkje nokon ei-
naste «rett» måte å skrive dialekten vår på. De vil såleis
finne både *kan*, *kann*, *kain* o.l. døme.

Vise nr.

1. konning – konge
kjør – kyr
drott – herre
hist – dit
beskjemmet – skamfull
2. stoppa – tetta
tren – trødde
fro – glad
blott – berre
gullskjeftet – med skaft av gull
4. held oss – lykke for oss
5. ballfeite – fleskebit innbakt i midten av ballen, dupp
sjeklan – føtene (ironisk)
gjesellen – drengen
6. dros – kvinne
kvidelaus – utan angst
heimsens – i verda
óm – uro, støy
kyrr – still
sål – sjel
tarv – treng
salm – salme
avle – styrke
8. bredvid – ved, attmed
holde for – stenge for
knøs – knekt, fyr
ratt – rett
survelkål – sur kål
tølper – knøl, slamp
krål – mage
mæramig – merrapiss
einelut – avkok av eine
lo – korn i lad

- so – purke
9. praler – strålar
lønlige – skjulte, hemmelege
ørk – ørken, øydeland
løndom – løynd
11. liflig – vakkert
huld – god, snill
bolde – djerv, modig
hede–hei
kummerfull – (ottefull) full av bekymring
13. tråkig – knapt, så vidt
gåssa – gutar, karar
fråga – spørje
14. løn – løynd, løyndom
svøpeduk - likklede
15. staden–byen
16. kvitt – utan gjeld
serk – sid underskjorte
probere – prøve
måskje – kanskje
reve – fille
nybåren – nyleg kalva
19. veldannet – fin
kompliment – ære, ros
prale – skryte
lønn – i løynd
lønndom - i løynd
21. monne – skulle
huld – god, snill
staden – byen
bold – djerv, modig
spissrot – militær straff for alvorleg brotsverk
22. huru – korleis
hågen – hugen
blånad ban – havet
bratt – brått
grimm – stygg
døve – døyve
kolv – geværkolbe
trøttat – ?
blott – berre
fastän – sjølv om
genmälte – svara
ljunga – lyne

23. zir – pryd
daad – gjerning
vædre – verar
24. lågris – «lov gris», gris som lovar mykje
staue – stove
jektefarma – last på jekter
eiste – testiklar
vedaveilte – vedalass
lesta – gammalt mengdemål, 1 lest = 12 tynner
25. forøvet – gjort
stedse – stadig
idelig – alltid
kjed – lei
gjenvordighed – motgang
skjøtter – bry seg om
martres – pinast
proberet – prøva
hulde – gode
kummer og kvide – bekymring og sorg
forskutt – vraka
renke – list
drøvelsens– sorgmodets
måskje – kanskje
monne – ville
tvedrakt – dobbeltspel
brøde – skuld
redebon – ferdig, klar
27. skjoldmø – kvinne som for i hærferd og deltok i kamp
valen – slagplassen
brat – brått
drotten – herren, kongen
vænge – jorde
skjalde – skaldar
29. tomling – tommeltott
bunding – strikkety
peil – 1 pel = 1/4 liter
pott – 1 pott = 1 liter
30. våk – gutunge, spedbarn
32. sjeinte – glytta, såg
velling – suppe
test – til
ta fatt – oppgjeven
33. sildigste – siste
huld – god, snill
- lutrede – reinsa
hist – der
36. fem finger flesk – fem fingrar breitt fleskestykke
skarper – ?
harper – ?
majoner – majorer
galoner – skip
birombir – sikkert eit «regleord» for øl
37. bået – bodet
38. skrenå – skorne
skratlja – lo
krenå – krærne, dativ fleirtal av krå
åsa – takås
håså – sokkane
limå – kost, sopling
gårin – guten
svolkjin – kjeppen
holkjinn – stamp, trekar
40. tå takja – av arbeidet, strevet
tvikledd – dobbelt kledd
disken – tallerken
41. ljørå – opning i taket på årestovene
betin – tverrbjelke mellom sidebjelkane i årestovene
feig – bestemt til å døy
barkå – strupe, lufrøyr
reste – skjere
43. å lyste – ?
forstuen – gangen
tvende – to
beve – skjelve
45. silde – seint
udsige – fortelje
staden – byen
48. staden – byen
skjød – fang
potentat – herre, herskar
ilde ham bekomme skal – gå han ille
snesetal – 1 snes = 20 stk.
lue – loge, eld
pjalter – filler
kofardiskibe – handelsskip
stålsyringer – eit slag fingerbjør
alen – I alen = ca. 63 cm
tønner – 1 tynne = ca. 150 liter

- pottemagerskåle – leirskåler
 tvende – to
 pottes – 1 pott = 1 liter
 javne – plante nytta til farging, helst for å få blått
 brissel – plantefarge av brasiltre
 tælge – talg
 punde – 1 pund = 1/2 kilo
 blott – berre
 spieler – speglar
 diktergeist – diktarånd eller givnad
 skarnbasser – tordivlar, skam tyder møkk, søppel, og
 dikteren tenkjer helst meir på folk enn insekt
 gløsfauk – rote tre som lyser i mørke
 50. kummer – uro, bekymring
 betler – tiggjar
 staden – byen
 løndom – løynd
 53. gå i svang – som er vanleg mellom folk
 grandgivelig – nøye
 forhiæt – gløyme
 skiøre – sigd
 fortørne – fornærme
 i noe – i nymåne?
 Hamle Korssiil – humlesil med kors i
 omsonst – forgjeves
 beflitte – passe på å få med seg
 skierring – skjerdning (til å henge gryter på over var-
 men)
 brand – glødande vedskie
 runkiellinger – trollkjerringar
 54. gjerdelyet – i ly av gjerdet
 nytaarsnyet – første nymåne på nyåret
 55. måskje – kanskje
 utgjød – tok
 lønn – i løynd, for seg sjølv
 forby – lov, løyve
 silde – seint
 56. skiendte – øydela
 baunen – varden
 vaande – pine
 57. luver og le – vindside og leside på båten
 brimkaret – karet med prim, myssmør
 utrinner – går
 pralen – skryt
 skjær – moden, ferdig til å skjerast
 skjæring – skjerdning (til å henge gryter på over var-
 men)
 58. fregar – spør
 smedeleg – fint?
 tvenne – to
 59. fripostig – frimodig
 60. bestillingsmenn – tenestemenn
 62. vrå – krå
 bussen – skråa
 63. kory-fæsjaa – av koryfé: hovudmann
 blot – berre
 svolk – stokk, pisk, kjepp
 tamp – tauende, pisk
 epauletter – skulderplate på militære uniformer
 kjolefanter – prestar
 praas – tynt lys
 64. Guttapercha – vassstett stoff
 bramme – skryte, vise seg
 probert – prøvd
 66. tvende – to alen – 1 alen ca. 63 cm
 dunker – av dunk: kagge
 gesvindt – svint, fort
 pappen – ?
 velte – mengde, samling
 67. hulde – gode, snille
 71. grøn – mjølmat
 sul – kjøtmat til å ha attåt brødet
 mork – 1 mork 1/4 kilo
 bero – vera
 72. langskonkjinn – ein med lange skankar, dvs. føter
 74. vanke – forekomme
 meilder – korn til maling, eller nyleg male kom
 78. viering – vidjering
 81. vande – vrake
 102. falma – ?
 kuppulstein – stor småstein
 103. gullbringe – lys bringe
 108. dragenes renn – full fart
 109. hammarknoll – bergrabb
 ørte – tygge drøv
 fehon'n – buhunden
 skinast – straffast, flåast
 111. tessil-tut – ein som sladrar

Person- og namneregister

I kommentarane til visene, og i sjølvve visene, finst det namn som treng forklarast. Her er del lista opp alfabetisk. Dei namna som ikkje finst i denne lista, har det ikkje vore råd å finne opplysningar om. Tala i parentes fortel kva for eit visenummer namnet første gong er nemnt i.

Abraham: Den bibelske Abraham. Sjå Mamrelund. (1)

Aftenbladet: Norsk dagblad som kom ut 1855–1881.

Bjørnstjerne Bjørnson var medarbeidar og ei kort tid også redaktør. (64)

Agantyr: Person i «Fridtjovs saga». Sjå Fridtjov eller Tegnér. (22)

Allum, Hans: (1777–1848). Norsk lærar, f. i Botne. Han skreiv viser på Jarlsberg-dialekt, der den mest kjende er «Jæ sku au ha løst t'aa jifte mei, san». Tonen til denne visa er brukt på eit utal andre viser, heilt fram til våre dagar. (Anton Aure frå Fræna gav ut Allum sine «Vestfoldviser» med biografisk innleiing i 1918.) (60)

Bacchus: Det latinske namnet på Bakkhos, som tilsvarar den greske vinguden Dionysos. (48)

Bjørndal, Arne: (1882–1965). Spelemann og musikkforskar, f. i Hosanger i Hordaland. Frå 1911 samla og utgav han norsk folkemusikk, med støtte frå staten. Det han samla, og ei vidareføring av arbeidet hans, er i «Arne Bjørndals samlinger» ved Universitetet i Bergen. Bjørndal var på samlingsferd i Romsdal m.a. i 1927 og 1934. Han fekk også tilsendt oppskrifter av folketonar. (kjelder)

Bjørnerem, Anders: (1847–1939), f. på Kjersem. Han var av klokkarslekt frå Tresfjord og hadde hatt Ivar Brovold som lærar. Giften og busette seg på Bjørnerem på Midøya. Han er bestefar til Magny de la Nuez. (39)

Bjørnerem, Anna: (1895–1979), f. Husøy. Ho har skrive fleire lokalhistoriske artiklar frå Ona og Husøya. Dottera Magny har ei handskriven visebok etter henne. (45)

Blø, Olianna: (1896–1934), frå garden Blø på Otrøya, g. m. Lars Klauset, og budde på Klauset. Skreiv ein god del i ungdomslagsavis. «Sildeviså» eller «Vinteren er kommen» skreiv ho i 1920-åra. (65)

Brude, Anna Stenersd.: (1863–1938), f. Ødegård, Lesjaskog. Først gift med Iver Olsen Brudestuen, andre gong med Lars Larsen Brude, Verma. Anna (Anne) var musikalsk og akkompagnerte seg sjølv på ein gammal gitar. (19)

Bruseth, Kristen: Stortingskandidat, truleg frå Todalen i Surnadal kommune. (63)

Bugge: Mest truleg er dette Fredrik Marius Bugge, f. på Tingvoll prestegard i 1842, cand. theol. i 1864, same året timelærar ved Molde skole til han døydde i 1869. (9)

Bø, Ola A.: (1881–1956), f. i Måndalen, lærar i Tune i Østfold. Han bygde eige museum på heimgarden Øverbø i Måndalen. (3)

Baardsen, Gjest: (1791–1849), norsk stortjuv, f. i Sogndalsfjøra i Sogn. Etter fleire fengselsdommar blei han i 1845 teken i nåde, og reiste deretter rundt og selde eigen prosa og eigne vers. (25)

Carl, prins: (1826–1872), norsk og svensk konge frå 1859; i Noreg Karl IV og i Sverige som Karl XV. Han besøkte Vestnes med Furlandsmyra i 1856. (64)

Dahl, Nils Nilsson: (1806–1854), f. i Tresfjord. Prest i Eid i Nordfjord. Han var stortingsrepresentant for Venstre, og president i Odelstinget. (48)

Dahl, Walter Scott: (1839–1906), son til sokneprest Nils N. Dahl (s.d.). Han var mest kjend fordi han var aktor i riksretts-saka mot regjeringa Selmer i 1883–1884 («Veto-saka»). (66)

Daugstad, Ingeborg Pedersd.: (1872–1965), f. på Daugstad, budde på Setre i Tresfjord. (9)

Daugstad, Sigrid Johansd.: f. 1832 på Daugstad. Det var han Lasse-Elling frå Daugstad som spela «Daugstad-Sigrid-låten» slik at han Lars Brovoll skreiv han ned. (89)

Daae, Ludvig: (1829–1893), f. i Skodje på Sunnmøre. Gjekk på skule i Molde. Jurist, stortingsmann og forsvarsminister i Sverdrup-regjeringa i 1884. (63)

Elling, Catharinus: (1858–1942), komponist, pedagog og musikkritikar. Frå 1899 samla han med statsstøtte folkemusikk i mange bygder. Han var i Romsdal i alle fall i 1903. For han galdt det å «stille melodierne på benene», og derfor kan det tenkjast at han har korrigert litt etter eigen smak. Notemanuskripta er delvis utjevne, delvis samla i Norsk musikk-samling, Nasjonalbiblioteket i Oslo. (35)

Falk: ukjend, truleg borgar i Molde. (63)

Fenstad, Jens A.: (1777–1825), Falskmyntar frå Stadsbygda i Sør-Trøndelag. Dømd til døden fire gonger og avretta i Bergen 9. november 1825. (20)

Finset, Gjartrud: (1866–1952), gardbrukarkone i Eikesdalen. (9)

Fiske, furer: lurer er nest lågaste underoffisersgrad (før 1930). Fiske er eit typisk Nordmørsmål (Surnadal). (63)

- Fridtjov:** hovudpersonen i den islandske fornaldarsagaen «Fridtjovs saga» frå 1300-talet. Seinare romantisert av E. Teg-nér (s.d.). Agantyr er ein av personane i diktsyklusen. (22)
- Frimann, Claus:** (1746–1829), prest og diktar i Davik i Nordfjord. Han skreiv fleire dikt som levde på folkemunne som songar. Mest kjend er kanskje «Ondt ofte lider den fisker-mand». (23)
- Gjelsteinli, Olianna:** (1866–1927), gift på Rekdal. Mor til Olav Rekdal. (2)
- Gjelsteinli, Petrina:** (1861–1945), dotter til Ola T. Marken, og moster til Olav Rekdal. (14)
- Gregersen:** Niels Jørgen G., (1840–1924) i Kristiania. Vegin-spektør på Sunnmøre. Stortingsrepresentant for Romsdals Amt 1882 og 1889. (66)
- Grøtta, Marit Olsd.:** f. 1836 i Isfjorden. Gardbrukarkone på Grøtta i Isfjorden. Bestemor til Borghild Tonberg. (11)
- Gåsøy, Paul:** kunstnar, f. 1935 på Sekken. Debututstilling i 1959. Fleire utstillingar i inn- og utland. Bokillustratør, fleire stipend, og er innkjøpt av ei rad samlingar og galleri. (ill.)
- Halse, Peder:** ukjend, men truleg nordmørsrepresentant til stortingsvalet. (63)
- Hansen:** Dette må vere Zacharias Hansen (ca. 1767–1837). Han var frå Nerland på Hustad, eigar av sluppen «Haabet», borgar og handelsmann i Molde. (48)
- Haukås, Hans:** (1884–1966), f. i Fræna. Utdanna lærar frå Elverum og praktiserte fleire stader i landet. Flytta heim att til Elnesvågen. (38)
- Heyerdahl, Halvor:** (1825–1900), norsk forfattar fødd i Tinn. Stadsingeniør i Drammen. Han skreiv også romanar. (27)
- Hoksnes, Arild:** f. 1956 på Aukra. Cand. mag. med faga mu-sikk, historie og fransk. Programsekretær i Radio P1 – Mu-sikkavd. 1982–1984. Frå 1984 i P2 Kultur- og musikkavd., Trondheim. Spelle-mannsprisen 1981 for beste folkemusikk-plate med gruppa «Hørkelgaddan». (red.)
- Hola, Ola:** (1861–1949), gardbrukar på Ner-Holen i Nesset. Tok til å skrive ned tradisjonsstoff i 1920-åra, med universi-tetsstipend frå 1928 til 1933. Romsdal Sogelag gav i 1980 ut-noko av oppteikningane hans i bokform: «Gammalt frå Nes-set», del 1. red. av Bjørn Austigard. (innl.)
- Hoven, hr.:** truleg kyrkjesongar John Hoven, f. i Sunndalen i 1816. Stortingsrepresentant for Romsdals Amt. (63)
- Hukkelberg, Mads:** (1868–1957), gardbrukar, smed og soge-mann frå Aukra. Samla folkeminne frå ytre Romsdal. Aukra Sogenemnd har gjeve ut «Folkeminne frå Ytre Romsdal» etter M.H. sine nedskrifter, redigert av Arild Hoksnes. Kongens fortene-stmedalje i 1956. Mads Hukkelberg er æresmedlem i Romsdal Sogelag. (26)
- Hægerholm, Brit:** (1849–1934), f. på Hovde, gift med Bård Hægerholm som åtte Hægerholmen frå 1888. Då ho var 18 år, var ho med i koret som lærar Ole Magnus Huse hadde i Mån-dalen. Dette var det første fleirstemmige koret i bygda, og det var svært populært. Det hende at dei plasserte ei stemme i kvar båt og rodde ut på Volla-bukta og song fleirstemt. Folketo-nesamlaren Ole Mørk Sandvik skal ha besøkt Brit Hæger-holm. (1)
- Høyer-Finn, Thorolf:** (1896–1974), f. i Drammen. Elektro-ingeniør 1917, organisteksamen 1921. Organist i Molde frå 1924 til 1967. (91)
- Jochumsson, Matthías:** (1835–1920), islandsk prest og dik-tar. Skreiv den islandske nasjonalsongen. (6)
- Kjersem, Jakob L.:** (1862–1944), frå Tresfjord, spelte fele, klarinett og messingblåseinstrument. (88)
- Kjærvik, fanejunker:** Iver Kjærvik (1837–1912), f. i Straumsnes, gjekk gjennom alle militære grader til fanejunker. I åra 1894–99 var han stortingsmann for Romsdals Amt. (66)
- Krohg, Otto T.:** (1811–1889), f. i Alta. Voks opp på «Nøis-omhed» i Molde, ettersom faren var amtmann. Prest i Vestnes 1847–1886. Flittig forfattar. (64)
- Kyrkjesyfte, Anders Hansson:** (1839–1908), kjøpte gard på Skeidsvoll. Bestefar til Agnar og Sverre Skeidsvoll. (53)
- Lasson, C.O.K.:** (1830–1893), regjeringsadvokat. Far til songarinna Bokken Lasson. (64)
- Leirvåg, Serianna** sjå Vestnes. (2)
- Lindeman, Ludvig M.:** (1812–1887), norsk komponist, orga-nist og folketonesamlar, f. i Trondheim. Gav i åra 1853–67 ut «Ældre og nyere norske Fjeldmelodier». (46)
- Magerøy, Arne:** (1879–1953), f. på Ålvundeid på Nordmøre. Lærar på Haukås i Fræna i mange år. Sia gardbrukar på Eide. (40)
- Magerøy, Nils:** (1883–1961), f. på Ålvundeid, lærar m.a. i Volda. Begynte å samle folkeminne alt rundt 1900. Sjå littera-turlista. (40)
- Mamrelund:** Ein lund av eiketre ved Hebron, der Abraham reiste telt og altar (1.Mos. 13,18; 18,1). (1)
- Mari-Sigrid:** (1832–1852), Sigrid Olsd. Daugstad. Mora heit-te Mari. Konfirmert i 1846, og presten skriv: «Meget bega-vet». (90)
- Marken, Ola Trondson:** (1817–1899), son til Trond P. Mar-ken. Plassing i Gjelsteinlia.

- Marken, Petter:** (1859–1928), f. på Torsgarden i Fiksdal. Mykje brukt som kjøkemeister. (47)
- Marken, Trond P.:** (1782–1877). Han åtte Torsgarden i Fiksdal. Var med i krigen med svenskane. Dette veit me sikkert fordi han skreiv ned ei «beretning» om dette. Farfar til Petter Marken. (21)
- Midthaug, Mali:** (1831–1924), f. på Ytterhaug i Osen (Kleive). Ho skulle vere flink til å synge. (75)
- Misfjord, Anders Anderson Ås:** (1813–1898), gardbrukar frå Misfjord på Vestnes. Let etter seg ei visebok. (innl.)
- Moe, Jørgen:** (1813–1882), f. i Hole på Ringerike. Diktar og eventyrsamlar. Samla ein god del viser fleire stader i landet i 1840- og 1850-åra. (32)
- Møller, Mathis:** Ukjend. (48)
- Nelson, Horatjo:** (1758–1805). Storbritanias mest berømte sjøhelt. Han leidde slaget på Københavns red 2. april 1801, mot den dansk-norske flåten. I dette slaget var også fleire romsdalingar med. (59)
- Nerbøstrand, Andreas:** (1913–2000). Gardbrukar og spelemann frå Aukra. Har spela inn om lag 100 slåttar og visetonar på lydband. (51)
- Nerås, Anders A.:** (1888–1966), gardbrukar på Nerås, Vestnes. (69)
- de la Nuez, Magny:** (1912–19??). Dotter til Anna Bjørnerem. Stor visetradisjon i familien frå Bjørnerem og Husøya. Var busett i Canada i 8 år. (23)
- Olafsen, Jørgen:** (1818–1893), f. i Lesja. Kyrkjесongar og lærar i Bud og Veøy. Han var også kordirigent. Stortingsrepresentant i mange år. (63)
- Orning:** ukjend, men truleg ein borgar i Molde på begynnelsen av 1800-talet. (48)
- Pedersen, Truls:** ukjend forfattar av «Valgmandssang». Truleg eit dekkenamn (pseudonym). (63)
- «Prillar-Guri»:** skal etter segna ha stått på fjelltoppen ved Kringen i Gudbrandsdalen og blåse i lurda skottetoget kom i 1612. (53)
- Raknem, Eli:** (1799–1870), dotter til gardbrukar og bygdadiktar Knut Larsen Raknem (1763–1830). Ho var gift med Anders Olsen Bø (1801–1875). Eli var oldemor til oppskrivaren Ola Bø (s.d.), og ikkje bestemor, slik det står i ein note i «Bygde-Noreg» (Nr. 1/1946). (3)
- Rakvåg, Kolbein:** (1901–19??), f. på Otrøya. Lærar i Valdres, Surnadal og Levanger. Allsidig musikkinteresse og praksis. Han har teke opp på lydband ei mengd slåttar frå Otrøya. (5)
- Rekdal, Ingeleiv A.:** (1823–1909), mormor til Olav Rekdal, frå Plassa på Rekdal. Ho var gift med Ola T. Marken Gjelsteinli. (14)
- Rekdal, Marit:** f. 1952 i Sunndal, dotter til Olav Rekdal. Har arbeidd med folkemusikk og dans i Noregs Ungdomslag sin regi. Av utdanning kan nemnast lærarskule og historie grunnfag. Frå 1980 tilsett som bygdebokforfattar i Vestnes kommune. (red.)
- Rekdal, Olav:** (1899–1981), f. på Plassa på Rekdal. Han studerte realfag ved Universitetet i Oslo, og tok sia over farsgarden. Med universitetsstipend samla han folkeminne rundt om i Romsdal i åra 1921–26 og 1932–33. I 1933 kom boka «Eventyr og Segner» ut på Norsk Folkeminnelag. Olav Rekdal har skrivne to bind med gards- og slektshistorie for Vestnes kommune.
- Run-Gurri:** «Ron-kall» eller «Ron-kjerring» var gammalt namn på ein person som kunne trolle – altså ein heksedokter. «Guri» kunne ha vore ei slik ei. (53)
- Rypdal, Petter L.:** (1909–19??), vegvaktar og musikar frå Tresfjord. Av musikarslekt, og landskjend som felespelemann. (88)
- Røe, Mads Andreas L.:** (1827–1858), f. på Aukra. Lærar i Aure og på Sandøya. Samla og gav ut «Aandelig Visebog eller Christelige Sange» i 1847. Romsdal Sogelag gav i 1925 ut «Lys i mørkret – Bondebiografien», som handlar om slekta hans frå Rød på Aukra. Fleire bøker og manuskript han hadde blei visstnok brent då han fikk lungetøring og døydde. (35)
- Røe, Ole:** ukjent, borgar i Molde først på 1800-talet. (48)
- Røkke, Olav:** (1881–1956). Utdanna ved Levanger lærarskole i 1902. Han var lærar fleire stader i landet, mellom anna ved Romsdals Amtsskole. Han var gift med Andrea Husøy, Ona (f. 1888). (6)
- Sandvik, Ole Mørk:** (1875–1976), norsk musikkgranskar, f. i Nes, Hedmark. Gav ut mange skrifter om folkemusikk og kyrkjemusikk. I folkemusikksamanheng peikar arbeida med «Gudbrandsdals-musikken» og «Østerdalsmusikken» seg ut. Han har også samla og skrivne ned musikk frå Romsdal. (innl.)
- Sandøy, Johan A.:** (1844–????), busett på Sandøya. (2)
- Skeidsvoll, Agnar:** (1900–1963), bladmann og forfattar, f. i Bergen. Redaktør av «Bygdebok for Tresfjord» (1959) og initiativtakar til Tresfjord Museum. Bror til Sverre Skeidsvoll. (10)
- Skeidsvoll, Birgitta:** (1831–1921), gardkjerring på Skeidsvoll i Tresfjord. Bestemor til Sverre og Agnar Skeidsvoll. (12)

Skeidsvoll, Johanna: (1878–1963), f. Nerem. Ho song mange viser som Sverre Skeidsvoll skreiv ned i 1947. Mor til Sverre og Agnar Skeidsvoll. (4)

Skeidsvoll, Sverre: (1902–19??). Adjunkt, busett i Bergen. Skreiv ned mange viser etter mora. Oldefar hans på Skeidsvoll, Torstein, var den første som song «Moldevisen» for moldeingane, frå ein robåt utpå fjorden. (4)

Sommerro, Henning: f. 1952 i Surnadal. Høgare organistek-samen i 1974. Gjennombrøt med gruppa «Vårsøg». Arbeider no som musikal, arrangør og komponist. Møre og Romsdal fylkeskulturpris og to Spellemannsprisar («Vårsøg» og Juryens Heiderspris) og Prøyssen-prisen. (red.)

Storm, Edvard: (1749–1794), norsk-dansk diktar og skulemann, f. i Vågå. Han er kjend for sine «Døleviser» på dialekt og særleg «Sinclairs Vise». (56)

Sylte, Rikka: (1855–1946), var frå Setre i Tresfjord og blei gift Kyrkjesylyte. (91)

Sæbjørnson, Bjørn: (1901–1982), f. på Harøya, lærar, folke-musikksamler og komponist. Gav m.a. ut musikk-tidsskriftet «Bygde-Noreg i dikt og tonar» 1946–53, og «Tonebladet for norskdom, kristendom, Gud og Fedrelandet» (1979). (kjelder)

Sæbø, Lars Iversson: f. mellom 1718 og 1725, d. 1769. Han var frå Måndalen. Han gjekk underoffisersskulen i København. Var flink til å lage vers, og det blir sagt at han kunne skrive «Fadervår» på eit papir som var like stort som ein tørring. Sjå meir i innleiingskapittelet. (53)

Sæter, Jonas: (1885–1975), gardbrukar i Eikesdalen. Song inn for Liv Greni på «Wire-recorder» i 1949. (108)

Sølvik, Ingemann Kristoffer: (1905–1934), frå Aukra. Skreiv fleire dikt i ungdomslagsavisa på Gossa. (52)

Tomren, Nils Rasmussen: (1867–1957), gardbrukar i Tomrefjord. Han skreiv ned gamle og nyare viser alt i ungdommen. Var mykje nytta som kjøkemeister. (13)

Tegnér, Esaias: (1772–1846), svensk diktar. Hovudverket «Frithiofs Saga» blei avslutta i 1825, og var det me kallar romantisk helte-dikting. (22)

Tonberg, Borghild: (1900–1953). Lærarskuleeksamen 1925. Lærar på Åndalsnes frå 1927. Organist og dirigent. Samarbeidde med Høyser-Finn. Busette seg sørafor. Båe foreldra var av songarfamilie, og faren, Laurits Larsen Tonberg, var ein pioner når det galdt korsong. (1)

Utigard, Inga: (1885–1967), f. på Bersås i Nesset. Gift med Tobias T. Utigard og budde sidan på Reitan, Eikesdalen, som gardbrukarkone. Song inn for Liv Greni på «Wire-recorder» i 1949. (102)

Utigard, Olga T.: (1884–1965), Budde storparten av sitt liv i Eikesdalen saman med nokre av søskena sine. Song inn for Liv Greni på «Wire-recorder» i 1949. (96)

Venus: Den romerske kjærleiksgudinna. (48)

Vingaard: Ulrich Wiingaard, medeigar av firmaet Abelseth og Wiingaard i Molde, som ma. dreiv med fiskeeksport. (48)

Vestnes, Serianne R.: (1839–1915) f. på Vestnesgarden og gift til Leirvågen i Tomrefjord. (28)

Østigaard, Henning: (1867–1954). Gardbrukar frå Eikesdalen. Song inn for Liv Greni på «Wire-recorder» i 1949. (109)

Øverås, Anders S.: (1884–1969), gardbrukar og kaptein. (28)

Øverås, Anne S.: (1882–), søster til Anders S. Øverås. (28)

Øverås, Ingeleiv K.: (1852–1916), f. Stokkeland, mor til Anders og Anne Øverås. (28)

Aarflot, Maurtitz R.: (1821–1904), frå i Volda. Stortingsmann for Romsdals Amt 1857–1886. (63)

Aase, Colbein S.: (1820–1893), f. på Åse i Borgund. Blei ikkje valt inn på Stortinget. (63)

Litteraturliste

Denne lista inneheld dei bøkene og artiklane, både generelle og spesielle, som er nytta i arbeidet med boka.

- Andresen, H. (1979): **Sang- og viseregister**. Oslo
- Austigard, B. (1983): **Albumblad frå Eikesdalen**. Molde
- Bondevik, K. (1927): **Margit Hjukse**. Maal og Minne s. 131, Oslo
- Bondevik, K. (1953): **Folkevisa om Agnete og Havmannen**. Norveg s. 17, Oslo
- Brewster, P.G. (1953): **En gresk prosa-analogi til folkevisen om dei tvo systrar**. Maal og Minne s. 49, Oslo
- Brun, Frimann, Zetlitz (1853): **Norske Almuesangeres Kløverblad**. Eegsæt.
- Brøgger, Steinnes (1982): **Gammel mål og vekt i Norge**. Oslo
- Buen, Garnås, Myhren (1978): **Ei vise vil eg kveda**. Oslo
- Dahl, W. (1980): **En skilling for en vise**. Norges Kulturhistorie b. 4. Oslo
- Dahl, W. (1981): **Norges litteratur 1814–1884**. Oslo (Dei andre bøkene i denne serien er også nyttige.)
- Elling, C. (1909): **Vore Folkemelodier**. Kristiania
- Elling, C. (1914): **Vore Kjæmpeviser**. Kristiania
- Elling, C. (1922): **Norsk Folkemusikk**. Kristiania
- Elling, C.: **Norske Folketoner**. Hefte 2. Kristiania
- Eriksen, T. (red.) (1980): **To skilling for en sang**. Folkelige viser i Nord-Norge. Tromsø
- Gjendem, A. (1979): **Musikanter i Romsdal**. Molde
- Gjærder, P.M. (utg.) (1908): **Nokre gamle visestubbar og rim ifrå Nordmøre og Romsdalen**. Volden
- Heyerdahl, H. (1848): **Historiske Sange fra Norges Fortid**. Kristiania
- Hola, Ola (1980): **Gammalt frå Nesset, bind 1**, Molde
- Hukkelberg, M. (1978): **Folkeminne frå ytre Romsdal**. Molde
- Landstad, M.B. (faksimile 1968): **Norske folkeviser**. Oslo
- Lassen, H. og Pauss, B. (1884): **Læsebog i modersmaalet**. Kristiania
- Leirvoll, B. (1982): **Viser, songar og dikt frå Eresfjord og Eikesdal**. Sunndalsøra
- Liestøl, K. (1909): **Dei tvo systar**. Maal og Minne s. 37. Kristiania
- Lindeman, L.M. (1963 faksimile): **Ældre og nyere norske Fjeldmelodier**. Oslo
- Magerøy, N. og A. (1943): **Gamle visor og kvedor**. Oslo
- Magerøy, N. (1961): **«Riddarsalen». Den gamle gildeskålen i Bud**. Volda
- Moe, J. (1840): **Samling af Sange, Folkeviser og Stev**. Kristiania
- Molde, H-S. (1981): **Skillingsviser 1558–1951 i Det Kgl. Norske Videnskabers Selskabs bibliotek**. Trondheim
- Norsk folkediktning (1977): **Folkeviser**. Oslo. Det Norske Samlaget
- Prøysen, A. (1972): **De gamle visene**. Oslo
- Prøysen, A. (1973): **De gamle visene**. Oslo
- Prøysen, A. (1975): **Skillingsviser**. Oslo
- Rein, K. (1984): **Stadsbygd**. Trondheim
- Rekdal, O. (1933): **Eventyr og segner. Folkeminne frå Romsdal**, Oslo
- Romsdals Amt/Møre og Romsdal Fylke (1933), Ålesund
- Røe, M.A.I. (1862): **Aandelig Visebog eller Christelige Sange samlede og udgivne af M.A.I. Røe**. (1. utgåve 1847). Christiansund
- Røe, M.A.I. (1925): **Lys i Mørket eller Bondebiografien**. Molde
- Sande, O. (1910): **Norske Tonar fyr heim og skule**. Volden
- Sanden, J. (1981): **Ro fram, la gå not!** Molde
- Sandvik, OM. (1948): **Folkemusikk i Gudbrandsdalen**. Oslo
- Schnitler, H.P. (1974): **Beskrivelse over Romsdals Fogderie 1768 og 1789**. Molde
- Skeidsvoll, A. (1922): **Romsdalsvise frå 1749**. Romsdal Sogelags årsskrift. Molde
- Skeidsvoll, A. (1959): **Bygdebok for Tresfjord**. Bergen
- Storm, E. (1781): **Døleviser**
- Støylen, B. (1955): **Claus Frimann 1746–1829**. Bergen
- Sæbø, A. (1960): **Gamle juleskikkar i indre Romsdal**. Særtrykk frå Åndalsnes Avis. Åndalsnes
- Tegnér, E. (1825): **Frithiofs Saga**. Stockholm
- Tonberg, B. (udatert): **Toner fra Romsdal**. København
- Øverås, A. (1941): **Romsdalssoega. II**. Molde
- Welhaven, J.S. (1851): **Udvalg af Claus Frimanns Sange**. Kristiania.

Førstelinjeregister

Her er teke med første linja i kvar tekst, unnateke dei visene som har første linja eller første ordet til tittel.

Førstelinje	Visenummer
Agnetta hun sat ved den hollandske bro	2
A siger a,B siger b	3
Blandt bedste Ting som Himlen gav.....	23
Blandt syv av verdens underverker.....	48
Bruragrauten e god, det må i no seie	40
Den røskat titter afgjerdet ud.....	54
Det er den største dårskap som i verda vera må.....	10
Det kom en rytter på vår gård, sagde bonden	8
Det kom to friarar på ein gard.....	28
Det var ein gong ei kjærring	72
Det var en aften silde,jeg kom til Stockholms stad.....	45
En bonde på landet kan have det så godt	57
En båt så sent om kvelden gled ut fra Molde havn	15
En lørdagsaften jeg gikk meg en tur	19
En vise vil jeg syng om Lise Noragrend	43
Fanejunker Kjærvik har ei fått, san.....	66
Fanteguten sto utpå kloppen og gret.....	42
Herr Zinklar drog over salten Hav	56
Ho Siri låg på lemma og log	74
Hør til og giv Agt.....	53
I V estnæs leved dem i landlig Ro, san	64
I året sytten hundre og åtteti og tre	55
Jeg syndefulde vil nedfalde	20
Kattå låg uti gruen sjuk	37
Kelle mina melljå	94
Kjæringja ho va ballfeitelaus	5
Kjæringja mi ho heit' ikkje fru	75
Kjæringja mi skal no heite fru	75
Kommer hit min venner.....	35
Kråkå ho sat på ljørå og gol.....	41
Man siger at brennvinn er verdens fornemste ruin	69
Nu vil vi om tobakken syng en sang	62
Nu är att säga, huru	22
Og dølen gjekk på gata.....	70
Og grisen hadde tryne	24
Og jenten våre dei er no so rare	78
Og kjerringja ho blei bitter sinna	81
Og Wahlstrøm steg i båten	67
Sjå blinkfyra	52
Snart skal vi nu have valg igjen, san	60

Førstelinje	Visenummer
Solen bakom Vesterfjellet daler	9
Tidlig man mærker, bjørnen er bamse.	27
To herrer derom skrive fra Brittens kongerig	59
Vi er valgmænd – tænk, hvor stolt og prægtigt.....	63
Å, Fader gjer meg til eit ljøs	6
Å, inkje vil I no sture	71

Etterord

Første utgave av «Syng som folk» kom i 1984, og gjennom ganske lang tid har den vært utsolgt. Alt for en del år siden kom derfor spørsmålet opp om ny utgave. Dette tok jeg på meg, men tida strekker ikke alltid til, «det er denne skulin som stendig heftar meg burt», som en vis skolemann sa.

En tanke var å presentere notene i dataskrift og med besifring. Vi var i kontakt med de som stod for 1. utgave, og de var positive. Henning Sommero var, med rette, noe skeptisk til besifring, så det har jeg lagt bort i det videre arbeid med boka.

Jeg vil takke de opprinnelige utgivere av 1. utgave for velvilje, likedan kunstneren Paul Gåsøy som stilte sine illustrasjoner til rådighet for 2. utgave. Da ryktene begynte å svirre om 2. utgave fikk Romsdal sogelag tilsendt en fullstendig tekstgjennomgang av 1. utgave fra førsteamanuensis Terje Aarset i Volda, dette var svært verdifullt. Avgangsklassen år 2000 på musikklinja ved Molde videregående skole skrev inn melodiene på data, men ettersom tida gikk kunne bare en del av dette brukes videre, men det sparte meg likevel for mye arbeid. Takk også til dere!

Til slutt vil jeg takke Bjørn Austigard for god hjelp som pådriver, diskusjonspartner og korrekturleser, uten han ingen bok! Takk også til Mette Heimdal Eik ved EKH trykk.

Molde, september 2003
Rolf Strand